

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**AHMED EDİRNEVÎ
MEVLİD-İ NEBEVÎ İNCELEME METİN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMAN BALKAN

**T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**AHMED EDİRNEVİ
MEVLİD-İ NEBEVÎ
İNCELEME METİN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMAN BALKAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR

**GAZIANTEP
KASIM 2017**

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ahmed Edirnevî Mevlid-i Nebevî İnceleme Metin

KAHRAMAN BALKAN

Tez Savunma Tarihi: 21.11.2017

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Hülya ARSLAN EROL
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR

Yrd. Doç. Dr. Gülşah Gaye ÖZTÜRK

Yrd. Doç. Dr. Armağan ZÖHRE

İmzası

ETİK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

21/11/2017

Kahraman BALKAN

ÖZET

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİD-İ NEBEVÎ İNCELEME METİN

BALKAN, Kahraman
Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Tez Danışmanı: Prof. Dr. H. İbrahim YAKAR
Kasım 2017, 244 sayfa

Mevlidler Hz. Peygamber'in doğumu vesile edilerek kaleme alınmış manzum ve mensur edebî metinlerdir. Hz. Muhammed'in dünyaya geldiği gün İslam âlemi için bir sevinç kaynağı olmuş, bu sevincin ve peygamber sevgisinin ekseninde birçok eser kaleme alınmıştır.

Ahmed Edirnevî'ye ait olan, "Mevlid-i Nebevî, İnceleme-Metin" adlı bu çalışma, Türk-İslam edebiyatında kaleme alınan onlarca mevliden birisidir. Elimizde tek nüshası bulunan söz konusu eserin bu nüshadan hareketle inceleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmamız daha önce mevlid türüyle ilgili hazırlanmış kaynaklarda adı zikredilmemiş olan Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî adlı eserini bilim dünyamıza tanıtmak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde mevlid kavramı üzerinde durulmuş, bir edebî tür olarak mevlidin, tarihimizdeki ve edebiyatımızdaki yeri hakkında genel bilgi verilmiştir. Mevlid türünün Türk edebiyatındaki en önemli örneği olan Süleyman Çelebi'nin mevlidi (Vesîletü'n-Necât) ile söz konusu eserin mukayesesi yapılmıştır. Eser üslup ve muhteva bakımından incelendikten sonra mesnevi formatında kaleme alınmış mevlidin çeviri metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Mevlid, Ahmed Edirnevî, Mevlüd-i Şerîf

ABSTRACT

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİD-i NEBEVÎ EXAMINATION TEXT

BALKAN, Kahraman
Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature,
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. H. İbrahim YAKAR
November 2017, 244 pages

Mawlıds are poetic and prosaic literary texts written with the occasion of the birth of Muhammad the Prophet. The day Muhammad the Prophet was born became the source of joy for Islam World, and in the line of this joy and prophet love, many works are written out.

This study, named “Mevlid-i Nebevî, Examination-Text” belonging to Ahmed Edirnevî, is one of the many mawlıds, written in Turkish-Islamic literature. The work in question, with the sole copy available at hand, is examined with reference to this copy. This study is prepared in order to introduce the work Mevlid-i Nebevî by Ahmed Edirnevî, whose name is not mentioned before among the sources prepared about the mawlid type, to our science world.

At the first part of the study, the concept mawlid is put emphasize on and general information is given regarding its place in our history and literature. The comparison between the mawlid of Sulaiman Chalaby, the most important example of mawlid type in Turkish literature, and the mentioned work is made. After the work is examined in terms of style and content, the transcription of the mawlid written in the masnavi format is examined.

Key Words: Muhammad the Prophet, Mawlid, Ahmed Edirnevî, Mevlüd-i Şerîf

ÖN SÖZ

Mevlid, Arapçada vulide (doğdu) kökünden gelir. İsm-i zaman yani bir kimsenin doğduğu zaman ve ism-i mekân yani bir kimsenin doğduğu yer anlamlarında kullanılan mef'îl bâbında bir sözcüktür. Sözlükte: “*doğma, doğum. Doğum yeri, insanın doğduğu yer*” manalarına gelmektedir. Terim anlamı olarak mevlid ise Hz. Muhammed’in doğumunu edebî bir dille anlatan manzum ve mensur eserlere verilen addır. Ayrıca mevlid tabiri, zaman içerisinde Hz. Peygamber’in doğum günü münasebetiyle yapılan ve bu edebî türün okunduğu dinî merasimleri adlandırmada da kullanılmıştır.

İslam coğrafyasında Hz. Peygamber’e duyulan sevginin adeta bir nişanesi olarak ne kadar İslam dil ve lehçesi varsa denebilir ki hemen her birinde mevlid metinleri meydana getirilmiştir. İslam edebiyatında Arapça, Farsça, Türkçe, Urduca, Kürtçe, Boşnakça, Çerkezce, Gürcüce, Avarca, Rumca, Malayca, Sevahili dili başta olmak üzere birçok dilde mevlid türünde eserler kaleme alınmıştır. Öyle ki yapılan araştırma ve çalışmaların sonucunda İstanbul kütüphaneleri kataloglarında kayıtlı, Türkçeden başka dillerdeki mevlidler ile mevlide ait eserlerden yetmiş bir nüsha Arapça, beş nüsha Farsça, üç nüsha Arnavutça, bir nüsha Kürtçe ve bir nüsha da Rumca olmak üzere toplamda seksen bir nüshanın bulunduğu tespit edilmiştir. Türk edebiyatında ise en önemli temsilcisi Süleyman Çelebi olmak üzere iki yüzden fazla şair ve yazar tarafından mevlid türünde eserler verilmiştir. İstanbul, Ankara ve Bursa kütüphanelerinde yapılan çalışmalar sonucunda mevlid yazarlarından adları bilinenlerin sayısının elli dokuz olduğu belirlenmiştir. Bu eserlerin bir kısmı kaynaklarda geçerken diğer bir kısmı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Bu çalışmamızın amacı elimizde tek nüshası bulunan ve hiçbir kaynaktan adı geçmeyen Ahmed Edirnevî’nin Mevlid-i Nebevî adlı eserini ilim dünyasına kazandırmaktır.

Bu çalışmayı yaparken Millî Kütüphane'de 06 Mil. Yz. A 7426 arşiv numarasıyla yer alan nüsha esas alınmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken tavsiyelerini, kaynaklarını ve tecrübelerini benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Halil İbrahim Yakar'a ve kıymetli meslektaşım Kebiran Gül'e teşekkürü borç bilirim.

Kahraman BALKAN

GAZİANTEP 2017

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLoların LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. BİR EDEBÎ TÜR OLARAK MEVLİD VE MEVLİD MERASİM GELENEĞİ	1
1.2. İSLAMÎ-TÜRK EDEBİYATINDA MEVLİD.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE AHMED EDİRNEVÎ.....	5
2.1. KAYNAK ÖZETLERİ.....	5
2.2. AHMED EDİRNEVÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	6
2.3. AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ İLE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NDEKİ BENZER BÖLÜMLER.....	7

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ'NİN İNCELENMESİ	19
3.1. DIŞ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ	19
3.1.1. Dil Özelliklerinin İncelenmesi	19
3.1.1.1. Harflerin Yazımı.....	19
3.1.1.1.1. Ünlü Harflerin Yazımı	19
3.1.1.1.2. Ünsüz Harflerin Yazım	21
3.1.1.2. Eklerin Yazımı.....	22
3.1.2. Vezin	35

	vi
3.1.3. Kafiye ve Redif	36
3.1.4. Edebî Sanatlar	38
3.1.5. Arkaik Kelimeler	45
3.2. İÇ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ.....	46
3.2.1. Mevlidin Bölümleri	46
3.2.1.1. Münacat [1-20. Beyit]	47
3.2.1.2. İnsanın Yaradılışı [20-44. Beyit]	48
3.2.1.3. Dua [45-71. Beyit]	49
3.2.1.4. Hikâye-i Yahudi [72-109. Beyit]	50
3.2.1.5. Gazel [111-128. Beyit]	51
3.2.1.6. Gazel [129-141. Beyit]	51
3.2.1.7. Âdem'in Yaradılışı ve Nur Bölümü [143-178. Beyit]	52
3.2.1.8. Hz. Peygamber'in Ana Rahmine Düşmesi ve Yetim Kalması	53
3.2.1.9. Hz. Muhammed'in Doğumu [220-289. Beyit]	54
3.2.1.10. Hz. Muhammed'in Doğumuna Merhaba [290-297. Beyit]	55
3.2.1.11. Mucizat [298-347. Beyit]	56
3.2.1.12. Sütanne Bulunması ve Şarh-ı Sadr [348-381. Beyit]	56
3.2.1.13. Annesinin ve Dedesinin Vefat Etmesi [382-402. Beyit]	57
3.2.1.14. Miraç [403-449. Beyit]	57
3.2.1.15. Hz. Peygamber'in Vefatı [450-515. Beyit]	58
3.2.1.16. Hz. Peygamber'in Defni [516-525. Beyit]	60
3.2.1.17. Dua [526-535. Beyit]	60
3.2.1.18. Mensur Dua	60
3.2.1.19. Münacat [1-44. Beyit]	60
3.2.1.20. Annesi ve Dedesinin Vefatı, Ebu Talib'in Himayesine Verilmesi [45-106. Beyit]	62
3.2.1.21. Evlilik Parası Toplamak İçin Hz. Hatice'nin Kervanına Katılması [107-175. Beyit]	62
3.2.1.22. Hz. Muhammed'in Kervanla Yola Çıkması [176-250. Beyit]	64
3.2.1.23. Bâhirâ Rahip Kıssası [251-371. Beyit]	65
3.2.1.24. Gazel [372-377. Beyit]	66
3.2.1.25. Bâhirâ Rahip Kıssası Devamı [378-399. Beyit]	67
3.2.1.26. Mecûsâ Ateşinin Sönmesi [400-435. Beyit]	67
3.2.1.27. Hz. Muhammed'in Kervanın Müjdecisi Olarak Mekke'ye Yollanması [436-465. Beyit]	68

3.2.1.28. Mekke'ye Üç Saatte Varması ve Mektubu Hz. Hatice'ye İletmesi [466-532. Beyit].....	69
3.2.1.29. Kervanın Mekke'ye Varması ve Hz. Hatice'nin Niyetini Açıklaması [533-604. Beyit].....	70
3.2.1.30. Hz. Hatice'nin İstenmesi [605-683. Beyit].....	70
3.2.1.31. Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin Evlenmesi [684-733. Beyit].....	70
3.2.1.32. Hz. Hatice'nin Hasetler Karşısında Tüm Malını Hz. Muhammed'e Vermesi [734 – 767. Beyit].....	71
3.2.1.33. Nübüvvet [768 – 831. Beyit].....	72
3.2.1.34. Gazel [832-841. Beyit].....	73
3.2.1.35. Hz. Ebu Bekir'in Rüyası [844-875. Beyit].....	73
3.2.1.36. Dört Halife'nin Müslüman Oluşu ve Hz. Ömer Kıssası [876-919. Beyit].....	73
3.2.1.37. Hikâye-yi Direk [909-919. Beyit].....	75
3.2.1.38. Dua Bölümü [920-932. Beyit].....	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE METOT	77
4.1. MATERYAL (İNCELENEN NÜSHANIN TANITILMASI).....	77
4.2. TRANSKRİPSİYON METODU	78
4.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	79
4.4. METİN	80

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA	233
SONUÇ	235

KAYNAKLAR	237

EKLER.....	239

Ek 1. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 1b-2a	240

Ek 2. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 32b-33a	241

Ek 3. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 33b-34a	242

Ek 4. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 71b-72a	243

ÖZ GEÇMİŞ.....	244

VITAE	244

TABLULARIN LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 4.1. Transkripsiyon Alfabeti	79

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
d.	: Doğumu
Frs.	: Farsça
Hz.	: Hazreti
(H)	: Hicrî
(M)	: Milad
Öl.	: Ölümü
Ör.	: Örneğin
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Vebenzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. BİR EDEBÎ TÜR OLARAK MEVLİD VE MEVLİD MERASİM GELENEĞİ

İslam edebiyatlarının ortak türlerinden biri olan mevlid türü en temelde Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan eserler olarak tanımlansa da bu eserlerin muhtevası Hz. Peygamber'in doğumuyla sınırlı değildir. Peygamber'in doğumunun yanı sıra kâinatın yaratılışı, Hz. Peygamber'in övgüsü, yaşamı, miraç hadisesi, nübüvveti, çeşitli zaman ve mekânlarda gösterdiği mucizeler ve vefatı birçok mevlidin içeriğinde yer almaktadır. Bu manada mevlid edebî bir tür olmanın yanı sıra bir siyer olma özelliğini de taşımaktadır.

Yer veya zaman ismi olarak doğum yeri ve doğum zamanı anlamında kullanılan mevlid kelimesi giderek istilahî bir anlam kazanmış ve bilhassa Peygamber Efendimizin doğduğu zaman ve yeri ifade eder olmuştur. Edebiyatta ise bu kelime bir terim olarak Peygamber Efendimizin kısaca hayatını, mucizelerini, vefatını bilhassa da doğumunu anlatan bu arada da onu metheden ve ekseriyetle manzum olan eserler için kullanılmaktadır.¹

Mevlid merasimleri Hz. Peygamber'e karşı ifade edilen sevgi ve hürmetin bir göstergesi olarak sonraları merasim hatta bayram şenlikleri haline gelmiştir.

Hz. Muhammed'in Mekke'de doğduğu evin Harunurreşid'in annesi (öl.790) Hayzurân tarafından mescid haline getirildiği bilinmektedir. Hz. Peygamber'in doğum günü olarak kabul edilen Rebiülevvel ayının 11-12. gecesi yaklaştığında burası ziyarete açılarak törenler düzenlenir. Daha sonraları da bu bir gelenek halinde

¹ Hasan Aksoy. (2007). Eski Türk Edebiyatında Mevlidler, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.5, ss.323-332.

devam eder.²

Mekke’de yapılan bu törenler dışında, Mısır’daki Şiiğin İsmaliyye kolundan Fatımîlerin X-XI. yüzyıllarda Hz. Ali ve Hz. Fatma için mevlid töreni düzenlediği bilinmektedir.

Sünni Müslümanlarda ise ilk resmî mevlid töreni Selçukluların Erbil Atabeyi Ebu Said Muzafferiddün Gökbörü (öl.1232? / 1233?) tarafından (H) 604/ (M)1207 yılında yapılır. Ebu Said Muzafferüddin Gökbörü tarafından düzenlenen törenlerden sonra “mevlid töreni düzenleme” Sünni Müslümanlar tarafından adeta kutsal bir gelenek olarak kabul edilir ve kısa sürede dünyanın dört bir yanına yayılır.

Osmanlı Devleti’nde mevlidin merasimle kutlanılmasına resmen (H) 996/ (M) 1588’de yani Sultan III. Murat devrinde başlanmış ve ardından millî bir bayram halini almıştır.³

Söz konusu mevlid kutlamalarının XVIII. asırdaki tasvirini Ermeni yazar Mouradgea D’Ohsson *Tableau General de L’Empire Ottoman* adlı eserinde vermiştir.⁴

Mevlid manzumelerinin okunması zamanla gerçek bir sanat haline gelmiştir. Bu alanda kendini yetiştiren ve mevlidhân olarak anılan sanatkârlar ortaya çıkmıştır.

Mevlid merasimi sadece Hz. Peygamber’in doğumu vesilesiyle sınırlı kalmamış zaman içerisinde düğün, doğum, cenaze, sünnet, iş yeri açılışı, mübarek geceler gibi kişilerin ve toplumun hayatında önemli yer edinmiş törenlerde Mevlid-i Şerif okunmuştur. Prof Dr. Necla Pekolcay ülkemizde gelenek üzere hangi durumlarda mevlid okutulduğunu “*Süleyman Çelebi, Mevlid*⁵” adlı eserinde şu şekilde maddelendirmiştir:

1. Peygamber’in veladetinin sene-i devriyesinde, tekkelerde ve Müslüman topluluklarında mevlid okutulmaktadır.
2. Dinî merasimlerde ve zikirlerde, âyin esnasında da mevlid okutulduğu vakidir.
3. Çocuğun doğumu münasebeti ile doğumunun kırkıncı günü mevlid okutulur ve mevlidin sonunda çocuğun kulağına verilen isim tekbir getirilerek söylenir.

²Semra Alyılmaz. (1999). Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, ss. 195-200.

³Semra Alyılmaz. (1999). a.g.m. ss. 195-200.

⁴Mouradgea D’Ohsson. (1787/1789). *Tableau General de L’Empire Ottoman*, c. I, Paris, ss. 255.

⁵Necla Pekolcay. (2005). *Süleyman Çelebi, Mevlid*, Dergâh Yayınları, İstanbul.

4. Bir şahsın ölümünün kırkınıcı günü mevlid okutulur.
5. Adak olarak Peygamber'in ruhunun şad olması için mevlid okutulur.

İşbu maddelerin yanı sıra ülkemizde nikâh, doğum, düğün, nişan, mübarek geceler, sünnet törenleri ve ziyafet gibi merasimlerde Mevlid-i Şerif okuma geleneği devam etmektedir.⁶

1.2. İSLAMÎ-TÜRK EDEBİYATINDA MEVLİD

İslamî Türk edebiyatının şüphesiz en önemli kaynakları Kur'an-ı Kerim, hadis tercümeleri, peygamber ve evliya kıssaları, tasavvuttur. Söz konusu dinî kaynaklar aracılığıyla şekillenen İslamî Türk edebiyatında dinî-tasavvufî eserler çok geniş bir yer tutmaktadır.

Bu dinî eserler içerik ve biçimsel özelliklerine göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Münacatlar, pendnameler, kırk hadis tercümeleri, ilahiler, na'tlar, miraciyeler ve mevlidler gibi.

İslam çerçevesinde gelişen Türk edebiyatı içerisinde Hz. Peygamber'i konu alan çok sayıda edebî tür ve eser bulunmaktadır. Na'tlar Hz. Peygamber'i öven, onun ahlakının yüceliği anlatan eserlerdir. *Fuzûlî*'nin *Su Kasidesi* edebiyatımızdaki en güzel na't örneklerindedir. Hz. Peygamber'in fiziksel özellikleri ve güzelliğini sade bir dille detaylı biçimde anlatan eserlere hilye denir. Hilye türünün edebiyatımızdaki en önemli örneklerinden birisi *Hakani Mehmed Bey*'in *Hilye* adlı mesnevisidir. Hz. Peygamber'in ve ashabının katıldığı savaşları anlatan eserlere gazavat-name adı verilir. Bu türlerin yanı sıra Hz. Peygamber'in doğumunu ele alan birçok sayıda mevlid ve manzum-mensur siyer kaleme alınmıştır.

Şairlerimiz aynı konuda yeni bir eser getirme isteğini hissetmesinin bir başka sebebi bakış noktası ve hedef aldıkları kitledir. Çünkü tasavvufî kültüre sahip ve bu yola mensup şairlerin bir kısmı Hz. Muhammed'in doğumunu "ruhani" bakımdan anlatmış, diğer bir bölümü ise daha ziyade "cismani" yönden tasvir etmiştir. Yine mevlid yazan şairlarımızın bazıları

⁶Necla Pekolcay. (2005). a.g.e, ss. 41.

“avam” denilen halk tabakasını kimisi de “havassa” yani ilim irfan sahibi olanlara hitap ettiklerini belirtmişlerdir.⁷

Arap edebiyatında 850’li yıllarda Hz. Peygamber’in doğumunu konu edinen mevlid müelliflerine rastlanmaktadır. *Muhammed İbn İshak el-Müseyyebî* ilk mevlid müelliflerinden biri olarak gösterilir.⁸

Türk edebiyatında yazılmış mevlidlerin tarihçesine baktığımızda karşımıza ilk olarak *Bursalı Mehmet Tahir*’in *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinde belirttiği şu ifade çıkar:

*Şuarâ-i Osmaniyye’den bir hayli zevat, âlâ tarîki’t-tanzîr, mevlid-i şerif manzumeleri yazmışlarsa da herhalde kabûl-i âmmeye mazhar olan ârif-i billâh âşık-ı Resûlillah Süleyman Dede merhumunkidir.*⁹

İşbu ifadeden de anlaşılacağı üzere her ne kadar evvelki tecrübelerden yararlanılmış ve geleneğin izinden gidilmiş olsa da Süleyman Çelebi’nin 812/1409’da Bursa’da tamamladığı *Vesîletü’n-Necât* Hz. Peygamber’in doğumu ve bu süreçte yaşanan olağanüstü hadiseler, miraç hadisesi, mucizeleri ve ölümünü konu edinen Türk edebiyatındaki ilk mevlid olma özelliğine sahiptir.

Süleyman Çelebi’nin *Vesîletü’n-Necât* ya da halkın isimlendirmesiyle *Mevlid* adlı eseri hiç şüphesiz bir öncü eserdir. Mevlid türü Süleyman Çelebi’nin açtığı çığır ile gelişmiş Türk halkının Hz. Peygamber’e olan sevgisi bu eserlerde dil ve estetik imkânlarla dile getirilerek peygamber sevgisinin geniş kitlelere ulaşması sağlanmıştır.

Süleyman Çelebi’nin ardından birçok edip mevlid vücuda getirmiştir. Prof. Dr. Hasibe MAZIOĞLU¹⁰, İstanbul, Ankara ve Bursa kütüphanelerinden yapılan çalışmalar sonucunda mevlid yazarlarından adları bilinenlerin sayısının elli dokuz olduğunu belirtmiştir.

⁷Adem Ceyhan. (2000). Süleyman Nahifî’nin Mevlidü’n-nebi Mesnevisi, *A:Ü: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, ss. 89

⁸Franz Rosenthal. (1403-1983). *İlmü’t-Târîh inde’l-Müslimin*. Ahmed S. E. (Çev), Beyrut.

⁹Bursalı Mehmet Tahir. (1333). *Osmanlı Müellifleri*, c. II, İstanbul, ss. 222, not 1.

¹⁰Hasibe Mazioğlu. (1974). Türk Edebiyatı’nda Mevlid Yazan Şairler, *Türkoloji Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 1 ss. 031-062.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE AHMED EDİRNEVİ

2.1. KAYNAK ÖZETLERİ

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinin elimizde tek bir nüshası bulunmaktadır. Tezimizi hazırlarken elimizdeki en önemli kaynak Millî Kütüphane'de kayıtlı bulunan tek nüshadır. Bu nüshanın özellikleri aşağıda belirtildiği gibidir.

06 Mil Yz A 7426 arşiv numarası ile Ankara'da, Millî Kütüphane Yazmalar koleksiyonu içerisinde yer alan bu nüsha 77 varak olup hattı harekeli nesihtir. Eserin içerisinde yazılış tarihi ya da müstensihine dair bir ifade kullanılmamıştır. 0075 – 74a kısmında “*Bu kitāb Şeftīl Hatun’uñ ħāyrātıdır. Allāh ‘aşqına her kim oğursa bir Fātiha üc ihlāş-ı şerīfe kıra’at iden qarındaşlar.*” ifadesi yer almaktadır. Söz konusu nüshanın kâğıt çeşidi insan filgranlı, cildi ise çarkuşe yıpranmış kahve, rengi meşin, üstü aşınmış bez rengi kâğıt kaplı mukavva cildedir. Kâğıtlar krem rengidir, söz başları ve cetveller kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Her varağında on üç satırın bulunduğu yazma eserin 1b-2a varaklarında mihrabiye tezhibi kullanılmıştır.

Tez çalışmamızı oluştururken başvurduğumuz en önemli kaynaklardan biri de Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanmış olan üç ciltlik *Mevlid Külliyyâtı* adlı çalışmadır. Söz konusu eserde mevlid merasimin ve edebî bir tür olarak mevlidin İslam edebiyatlarında ortaya çıkışı, mevlid türünün tarihçesi, Türk edebiyatında mevlid türünün öncü metni olan Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necat adlı eseri ve bu eserin İslam dillerinde ve lehçelerinde oluşturulan tercümelere hakkında geniş bilgilere yer verilmiştir.

2.2. AHMED EDİRNEVÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Ahmed Edirnevî'nin hayatı hakkında kaynaklarda ve tezkirelerde bir bilgiye rastlanmamıştır. Eseri Mevlid-i Nebevî'nin telif tarihi de net olarak bilinmediğinden yazarın edebî kişiliği hakkında yorum yapmak güçleşmektedir. Bununla beraber 1592'de İstanbul'da vefat eden, İstanbul Eyüp Senti'nde kendi adıyla var olan bir türbede medfun olan Bayramiyye Tarikatı şeyhlerinden Alaaddin Ali el-Aksarayî'nin halifesi tecvid müellifi Pîr Ahmed Edirnevî ile Mevlid-i Nebevî müellifi Ahmed Edirnevî arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Tamamlanmamış bir ilahisi bulunan ve *Adüddinel-Îcî*'nin *el-Akaidü'l-Adudiyye* adlı eserinin *Devvanî* şerhine bir haşiye yazmış olan Ahmed Edirnevî'nin mevlid yazdığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yakın yüzyıllarda yaşamış olan bu iki ismin aynı şahsiyet olup olmadığını hakkında kesin bir bilgi vermek bugünkü şartlarda mümkün olamamaktadır. Söz konusu eserin Eski Anadolu Türkçesi (13.-15. yy) özelliklerini bolca barındırması ve Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât* (1409) adlı eserinden pek çok kısımla benzerlik göstermesi, bize eserin 15. ya da 16. yüzyılda yazıldığı fikrini vermektedir. Bu tarihten ve incelediğimiz eserden yola çıkarak Edirnevî'nin edebî kişiliğine dair çıkarım yapmak mümkün olmaktadır.

Eserin bir mevlid, yani dinî bir metin olması, sanat kaygısından çok didaktik amaçlarla kaleme alınması, sanat yapmaktan öte mesaj vermek, hayır işlemek, dua almak, amacıyla yazılması dolayısıyla eserin edebî yönü kısmen de olsa geri planda kalmıştır. Müellif eserini sanat kaygısından uzak, samimi bir anlatımla ortaya koymuştur. Buna karşın eser bütünüyle edebîlikten uzak değildir. Eser, yerinde kullanılan benzetme ve mazmunlarla okuyanda edebî bir tat da bırakmaktadır.

Eserin diline baktığımızda burada da Süleyman Çelebi'nin *sehl-i mümteni* olarak adlandırabileceğimiz sarih anlatımının etkili olduğu görülmektedir. Eserde Eski Anadolu Türkçesine dair kelime ve eklere bolca yer verilmiştir. Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalar da bulunmakla beraber eserin geneline bakıldığında Türkçe kelimelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu durum eserin dinî bir nitelik taşıması ve halkın geneline seslenmesiyle de doğrudan ilgilidir. Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamaların yazımında yazarın lügate değil galata bağlı kaldığı ve bu

kelimelerin yazımında imlaya fazla bir önem vermediği, aynı metnin içerisinde farklı yazımlarla karşımıza çıkan kelimelerden anlaşılabilir.

Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'si mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yer yer beyitlerin kafiyelenmesinde bazı aksaklıkların olduğu görülmekle birlikte eserin mesnevi biçiminde yazıldığını söylemek mümkündür. Eserde mesnevi nazım şeklinin dışında gazel biçiminde yazılmış kısımlar ve bir de mensur dua bölümü bulunmaktadır. Edirnevî'nin aruz kullanımında da bazı aksaklıklar göze çarpmaktadır. Metnin birçok kısmında aruz kusurları yer almaktadır. Bu durum da şairin sanat kaygısından çok didaktikliği ön planda tuttuğunu gözler önüne sermektedir.

Şair metnini oluştururken Allah ve peygamber sevgisinin kendinde yarattığı vecd halini okura aktarmada başarılı olmuş, kendi hisleriyle, okurun hislerine tercüman olmayı başarabilmiştir. Ancak konuların anlatımında yazarın sıklıkla tekrara düştüğünü ve bu durumun da metnin duruluğunu bozduğunu belirtmek doğru olacaktır. Ahmed Edirnevî'nin edebî kişiliği hakkında daha net bilgilerin verilebilmesi için yazarın daha çok eserine ulaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3. AHMED EDİRNEVÎ MEVLİDİ İLE SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİDİ'NDEKİ BENZER BÖLÜMLER

Türk – İslam edebiyatının en önemli türlerinden biri olan mevlid geleneğinin edebiyatımızdaki kurucu ve öncü ismi şüphesiz halk arasında Mevlid adıyla ünlenmiş Vesîletü'n-Necât adlı mesnevisiyle Süleyman Çelebi'dir. Süleyman Çelebi söz konusu eseriyle hem edebiyatımızda mevlid türünün yaygınlaşmasına vesile olmuş hem de mevlid metinlerinin en güzide örneklerinden biri olan Vesîletü'n-Necât'ı Türk – İslam kültür ve edebiyatına yadigâr bırakmıştır. Süleyman Çelebi edebiyatımızda mevlid türünün yaygınlaşmasına öncülük etmiş ve eseriyle birçok mevlidin ilham kaynağı olmuştur. Birçok şair onun eserine nazireler yazmış, farklı dönem ve coğrafyalarda yaşayan şairler dahi onun eserini bir kaynak kabul ederek ona öykünmüş, hatta onun Bursa'da yakmış olduğu mevlid meşalesi Osmanlı'nın hüküm sürdüğü birçok coğrafyaya yayılmış ve Süleyman Çelebi'nin eseri İslam coğrafyasının birçok diline aynı vezin ve tertiple tercüme edilmiştir. Eserin Arapça, Çerkesçe, Rumca, Kürtçe, Boşnakça, Tatarca gibi birçok dilde

tercümesinin bulunması, eserin yayılma alanını ve etkisinin genişliğini gözler önüne sermektedir.¹¹

Bibliyografya eserlerinde yer almayışından ötürü hakkında fazla bilgiye sahip olmadığımız, Ahmed Edirnevî de Mevlid-i Nebevî adlı mevlidinde yer yer Süleyman Çelebi'ye öykünmüştür. Süleyman Çelebi'nin eserinin öncü ve kurucu bir metin olması sebebiyle Ahmed Edirnevî mevlid metnini oluştururken Süleyman Çelebi'nin eserinin gerek tertibinden gerek muhtevâsından gerek üslup niteliklerinden gerekse de Divan edebiyatı estetiğinin ortak mazmun ve benzetme kalıplarından büyük ölçüde yararlanmıştı.

Mevlid-i Nebevî ile Vesîletü'n- Necât arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları incelediğimizde ortak yönlerin biçimden ziyade içerik ve üslupla ilgili olduğunu görmekteyiz. Özellikle bölümler arasındaki geçişin her iki metinde de okuru salâvata davet etmek biçiminde oluşu söz konusu metinlerin göze çarpan benzer yönleridir.

Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n- Necât'ı ile Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'si arasındaki anlam yönünden benzer kısımlar aşağıda sıralanmıştır.¹²

Tevhid bölümünden:

Süleyman Çelebi

Allâh adın zikr edelim evvelâ

Vâcip oldur cümle işde her kula

Ahmed Edirnevî

Başlayalum evvel Allâh adını

Uralum andan sözüñ bünyâdını (I. Kitap 1)

Süleyman Çelebi

Cümle âlem yoğiken Ol var idi

Yaradılmışdan Ganî Cebbâr idi

Ahmed Edirnevî

Cümle 'âlem yoğiken ol var idi

Evvel ahiri Ganî Cabbâr idi (I. Kitap 6)

¹¹ M. Tayyib Okiç. (1975). Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidi'nin Tercümeleri, *Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Mecmuası*, Erzurum, ss. 17-78

¹²Süleyman Çelebi'nin mevlidinde Prof. Dr. Mehmet Akkuş'un *Süleyman Çelebi Vesîletü'n-Necât (Mevlid)*, DİB, 2008, Ankara, adlı eseri esas alınmıştır.

Süleyman Çelebi

Pes Muhammed'dir bu varlığa sebeb

Sıdk ile anın rızāsın kıl taleb

Ahmed Edirnevî

Anıñçün yaradıldı bu cihān

Cümle varlık āşikāra vü nihān (I. Kitap 13)

Süleyman Çelebi

Ger dilersiz bulasız oddan necāt

Aşk ile derd ile idin es-salāt

Ahmed Edirnevî

Ger diler isen bula cānıñ şafā

Vir şalavāt ber Rasūli Muşafā (I. Kitap 43)

Süleyman Çelebi

Hak Teālā rahmet eyleye ana

Kim beni bir dua ile ana

Ahmed Edirnevî

Dilerim Haq rāzı olsun anlara

Bizim için bir du'ā idenlere (I. Kitap 58)

Nurun İntikali bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Hak Teālā çün yaratdı Ādem'i

Kıldı Ādem'le müzeyyen ālemi

Ahmed Edirnevî

Haq Te'ālā çün yaratdı 'ālemi

Qıldı 'ālemde müzeyyen ādemi (I. Kitap 10)

Süleyman Çelebi:

Ādem'e kıldı ferişteher sücüd

Hem ana çok kıldı ol lütf ıssı cüd

Ahmed Edirnevî

Emr olub cümle melekler geldiler

Secde idüb'izzet ikrām kıldılar (I. Kitap 163)

Geldiler cümle melek in‘āmıla.
Secde kıldılar amū ikrāmıla (I. Kitap 164)

Süleyman Çelebi

Mustafā nurunu alnında kodu
Bil habībim nūrudur didi

Ahmed Edirnevî

Ādem’e cān gelüben buldı şafā
Ber urur alnında nūrı Muşafā (I. Kitap 159)

Süleyman Çelebi

Kıldı ol nūr anın alnında karār
Kaldı anın ile nice rūzigār

Sonra Havvā alnına nakl itdi bil
Durdu anda dahi nice ay u yıl

Şīt doğdu ana nakl itdi bu nūr
Anın alnında tecelī kıldı nūr

İrdi İbrāhīm ü İsmāīl’e hem
Söz uzanur ger kalanın der isem

Ahmed Edirnevî

Ādem’i alnında ol nūrı odı
Ha anı öğdi vü kerremnā didi (I. Kitap 165)

urdu alnında nice gün Ādem’i
Şonra Havvā alnına vardı bili (I. Kitap 166)

Şīt toğdı nūr aa kıldı nüzül
Bu cihāna evvel oldı ol Rasül (I. Kitap 167)

İrdi İbrāhīm’e vü İsmā‘īl’e
Geldi ol nūr anlara envā‘ıla (I. Kitap 168)

H. Muhammed'in Mevlidi bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Ol Rebîu'l-evvel ayı nicesi
On ikinci gice isneyn gicesi

Ahmed Edirnevî

Rebi'ü'l-evvel'in ay nicesi
Togmuş idi on ikinci gicesi (I. Kitap 256)

Süleyman Çelebi

Ol gice kim doğdu ol hayru'l-beşer
Ānesi anda neler gördü neler

Ahmed Edirnevî

Amîne'yle ol gice kaldı olar
Ol gice anlar neler gördi neler (I. Kitap 275)

Süleyman Çelebi

Yarılp divâr çıkdı nāgehān
Üç bile hūrî bana oldu ayān

Ahmed Edirnevî

Evimiñ kıble dīvârı yarılr
Baña üç hūrî 'ayān oldı gelür (I. Kitap 262)

Süleyman Çelebi

Ba'zılar dirler ki ol üç dil-berin
Āsiye'ydi biri ol meh-peykerin

Biri Meryem hātun idi āşikār
Birisi hem hūrîlerden bir nigār

Ahmed Edirnevî

Biri Sāre Ana idi ol cānıñ
Birisi de Āsiye Hātun idi (I. Kitap 273)

Birisi de Hāzret-i Meryem anuñ
Hizmeti çün Hāğ aña göndermiş idi (I. Kitap 274)

Süleyman Çelebi

Susadım gāyet harāretten katı
Sundular bir cām dolusu şerbeti

İçdim anı oldu cismim nûra gark
İdemezdim nûrdan kendümi fark

Ahmed Edirnevî

Geldi bunlar tûrdı dördü dört yaña
Bir şu virdiler ol dem baña (I. Kitap 284)

İçdim amma şanasın kandı nebât
Südden aķ kardan şouķ buldum hāyat (I. Kitap 285)

Süleyman Çelebi

Geldi bir akkuş kanadıyla revān
Arkamı sığadı kuvvetle hemān

Ahmed Edirnevî

Geldi ol kuş sığadı arķam benim
Küllü nûrı batdım bu cānım tenim (I. Kitap 287)

Süleyman Çelebi

Doğdu ol sātde ol Sultān-ı dīn
Nûra gark oldu semāvāt u zemīn

Ahmed Edirnevî

Ṭoğdı ol sā‘atde ol sultān-ı dīn
Nûra ğark oldu ol semavāt-ı zemīn (I. Kitap 289)

Süleyman Çelebi

Yaradılmış cümle oldu şādman
Gam gidüp ālem yeniden buldu cān

Ahmed Edirnevî

Yaradılış cümle oldu şādımān
Ĝam gidüb ‘ālem yeñiden buldı cān (I. Kitap 290)

Süleyman Çelebi

Cümle zerrāt-ı cihān idüp nidā
Çağrısuben didiler kim merhabā

Merhaba ey ālī Sultan merhabā
Merhabā ey kān-ı irfān merhabā

Merhabā ey māh u hurşīd-i Hūdā
Merhabā ey Hak'dan olmayan cüdā

...

Merhabā ey kurretü'l-aynı Halīl
Merhabā ey hās mahbūb-ı Celīl

Merhabā ey rahmeten li'l-ālemīn
Merhabā sensin şefi'l-müznibīn

Ahmed Edirnevî

Cümle zerrāt-ı cihān idüb sedā
Çağırşuben didiler kim merhabā (I. Kitap 291)

Merhabā ey 'āl-i sulţān merhabā
Merhabā ey kân-ı 'irfān merhabā (I. Kitap 292)

...

Merhabā ey māh-ı hurşīd-i Hūdā
Merhabā ey Hağ'dan olmayan cüdā (I. Kitap 297)

...

Merhabā kırratü'l-'ayn-u celīl
Merhabā ey hāş-ı mahbūb-ı celīl (I. Kitap 295)

...

Merhabā ey rahmetü'l-'ālemīn
Merhabā sensin ey şefi'al müdnibīn (I. Kitap 298)

Süleyman Çelebi

Gürdü gitmiş hürīler hiç kimse yok
Görmedi oğlun tazarru' kıldı çok

Ahmed Edirnevî

Anası gördi hürīler cem'i yok
Muştafâ'yı bulamadı āh itdi çok (I. Kitap 311)

Süleyman Çelebi

Şöyle Beytu'llāha karşı ol Resūl
Yüz yire urmuş ve secde kılmış ol

Ahmed Edirnevî

Hasretile baqar iken anası
Gördi secde itmiş ol dürdānesi (I. Kitap 313)

Mucizāt bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Rüknü rükne Ka'be'nin virdi selām
Didiler kim doğdu ol hayru'l-enām

Ahmed Edirnevî

Ol nidāyı işidüb buldum şafā
Didiler toğdı Muḥammed Muştafā (I. Kitap 329)

Süleyman Çelebi

Nice puthāne nice deyr ü sanem
Yıkılup küfr ehline irdi elem

Ahmed Edirnevî

Toğdı Muḥammed Amīne anadan
Kā'be'yi pāk eyledi pūḥaneden (I. Kitap 319)

Nübüvvet bölümünden:**Süleyman Çelebi**

Fahr-ı ālem irdi çün kırk yaşına
Kondu pes tāc-ı risālet başına

Ahmed Edirnevî

Rasülün yaşı irdi çünki kırka
Ki ma'lüm ola ta ki iki kırka (II. Kitap 773)

Süleyman Çelebi

Evvelā ol kim mübārek cisminin
Gölgesi düşmezdi yere resminin

Ahmed Edirnevî

Anıñ gölgesi düşmezdi yere
Çamū cismi anıñ nūr idi zīrā (II. Kitap 778)

Süleyman Çelebi

Hem mübārek başı üzre her zamān
Bir bölük bulut olurdu sāye-bān

Ahmed Edirnevî

Bir aq̄ bulut başı üzre t̄ururđı
Cemī'ī yaradılmış heb görirdi (I. Kitap 398)

Süleyman Çelebi

Sadrı nūrundan karanū giceler
Yolda yürürdü yiğitler kocalar

Ahmed Edirnevî

Risālet nūrı alnında t̄ururđı
K̄araņu gicede şu'le virirdi (I. Kitap 400)

Miraç bölümünden:

Süleyman Çelebi

Bir dü-şenbe gicesi tahkīk haber
Leyle-i Kadr idi ol gice meğer

Ahmed Edirnevî

Bir düşünbih gicesi tahkīk haber
Leyle-i K̄adr idi ol gice meger (I. Kitap 406)

Süleyman Çelebi

Anda iken nāgehān ol yüzü ak
Cennete var didi Cebrāil'e Hak

Bir murassa t̄ac bir hulle kemer
Hem dahi al bir burāk-ı mu'teber

Ahmed Edirnevî

Didi Cebrā'il'e H̄ağ ol t̄ür
Cennete varub Burāk al t̄iz götür (I. Kitap 407)

Süleyman Çelebi

Ol Habīb'ime ilet binsin anı
Arşımı seyr eylesün görsün beni

Ahmed Edirnevî

Ol ḥabībime ilet binsün anı
'Arşımı seyr eylesün görsün beni (I. Kitap 408)

Süleyman Çelebi

Hak selām itdi sana yā Mustafā
Kim mübārek hātırın bulsun safā

Didi kim gelsün konuklaram anı

Arşımı seyr eylesün görsün beni

Ahmed Edirnevî

Haq selām itdi saña yā Muşafā

Kim mübarek hâtırın olsun şafā (I. Kitap 411)

Didi kim gelsün konuklaram anı

‘Arşımı seyr eylesün görsün beni (I. Kitap 412)

Süleyman Çelebi

Gel gidelim hazrete yā Mustafā

Muntazırdır anda ashāb-ı safā

Sana cennetden getürdüm bir burāk

Dā’vet-i Rahmān’dır ey nūr-ı Hak

Ahmed Edirnevî

Gel gidelüm göklere yā Muşafā

Muntazırdır saña aşhābı şafā (I. Kitap 414)

Bir Burāk gönderdi nürdan ey şafā

Çanı rāzıyam ki gelsün Muşafā (I. Kitap 413)

Süleyman Çelebi

Enbiyā ervāhı karşı geldiler

Mustafā’ya cümle ikram kırdılar

Ahmed Edirnevî

Enbiyā ervāhı didiler temām

Reh-nümā olduñ bize sen hem imām (I. Kitap 426)

Süleyman Çelebi

İki rekāt kıldı Aksā’da namāz

Öyle emr itmiş idi ol bī-niyāz

Ahmed Edirnevî

Bu maqāmda iki rek‘at kııl namāz

Dile Haq’dan ümmetin eyle niyāz (I. Kitap 423)

Süleyman Çelebi

Gördüler nürdan kurulmuş nerdibân
Nerdibândan oldular göğe revân

Ahmed Edirnevî

Gördi şaħra üzerinde ol ‘ayân
Üçüncü gökde kurulmuş bir nerdübân (I. Kitap 427)

Süleyman Çelebi

Hep gök ehli cümle karşı geldiler
Mustafâ’ya izzet ikrâm kıldılar

Ahmed Edirnevî

Ol gök ehli cümle karşı geldiler
‘İzzet ü ta‘zîmü ikrâm kıldılar (I. Kitap 430)

Süleyman Çelebi

Her birinde türlü hikmet gördü ol
Tâ ki vardı Sidre’ye erişdi yol

Ahmed Edirnevî

Gecdi anlardan idüb Hâkk’a şenâ
Muşafâ Sidra’ya vardı müntehâ (I. Kitap 432)

Süleyman Çelebi

Cebrâil’in durağıdır ol makâm
Nüh-felek tâ kim turalıdan nizâm

Ahmed Edirnevî

Sidradan çün gecmek istedi Rasûl
Çaldı anda Cebrâ’îl oldı melûl (I. Kitap 433)

Süleyman Çelebi

Bilmezem bu yolları ben nideyim
Kim garîbem bunda kande gideyim

Ahmed Edirnevî

Gel gidelüm تنها koma sen beni
Çanı dostluk çanı yoldaşlık çanı (I. Kitap 434)

Süleyman Çelebi

Hem didi kim yâ Muhammed ben seni
Bilirem görmeğe doymazsın beni

Ahmed Edirnevî

Didi kim yâ Muḥammed ben seni
Bilürem görmege toymazsın beni (I. Kitap 443)

Süleyman Çelebi

Sen ki mi'râc eyleyip itdin niyâz
Ümmetin mi'râcını kıldım namaz

Ahmed Edirnevî

Bu namâz kim onlara mi'râcdurur
Başlarına ol sa'âdet tâcdurur (I. Kitap 440)

Yukarıda belirtilen bölüm ve beyitlerin dışında Süleyman Çelebi Mevlidi'ne sonradan eklendiği bilinen “Hikâye-i İslam Yahudi” ve “Dua” bölümleri de benzer ifadelerle Ahmed Edirnevî Mevlidi'nde yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMED EDİRNEVİ MEVLİDİ'NİN İNCELENMESİ

3.1. DIŞ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

Çalışmamızın bu kısmında Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinin dış yapı unsurları ele alınmıştır. Bu bölümde metnin yazımsal özellikleri, vezini, metinde kullanılan ahenk unsurları, kullanılan edebî sanatlar ve metindeki arkaik kelimeler incelenmektedir.

3.1.1. Dil Özelliklerinin İncelenmesi

Çalışmamızın bu kısmında metnin dil açısından incelenmesine yer verilmektedir. Arap alfabesiyle yazılan metinde harflerin yazımıyla ilgili tüm özellikler incelenmiş olup farklılıklar belirtilmiştir.

3.1.1.1. Harflerin Yazımı

Metinde yer alan ünlü ve ünsüz harflerin yazımındaki özellikler ve farklılıklar bu kısımda örneklerle belirtilmektedir.

3.1.1.1.1. Ünlü Harflerin Yazımı

“ a-e “ Ünlüsü

Metne “a-e” ünlüsünün yazımı gramer çerçevesinde kelime başında elif (ا) kullanılmıştır.

اغلایوبن(6-b: 94) ائلمش eylemiş(4-b: 49) البن Aluben(9-a: 139)

اغلادی(13-a: 205) الئنده almında(11-a: 166) الیمی Elimi(9-a: 139)

Kelimenin ortasında yazılışında yine elif (ا) harfi kullanılmıştır.

يالکز yalnız(15-b:259) صاع sag (13-a: 210) اغلماغي Aglamagi(13-a:209)

يَاغْدُوغُنْ yagdugun (19-b: 330) قَالْدِي kaldı (15-b: 259) يَارِيْلُور yarılır (16-a: 206)

Kelime sonunda “a-e” ünlüsü güzel h(ه) kullanılmıştır.

كَالْمَيَهْ kalmaya (14-b: 227) دَدَهْ dede (11-a: 169) سُوْرَهْ Söze (5-a: 62)

لُؤْسْتُوْنَهْ lüstüne (16-a: 270) دَوَهْ deve (63-b: 762) نَسْنَهْ Nesne (61-a: 699)

Metinde kapalı e ünlüsüne şu örnekler verilerbilir.

اِشِيْغِيْني işigini (13-a: 210) اِيْدِيْدِيْ idindi (3-a: 34) وِيْرِيْدي virdi (3-a: 33)

دِيْرِسَهْ dirse (5-a: 70) اِيْرِيْشِيْدي irişdi (4-b: 60) گِيْجَهْ gice (6-a: 76)

“ ı-i “ Ünlüsü

Kelime başında “ ı-i “ ünlüsü elif (ا) harfi ile gösterilmiştir.

اِشْدُر işdür (6-a: 80) اِرْمَقْلَرَهْ ırmaklara (10-b: 157) اِنْلِيْهْ inleye (5-a: 69)

Kelime başında elif- ye (ا ی) harfleriyle gösterilen örneklere de rastlanmaktadır.

اِيْرِيْمَز irmez (3-a: 41) اِيْكِيْ iki (6-a: 83) اِيْدَهْلُوْم İdelüm (2-b: 21)

Metinde kelime ortasında “ı-i” ünlüsünü göstermek için ye (ی) harfi kullanılmıştır.

دِيْدِيْ didi (16-a: 263) دِيْكِيْلُور dikilür (16-a: 268) گِيْجَهْ gice (6-a: 76) وِيْرَهْ Vire (6-a: 73)

Metinde kelime sonundaki “ı-i” ünlüsünü göstermek için ye (ی) harfi kullanılmıştır.

يَاغِيْ yanagi (48-a: 363) اِيْنْدِيْ indi (16-b: 283) سُوْزِيْني Sözini (13-b: 214)

“ o-ö-u-ü” Ünlüsü

Kelime başında “o-ö-u-ü” ünlüsünü göstermek için elif ve vav (و) kullanılmıştır.

اُوْيَالِيْم uyalım (7-a: 100) اُوْغُوْبْ ögüb (6-b: 97) اُوْزُْمَهْ Özüme (5-a: 65)

اُوْيَانْ uyan (10-a: 144) اُوْلُوْلَادِيْنْ ululadın (6-b: 97) اُوْفُنْدِيْ Okundi (8-b: 117)

Kelime ortasında “o-ö-u-ü” ünlüsünü göstermek için vav (و) kullanılmıştır.

اُوْغُلُوْنْ oglun (19-b: 330) دُوْكُوْبْ döküb (15-a: 242) دُوْنْ Dün (14-b: 223)

دُوْشْدِيْلَر düşdiler (16-b: 278) گُوْرْدِيْ gördi (16-b: 275) سُوْنْ Son (15-b: 249)

Kelime sonunda “o-ö-u-ü” ünlüsünü göstermek için vav (و) kullanılmıştır.

اَغْلَايُوْ aglayu (27-b: 480) يَرْلُوْ yerlü (22-a: 370) اِيْچَرُوْ içerü (19-b: 323)

تَطَّغَلِيُو taglayu (27-b: 480) كَلْمَلُو gelmelü (16-b: 276)

3.1.1.1.2. Ünsüz Harflerin Yazım

“p” Ünsüzü

Metinde iki kelime kökünde p (پ) yerine b (ب) harfi kullanılmıştır.

تَطْبِرَاغِي tobragi (10-b: 148) هَبْ Heb (12-b: 192)

“k” Ünsüzü

“k” ünsüzü için kaf (ق) ve kef (ك) harfleri kullanılmıştır.

قَانْدَلُو kardılar (10-b: 153) قُورْقَمَه korkma (16-a: 264) قَانْلُو kanlu (13-a: 205)

قُوزَلْ güzel (11-a: 161) قُوكْنِي gönlünü (15-b: 254) كَمُوكْ kemük (11-a: 160)

Bazı yerlerde “k” ünsüzü için hı (خ) harfi kullanılmıştır.

أَحْسَايُوبْ ohşayub (20-a: 350) قُورْخُوسِنْدَنْ korhusından (10-b: 151)

أِيْحُوي uyhuyı (51-b: 459)

“ç” Ünsüzü

Metinde “ç” ünsüzünü göstermek için cim (ج ve چ) harfleri kullanılmıştır.

چَاير çayır (21-b: 357) چَغْرُوبْ çığırub (20-a: 355) چُوقَالْدِمْ çokaldım (16-a: 261)

جَعْدِي gecdi (20-a: 333) جَاغْرَشُوبِنْ cagırşuben (18-a: 291) أُجْمَاعِكْ ucmanın (24-b: 418)

“n” Ünsüzü

Metinde “n” ünsüzü için nazal n (ن) ve nun (ن) harfleri kullanılmıştır.

كَارَاڤُ karaņu (23-b: 400) دَكْرَلَرْ deñizler (14-b: 234) بَكْرِيَه beñzeye (48-a: 365)

كُونْدُوكْ gündük (54-a: 528) كُونْدُوكْ gündüz (55-b: 556) كَنْدُولَرَه kendülere (56-a: 564)

“t” Ünsüzü

“t” ünsüzünü göstermek için tı (ط) ve te (ت) harfleri kullanılmıştır.

طَاغَلْسُونُ taglasun (20-a: 345) طَبْرَاقُ tobrak (10-b: 148) طُوبُطُولُو tobtolu (13-b: 218)
 نَيْدِيكُ nitdin (28-a: 494) أُوْتُوزُ otuz (48-a: 372) يَيْتْمِيشْ yitmiş (52-a: 474)

“ s ” Ünsüzü

“ s ” ünsüzünü göstermek için sad (ص ve sin س) harfleri kullanılmıştır.

صِغْمَزُ sığmaz (24-a: 409) صِغَادِي sıgadı (17-a: 287) صَقْلِيَه Saklaya (15-b: 249)

سَوَلُوبُ sevilüb (37-a: 9) سُودُنُ südün (21-b: 354) سُوْيُوبُ söyünüb (20-a: 332)

3.1.1.2. Eklerin Yazımı

İsim Çekim Ekleri

Çokluk Eki

İsim işletme eklerinden çokluk ekinin Eski Türkçede görülen değişik biçimleri Eski Anadolu Türkçesine işlek bir biçimde +lAr biçimiyle gelmiştir.¹³

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de çoğul eki olarak +lAr kullanılmıştır.

Rahmetü'l-‘âlemîndir ol habîb

Çamu dürlü dertlere ol tabîb (I. Kitap 17)

Hürmetine anların lufti işlegil

Dostlarınla bizi yoldaş eylegil (I. Kitap 19)

İyelik Ekleri

Eski Anadolu Türkçesindeki iyelik eklerinin Türkiye Türkçesinden tek farkı düzlük-yuvarlaklık uyumunun o dönemde henüz yerleşmemesi nedeniyle ünlülerde görülür.¹⁴

¹³ Hatice Şahin. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara. ss. 49.

¹⁴ Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 50.

Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan iyelik ekleri şu şekildedir:

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. kişi	+(U)m	+(U)mUz
2. kişi	+(U) η	+(U) ηUz
3. kişi	+(s)I	+lArI

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de yukarıda belirtilen ekler iyelik eki olarak kullanılmıştır.

Hak Te'âlâ tâ getüre dilümde söyleyem
Vaşfını biñde birin şerh eyleyem (I. Kitap 26)

Hürmetine anlarıñ luñfi işlegil
Dostlarıñla bizi yoldaş eylegil (I. Kitap 19)

Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

Anı cānımıza minnet bilelim
Olunca biz aña 'izzet kılalım (II. Kitap 100)

Murādıñız nedir söyle bilelim
Aña göre tedārikler kılalım (II. Kitap 139)

Derilüb 'āşıklar anı diñleye
Gözlerinden yaş döküben iñleye (I. Kitap 69)

İlgi Eki (Genetive)

Eski Anadolu Türkçesini benimsemiş olan yazar bu yazım dilinin ilgi durum eki olan +(n)Iη ekini eserinde kullanmıştır.

Başlayalum evvel Allāh adını

Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

Biline haqqıñ kemāli kudreti

Tā‘ayān ola Muḥammed ḥazreti (I. Kitap 9)

Destegiri haq ola bir kişinüñ

Ebter olmaya sonı her işinüñ (I. Kitap 5)

Belirtme Durumu Eki (Accusative)

Genel olarak, Eski Türkçedeki –(I)g belirtme durum ekinden g sesinin düşmesi sonucunda karşımıza çıktığı kabul edilen –(y)I eki, Eski Anadolu Türkçesinde hem isimlere hem iyelik eki almış isimlere hem de zamirlere getirilen belirtme durum eki olarak kullanılır.¹⁵

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +(y)I eki belirtme durum eki olarak kullanılmıştır. 3. Tekil kişi eki alan bazı sözcüklerde ise belirtme durum eki olarak +n ekinin geldiği görülmektedir.

Başlayalum evvel Allāh adını

Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

Evvel Allāh deyelüm biz derdile

Allāh adın öğredelüm her dile (I. Kitap 2)

Yönelme Durum Eki (Dative)

Eski Anadolu Türkçesinde yönelme durum eki +(y)A biçimindedir.¹⁶

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +(y)A eki yönelme durum eki olarak kullanılmıştır.

Āline evlādına olsun du‘ā

Anlara olsun du‘āile şenā (I. Kitap 16)

Anuñçün oldu ‘ālem nūrıla

¹⁵Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 52.

¹⁶Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 52.

Hürmetine taldı cennet hürıla (I. Kitap 15)

Bulunma Durum Eki (Locative)

Eski Türkçeden bu yana Türk dilinin tarihi seyrinde değışiklik göstermeden gelen bulunma durum eki Eski Anadolu Türkçesinde de +dA biçiminde kullanılmıştır.¹⁷

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +dA eki bulunma durum eki olarak kullanılmıştır.

Hağ Te'ālā tā getüre dilümde söyleyem

Vaşfını binde birin şerh eyleyem (I. Kitap 26)

Çün murād eyledi Hağ ol arada

Muştafâ'nın rūhın anda yarada (I. Kitap 30)

Ayrılma Durum Eki (Ablative)

Ayrılma durum eki Eski Anadolu Türkçesinde +dAn biçiminde kullanılmıştır.¹⁸

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +dAn eki bulunma durum eki olarak kullanılmıştır.

Aşlı ile diyelüm anı sağa

Cân kulağın tutasın benden yağa (I. Kitap 25)

Her neyatet kim gelür kimi yeter

Cümle bunlar gine tohumdan biter (I. Kitap 37)

Araç Durum Eki (Instrumental)

Eski Anadolu Türkçesinde araç eki olarak +(I)n ekinin yanında ile edatının ekleşmiş biçimi olan +(y)IIA eki kullanılmıştır. Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde ise +(y)IIA eki araç durumu eki olarak kullanılmıştır.

¹⁷Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 53.

¹⁸Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 53.

Evvel Allāh deyelüm biz derdile
 Allāh adın ögredelüm her dile (I. Kitap 2)
 Ol Rasül'e bir uyalım şıdķıla
 Yoluna cānı kıoyalım 'aşķıla (I. Kitap 103)

Yön Gösterme Durum Eki (Directive)

Bu ekin Eski Türkçedeki +GARU biçimi, Eski Anadolu Türkçesinde g sesinin düşmesi sonucunda +ArU biçiminde kullanılmıştır. Bunun yanında +rU ve +rA ekleri de yön gösterme eki olarak görev yapmaktadır.¹⁹

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +ArU +rU +rA ekleri yön gösterme durum eki olarak kullanılmıştır.

Ādem icre virdi bir nūr-ı şafā
 Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muştafā (I. Kitap 11)

Bu kez geldi ilerü Ebī Tālib
 Babasınuḡ sözine oldı rāġıb (II. Kitap 82)

Eşitlik Durum Eki (Equative)

Eşitlik durum eki Eski Türkçeden itibaren değişik fonksiyonlarda kullanılan ve zamanla türetme özelliği de kazanmış olan bir durum ekidir. Eski Anadolu Türkçesinde de işlek bir biçimde kullanılmıştır. Eşitlik durum eki +CA ekidir.²⁰

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de +CA eki eşitlik durum eki olarak kullanılmıştır.

Raḫmetiḡ deryāsına yoķdur 'aded
 Zerrece andan bize eyle meded (II. Kitap 41)

Fiil Çekim Ekleri

Kişi Ekleri

¹⁹Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 54.

²⁰Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 54.

Eski Anadolu Türkçesinde kip ve zaman eklerinin ardından eklenen ve kişi kavramı veren ekler genel olarak ikiye ayrılır. Bu eklerden bir kısmı zamir kaynaklı kişi ekleri, diğerleri de iyelik kaynaklı kişi ekleridir.²¹

Zamir kaynaklı kişi ekleri:

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. kişi	-Am, -vAn, -In	-Uz, vUz
2. kişi	-sIn	-sIz
3. kişi	eksiz	-lAr

İyelik kaynaklı kişi ekleri:

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. kişi	-m	-k
2. kişi	-ŋ	- ŋUz
3. kişi	eksiz	+lAr

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de yukarıda belirtilen ekler kişi eki olarak kullanılmıştır.

Muṣṭafâ'nıñ hûb cemâlin söyleyem
Hâdıce hikâyetin şerh eyleyem (I. Kitap 26)

Dir 'Âtike ey birâder varayın
Ol kerîmeye anı aңdurayın (II. Kitap 544)

Ger diler iseŋ bula cānıñ şafâ
Vir şalavât ber –Rasûli Muṣṭafâ (I. Kitap 44)

Muṣṭafâ'nıñ mevlüdüñ dinleyesin
Dileriz himmet-i 'aṭâ eyleyesin (I. Kitap 56)

²¹Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 64

Muhammed Aḥmed'e dāye alavüz
Yarın maḥşerde hem raḥmet bulavüz (II. Kitap 99)

Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beḡāyet ḥüb toḡrı söylediñiz (II. Kitap 296)
Hemān uyḥuyı terk idüb gidesiz
Şu nāme'i Ḥadīce'ye iletēsiz (II. Kitap 460)

Yuyub ol pīri kabrine ḳodılar
Anuñçün ḥalk'ālem aḡladılar (II. Kitap 94)

Bildirme Kipi Ekleri

Görülen Geçmiş Zaman

Geçmiş zamanda hareketi gerçekleştiren kişi tarafından onun bilgisi ve bilinci dāhilinde yapılmış fillerde kullanılır. Bu zaman için kullanılan ek -dI ekidir.²²

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de -dI eki görülen geçmiş zaman eki olarak kullanılmıştır.

Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beḡāyet ḥüb toḡrı söylediñiz (II. Kitap 296)

Duyulan Geçmiş Zaman

Geçmiş zamanda gerçekleşen bir fiilin başkası tarafından anlatıldığı, bizzat görülmediği zamanlar için kullanılır. Eski Anadolu Türkçesinde asıl öğrenilen geçmiş zaman eki -mIş ekidir.²³

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de -mIş eki öğrenilen geçmiş zaman eki olarak kullanılmıştır.

Nice fāzıl serverī medḥ eylemiş
Her kişi güç yetdügince söylemiş (I. Kitap 49)

Geniş Zaman

²²Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 65.

²³Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 65 – 66.

Fiilin ifade ettiği hareketin her zaman yapıldığını anlatan veya her zaman geçerli kuralları anlatmak için kullanılan bir zamandır. Bu fonksiyonu vermek için kullanılan ek –(V)r ekidir.²⁴

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –(V)r eki geniş zaman eki olarak kullanılmıştır.

Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ

Vir şalavât ber Rasûli Muştafâ (I. Kitap 44)

Gelecek Zaman

Fiilin ifade ettiği hareketin gelecek zaman dilimi içinde yapılacağını bildiren bir zamandır. Eski Anadolu Türkçesinde çoğunlukla –(y)IsAr eki kullanılmaktadır.²⁵

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –(y)IsAr eki gelecek zaman eki olarak kullanılmıştır.

Yanıser iki cihânda ol çerāk

Anuñçün yaradıldı nüh-ıtbāk (I. Kitap 32)

Tasarlama Kipi Ekleri

İstek Kipi

Fiilin ifade ettiği hareketin istek yoluyla tasarlandığını anlatan bir kiptir. – A eki kullanılır.²⁶

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –(y)A eki istek kipi eki olarak kullanılmıştır. Söz konusu metinde en sık kullanılan kip eklerinden biri istek kipidir.

Allâh adın dilde tesbîh idelüm

Allâh adı ile şürü' idelüm (I. Kitap 4)

Emir Kipi

²⁴Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 66.

²⁵Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 67.

²⁶Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 69.

*Fülin ifade ettiği hareketin emir yoluyla tasarlandığını dile getiren bir kiptir. Emir kipinin birinci kişileri için çekim söz konusu değildir. İkinci teklik kişi çekiminde eksiz veya –gIl ekiyle gerçekleştirilmiş çekimler söz konusudur.*²⁷

Eski Anadolu Türkçesinde emir kipi II. çoğul kişi eki olarak –İjIz, III. tekil kişi eki olarak –sIn, III. çoğul kişi eki olarak ise –sInIAr eki kullanılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de yukarıda belirtilen ekler emir kipi eki olarak kullanılmıştır.

*İşit imdi Hâk Te'âlâ kudretin
Nice yaratdı Muhammed hâzretin (I. Kitap 22)*

*Bu meşel bir hoş meşeldir dinlegil
Cümlesininin aşlı oldur anlagıl (I. Kitap 38)*

*Didi kim Mekke kavmini bulunuz
Muhammed bunlarıñladır bulunuz (II. Kitap 424)*

*Dağı'ömrün mezîd pâyende olsun
Nice şâhlar çapuña bende olsun (II. Kitap 140)*

*Didikim luğf-ı ihsân eylesünler
Bu derdimüze dermân eylesünler (II. Kitap 150)*

Dilek - Şart Kipi

*Bu kip fülin ifade ettiği hareketi dilek yoluyla tasarlayan kiptir. Bu kipi gösteren ek ise –sA ekidir.*²⁸

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de –sA eki dilek-şart kipi eki olarak kullanılmıştır.

*Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa haşre dek olmaz temâm (I. Kitap 43)*

²⁷Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 69.

²⁸Hatice Şahin. (2009). a.g.e, ss. 69.

Yapım Ekleri

İsimden İsim Türeten Yapım Ekleri

+IIk

Eski Anadolu Türkçesinde isim ve sıfatlara eklenerek soyut isim yapmaya yarayan bir ektir. Bugün de Türkiye Türkçesinde işlerliği devam etmektedir.

Anıñçün yaradıldı bu cihān

Cümle varlıkāşikāra vü nihān (I. Kitap 13)

+IU

İsimlerden sıfat yapan işlek eklerden biridir. Bugün de Türkiye Türkçesinde işlerliğini korumaktadır.

Kendüsi bir gizli zātıdı ezel

Yoğdı'ālem var idi ol lem-yezel (I. Kitap 28)

+Incl

Sayı isimlerinin üzerine gelerek sıra sayı sıfatı yapan eklerden biridir. Bugün de Türkiye Türkçesinde işlerliğini korumaktadır.

Ki dördünci 'Aliyyü'l- Murtażā'dır.

Viriser kevşeri ābu revānı (I. Kitap 122)

+düz

Zaman zarfı yapmaya yarayan işlek olmayan bir ektir.

Yüklü oldı Amīne ol nūrıla

Gice gündüz hemdem oldı hūrıla (I. Kitap 196)

+sul

Amīne'ye alında nūr kıldı qarār
Götürdi anı yoḥsul ne ki var (I. Kitap 194)

+Iz

Yalnız kaldı o ḥatun ol gice
Ol gice ne oldı diñle ey ḥoca (I. Kitap 259)

+sUZ

Yokluk bildiren sıfatlar yapmaya yarayan işlek bir ektir.

Kaçan kim altı yaşa irdi Aḥmed
Anası öldi öksüz kaldı Aḥmed (I. Kitap 384)

+dAş

Ortaklık ve beraberlik bildiren isimler yapar.

Bize imānıla Qur'an'ı yoldaş it
Enbiyâyı evliyâyı ḥâldaş it (I. Kitap 530)

+cI

İsimlere gelerek genellikle meslek isimleri yapmaya yarar. Bunun yanında bir işi âdet haline getiren kimseyi karşılayan isimler yapmaya da yarar.

Deyeler seniñ için ikrârsız
Kavline tıramaz yalancı 'ârsız (II. Kitap 672)

İsimden Fiil Türeten Yapım Ekleri

+IA-

İsimlerden hem geçişli hem de geçişsiz fiil türetebilen işlek bir ektir.

Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözüñ bünyādını (I. Kitap 1)

+A-

İsmlere gelerek hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetmeye yarayan bir ektir.

Pes ne hâcet kim uzatmak bu sözi

Uyara Hâk nevm-i ğafletden bizi (I. Kitap 171)

+(A)l-

Sıfatlara gelerek geçişsiz fiiller yapar.

Amîne aydur çokaldım yalnız

Ol Muhammed toğmasına tutdı yüz (I. Kitap 261)

+(A)r-

İsmlere gelerek hem geçişli hem geçişsiz fiiller türetir.

Ya icün beñziñ şararmış ya habîb

Yohsa qor musun bizi bunda ğarîb (I. Kitap 491)

Fiilden Fiil Türeten Yapım Ekleri

-(I)n-

Edilgen ve dönüşlü fiiller yapmaya yarayan bir ektir.

Diledikim kendüsin kıla ‘ayân

Biline hem ‘âleme ol müste‘ân (I. Kitap 8)

-(I)l-

Edilgen ve dönüşlü fiiller yapmaya yarayan bir ektir.

Anıçün yaradı/dı bu cihân

Cümle varlık âşikâra vü nihân (I. Kitap 13)

-dUr-

Ettirgen fiil yapmaya yarayan bir ektir.

Her rebü'l- evvel ayı bu kişi
 Hayr idüben *yidirür* dürlü aşı (I. Kitap 81)

-Ur-

Ettirgen fiil yapmaya yarayan bir ektir.

Beşâret oldı vahşîle *tuyura*
 Ferağ oldı *ķamūsı şādıkāne* (I. Kitap 137)

-t-

Ettirgen ve oldurgan fiil yapmaya yarayan bir ektir.

Pes ne hâcet kim *uzatmak* bu sözi
 Uyara *Ħaķ* nevm-i ğafletden bizi (I. Kitap 171)

-ş-

İrdi 'Abdullāh'a ol nūr *ulaşub*
 Cümle ecdād elini heb *çolaşub* (I. Kitap 172)

Fiilden İsim Türeten Yapım Ekleri

Fiilimsiler

-mA

Bu ek iş bildiren isimler yapmaya yarayan bir isim-fiil ektir.

Anuğçündür cihāniğ *olması*
 Cümle bu eşyā vücūda *gelmesi* (I. Kitap 36)

-dUk

Görülen geçmiş zaman kavramını fiile katarak isim yapan bir sıfat-fiil ektir.

Dağı nice *olduğımı* 'āleminğ
 Hem nice *ħalk* itdüğini ādemiğ (I. Kitap 24)

-(y)Up

İşlek bir zar-fiil ekidir.

Hak Te'âlâ ol habîbiñ zâtını

Yaradub viridi Muhammed adını (I. Kitap 33)

Fiilden İsim Türeten Diğer Ekler

-U

Geldi anda yire 'Azrâ'il-i emîn

Qorqusundan yermuṭī' oldı hemîn (I. Kitap 151)

-(U)k

Sekiz aydan sonra gördi Amîne

Bir bölük ferişteh indi evine (I. Kitap 215)

-In

Anı ol mālıla evlendirevüz

Muhammed'e gelin alıverevüz (II. Kitap 125)

-IcI

Niceler hizmetiniz idicidür

Kimi deve kimi at yedidicidür (II. Kitap 144)

-GU

Didi Meysere'ye ey ulumuz

Ey bizim cānımızdan sevgülimiz (II. Kitap 284)

3.1.2. Vezin

İki bölümden oluşan eserin I. Kitap kısmı Mefâîlün/Mefâîlün/Feûlün, II. Kitap kısmı ise Fâîlâtün/Fâîlâtün/Fâîlün kalıbıyla yazılmıştır. Şair eserde Divan edebiyatı geleneğinde mesnevi kalıbı olarak kullanılan kısa kalıpları tercih etmiş; pek çok yerde imlaya ve kelime yazımına bağlı aruz kusurları yapmıştır. Eserin mesnevi biçimleri arasına serpiştirilen gazel bölümlerinde kullanılan kalıpları da şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Mefâîlün/ Mefâîlün/Feûlün
2. Fâîlâtün/Fâîlâtün/Fâîlün
3. Fâîlâtün/Fâîlâtün/ Fâîlâtün/Fâîlün

Aruz Özellikleri

İmâle: Bir hece aslında açık olduğu halde vezin zoruyla uzun okunursa bu okunuşa imâle denir. Şair, Türkçe kelimeleri kalıba uydurmak amacıyla birçok yerde imâleye başvurmuştur. İmâle yapılan kısım beyitte (↑) işareti ile gösterilmiştir.

Rasûlallâh meger günlerde bir gün

↑

Hirâ tağında oturmuşdı çün (II. Kitap 806)

“tağında” kelimesinin ilk hecesi vezin gereği t̄ağında şeklinde okunmuştur.

Med: Vezin gereği bazı heceleri bir açık bir kapalı olacak şekilde uzatarak okumaktır.

Hadice zeyn itmişdi bir sarây

Kendü dahı gūyâ kim bedr olmuş ay (II. Kitap 731)

Birinci mısradaki “zeyn” kelimesi medli olarak okunmuştur.

3.1.3. Kafiye ve Redif

Şiiri şiir yapan ve onu diğer edebî türlerden ayıran en önemli unsurların başında gelen kafiye ve redif, anlatıma ritmik bir hava kazandıran mısra sonlarındaki ses benzerliğidir. Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde birtakım kafiye ve redif kusurları bulunmaktadır. Mesnevi formunda yazılmış esrin bazı beyitlerinde kafiye sistemi bozulmuş, beyitler arasındaki kafiye bütünlüğü ortadan kalkmıştır. Bu kısımlar tarafımızdan metin içerisinde belirtilmiştir. Bununla beraber eserin ahenk unsurları bakımından zengin olduğunu söylemek mümkündür

Eserde yer alan kafiye türlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Yarım Kafiye

Mısra sonlarındaki bir ses benzerliği ile oluşturulan yarım kafiye Edirnevî mevlidinde çokça kullanılmıştır.

Korğma bizden hizmetüne gelmişüz
 Hürileriz oğluñ için olmuşuz (I. Kitap 263)
 Ol hatunlar üç neferdi geldiler
 Tāya olub aña hizmet kıldılar (I. Kitap 272)

Tam Kafiye

Mısra sonlarında bulunan iki ses benzerliğine tam kafiye denir. Eserin birçok bölümünde tam kafiye görülmektedir.

Ol muğarreb indi çağırdı yire
 VaHy irişdi bātına vü zāhire (I. Kitap 280)
 Olmaydı yevm-i maşşerde sebeb
 Zülmet icre insü cin kıalaydı heb (II. Kitap 11)

Zengin Kafiye

Mısra sonlarında üç veya daha fazla sesin benzerliği ile oluşturulan zengin kafiye Edirnevî tarafından eserde sıklıkla kullanılmıştır.

Hayr ile hatim idesin bu cānımız
 Şaklayasın şoñ nefes imānımız (I. Kitap 249)
 Amīne aydur ol Muḥammed Muştafā
 Pes vücūda gelicek buldum şafā (I. Kitap 282)
 Tōğdı ol sā'atde ol sulṭān-ı dīn
 Nūra ğark oldı ol semavāt-ı zemīn (I. Kitap 289)

Cinaslı Kafiye

Yazılışı ve okunuşu aynı olmasına rağmen anlam bakımından farklı sözcüklerle yapılan kafiye türüdür. Eserde az da olsa cinaslı kafiye kullanılmıştır.

Anı işidüb ferāh oldu icim
Gönlüm anda şu diledi bir içim (I. Kitap 265)

Nazarı irdi putlara yakīn
Söyüdü odı kandiller yakın (II. Kitap 427)

Tunç kafiye

Zengin kafiye'nin bir çeşidi olan tunç kafiye bir kelimenin aynıyla diğer mısranın sonundaki kelime içinde yer almasıyla oluşturulur. Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde de tunç kafiye örneklerine rastlanmaktadır

Cebrā'ıl'e Hâk nidâ itdi yine
'Arş altında gelüb yire ine (I. Kitap 279)

Ki irdi anda Mekke kâribânı
Varub bildirdiler Buhrāya anı (II. Kitap 336)

Eserde bazı beyitlerde redif kullanılmış ancak kafiye kullanılmamıştır:

İllā şabr itdim olara dimedim
Ġayrı kayda düşdi cānım tınmadım (I. Kitap 266)

Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beğāyet hūb tođrı söyledinñiz (II. Kitap 296)

Bazı yerlerde ise kafiye ve redif kullanılmamıştır:

Ortaya yayıldı çün şofra şahān
Yenilüb icildi çün kondı nebāt (II. Kitap 577)

3.1.4. Edebî Sanatlar

Edebî sanatlar, söze açıklık ve incelik, mânāya güç ve derinlik veren ve şiirde gerekli olan biçimsel ve anlamsal söz oyunlarıdır. Edebî sanatlar, söze estetik

*kazandırmak işlevine ek olarak, aynı zamanda şairin/okurun hayal dünyasını açık ve etkili olarak sergilemeye yarayan anlam figürleri manzumesidir.*²⁹

Bir edebî metnin anlamlandırılmasında ve çözümlenmesinde göz önünde bulunması gereken en önemli özelliklerden biri de kuşkusuz edebî sanatlardır. Edebî sanatların incelenmesiyle şairin hem hayal dünyasının gizli kapıları aralanır hem de sanat anlayışı gözler önüne serilir. Biz de bu amaçla Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sini edebî sanatlar bakımından inceledik.

Mevlid-i Nebevî dinî-tasavvufî edebiyatımızın genelinde olduğu gibi estetik kaygıdan ziyade bilgilendirme ve öğüt verme amacıyla kaleme alındığından söz sanatları ikinci planda kalmıştır. Metinde basit düzeydeki edebî sanatlara yer verilmiş anlaşılması güç ve karmaşık edebî sanatlar pek tercih edilmemiştir.

Teşbih

Aralarındaki benzerlik ilişkisinden dolayı ilgili oldukları konuda zayıf olanı güçlü olana benzetmeye denir.

Nâle vü âh eyleyem bülbülleyin
Koşulaya halk 'âlem gülleyin (I. Kitap 51)

Bu beyitte şair bir bülbül gibi ah edip inleyeyim diyerek kendisine bülbüle benzetmiş ve teşbih sanatından yararlanmışır.

İstiare

İstiâre, aralarında benzerlik ilgisi bulunan iki unsurdan birinin diğerinin yerine kullanılmasıdır. İstiare de sadece benzeyen ya da benzetilen unsurlarından biri kullanılır.

•Açık istiare

Benzetme unsurlarında sadece “kendisine benzetilen” ile yapılan söz sanatıdır.

Diledim pes bir yeñi mevlüd düzem
Söyledikçe her söze dürler dizem (I. Kitap 62)

²⁹Yavuz Bayram vd. (2007). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 151.

Bu beyitte sözcükler bir ipe dizilen düre (inciye) benzetilmiş, sözcüklere (benzeyen) yer verilmeyip dür (kendisine benzetilen)e yer verilmiştir.

•Kapalı İstiare

Benzetme unsurlarından sadece “benzeyen” unsurunun kullanılarak oluşturulduğu söz sanatıdır.

Anları devr eyleyüb nûri revân

Buldu yerin gitmedi andan hemân (I. Kitap 174)

Bu beyitte *nûr* (benzeyen), *revân* olmak yani akmak yönüyle suya benzetilmiş ancak kendisine benzetilen unsur olan *su* kelimesine yer verilmemiştir.

Telmih

Söz sırasında herkesçe bilinen bir olaya, kişiye ya da bir yere göndermede bulunma sanatına telmih denir.

Üçüncü yârı ‘Osmân şâh-ı Kûrân

Oğdu cem‘ idüb açup dihâni (I. Kitap 121)

Bu beyitte İslam dininin üçüncü halifesi Hz. Osman’a *şâh-ı Kûrân* diyerek Hz. Osman’ın Kuran-ı Kerim’i çoğaltıp çevre şehirlere göndermesi olayına atıfta bulunulmuştur.

Tezat

Söz sırasında bir birine zıt unsurların bir arada kullanılması sanatına verilen addır.

Cümle ‘âlem yoğiken ol var idi

Evvel ahiri Ğanî Cabbâr idi (I. Kitap 6)

Bu beyitte *var* ve *yok*, *evvel* ve *ahir* sözcüklerini bir arada kullanılarak bir tezat oluşturulmuştur.

İktibas

Bir metinde ayet veya hadislere bütün ya da parça olarak yer vermektir.

Didi ikrā' didi bilmem kırā'at
Ben ümmiyem nedir bilmem 'ibādet (II. Kitap 812)

Alak Suresi'nin birinci ayetinde (96/1) geçen "İkra" sözcüğü burada da kullanılarak iktibas sanatı oluşturulmuştur.

Tenasüp

Aynı kavram alanına giren sözcüklerin bir arada kullanılmasına tenasüp denir.

İki gömlek iki yağlık iki ton
İpek yerine işlemişler altun (I. Kitap 227)

Bu beyitte aynı kavram alanına giren *gömlek*, *yağlık* ve *ton* sözcükleri bir arada kullanılarak bir tenasüp sanatı oluşturulmuştur.

Mübalāğa

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şairi heyecanlandıran şeyin olduğundan daha büyük ya da küçük gösterilmesi sanattır.

Ger bu 'ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām (I. Kitap 43)

Bu beyitte Hz. Peygamber'in övgüsünün tüm dünya halkı tarafından gece gündüz kıyamet gününe kadar yapılırsa dahi yeterli olmayacağı ve tamamlanmayacağı belirtilerek mübalāğa sanatına başvurulmuştur.

Teşhis

İnsana ait bir özelliğin insan dışındaki bir nesneye aktarılması sanatına verilen addır.

Geldi ol kuş şıgadı arkam benim
Küllü nûrı batdım bu cānım tenim (I. Kitap 287)

Bu beyitte kuşa Hz. Amine'nin sırtını sıvazlayıp ona destek olması yönüyle insana ist özellikler atfedilmiş olup teşhis sanatına başvurulmuştur.

İştikak

Aynı kökten türemiş olan sözcüklerin bir arada kullanılmasına iştikak sanatı denir.

Kimi şādık kimisi 'āşık gide
Kimisi ol servere ma'sûk gide (I. Kitap 226)

Beyitte geçen iki Arapça sözcük olan 'âşık (aşka düşmüş, seven) ve ma'sûk (âşık olunan, sevgili) sözcükleri aynı kökten türediği için iştikak sanatı yapılmıştır.

Leff ü neşr

Aralarında anlam birliği olan iki ve daha fazla sözün geometrik biçimde beyitte veya söz içerisinde dağılması sanatına verilen addır.

Hürmetine anların luftı işlegil
Dostlarıyla bizi yoldaş eylegil (I. Kitap 19)

Bu beyitte birinci mısradaki hürmet ve lütuf kelimeleriyle ilişkili olarak ikinci beyitte dost ve yoldaş kelimeleri kullanılarak leff ü neşr sanatı yapılmıştır.

Seci

Bir beyit ya da mısradaki yer alan birden fazla kelimenin sonunda görülen ses benzerliğine verilen addır. Düz yazıda kullanılan kafiye olarak da tanımlanabilir.

Vücūdumuzu 'illetden mâlımızı kıletden dārında zilletden hıfzı amānında eyle Yā Rabbi vālilere ve hâkimlere 'adâlet naşib eyle Yā Rabbi Pâdişâhı İslâm'ı 'adl u dād ile ve rüşd-i sedād ile ve şalâhı taqvâ ile ma'mûru mu'ammer eyle Yā Rabbi

vüzerâsını vükelâsını ‘avâmını hükâmını hayr şevâbını ayırma Yâ Rabbi (0034 - 32b)

Eserde birinci kitabın sonunda yer alan mensur dua kısmında seci sanatına başvurulmuştur.

Tecahül-i arif

Şairin şiire anlam zenginliği katmak amacıyla bildiği bir şeyi bilmezlikten gelmiş gibi görünmesi sanatına verilen addır.

Nedendir buna böyle ‘izz-i hürmet

Dağı bu aşl-ı libâs hem ‘Arabî at (II. Kitap 285)

İlk mısradaki “Nedendir” sözcüğü gerçek bir soru cümlesi olmadığından tecahül-i arif sanatı yapıldığı görülmektedir.

İstifham

Şairin beyitte soru ifadesine yer vermesi sonucu oluşturulmuş söz sanatına verilen addır.

Ağa fikr eyleyüb tedbîr idelim

Ne kılub neyleyelim nice idelim (II. Kitap 113)

İkinci mısradaki yer alan “Ne kılub neyleyelim nice idelim” cümleleri gerçek bir soru değeri taşıdığından istifham sanatına başvurulmuştur.

Tekrir

Şairin ifadesini güçlendirmek için söz ya da söz gruplarını birden çok defa kullanılması sanatına verilen addır.

Merhabâ ey ‘âl-i sultân merhabâ

Merhabâ ey kân-ı ‘irfân merhabâ (I. Kitap 292)

Beyitte “Merhabâ” sözcüğü dört defa, “ey “ sözcüğü de iki defa kullanılarak tekrir sanatı yapılmıştır.

İntak

Konuşma eyleminin insan dışındaki bir varlık tarafından yapılması sonucu oluşan sanattır.

Gördiler mescid içre ƙopdı feryâdı anıñ
Ol direk yarılıb itdi nevhahu vâhu fiğân (II. Kitap 913)

Beyitte direğın ah edip inleyerek konuşması intak sanatına örnektir.

Nida

Şairin coşkulu bir anlatımla şiire başlaması ve seslenme edasıyla ünlemlerle şiirindeki anlatımı sürdürmesi anlamında bir edebî sanattır.

Ol ƙabîbiñ ƙürmetiçün yâ Kerîm
Merĥamet ƙıl yarlığagıl yâ Raĥîm (I. Kitap 40)

Beyitte *yâ Kerîm* ve *yâ Raĥîm* seslenişleriyle nida sanatı oluşturulmuştur.

Aliterasyon

Şiirde aynı ünsüzlerin bir ya da birkaç dizede tekrarlanmasıyla oluşturulan ses uyumuna aliterasyon denir.

Yarlığasan‘âlemi yâ Ze‘l-celâl
Ol münezzeh zâtına irmez zevâl (I. Kitap 41)

Beyitte “l” ünsüzü yedi defa kullanılarak aliterasyon sanatı oluşturulmuştur.

Kinaye

Şairin anlamı güçlendirmek amacıyla bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek şekilde kullanılıp mecaz anlamının kastedilmesine kinaye denir.

Aşlı ile diyelüm anı saña

Cân kulağın tutasın benden yaña (I. Kitap 25)

“can kulağını tutmak” Türkçemizdeki deyimlerden bir tanesidir ve şiirde bunun kullanılması sonucu kinaye sanatı oluşmuştur.

Tevriye

Bir beyitte kelime ya da kelime grubunu, aynı anda birden fazla anlama gelecek şekilde kullanma sanatıdır.

Ol gice Hādīce gör kim ne ider
Babasınun etegine reng ider (II. Kitap 656)

Bu beyitte *reng* kelimesi hem boya hem de hile/oyun anlamına gelecek şekilde kullanılarak tevriye sanatına başvurulmuştur.

3.1.5. Arkaik Kelimeler

Arkaik kelimesi sözlükte: *1. Güzel sanatlarda klasik çağ öncesinden kalan, 2. Konuşulan ve yazılan dilde, kullanımdan düşmüş olan (eski söz veya deyim)*³⁰ anlamına gelmektedir. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış olan bu metinde arkaik sözcük örneklerine rastlamak mümkündür.

Bu sözcüklerden bazılarının günümüz Türkçesindeki karşılıkları şu şekildedir:

Aytmak: Söylemek

Bile: Birlikte

Bülbülleyin: Bülbül gibi

Deprenmek: Kımıldamak, hareket etmek, sarsılmak

Egn: Ense

Eyü: İyi

Hergiz: Hiçbir zaman, asla

Issı: Sıcaklık, hararet, ısı

İrgürmek: Ulaştırmak, eriştirmek

Kaçan: Nerede

³⁰TDK Sözlük, 2005, Ankara, ss. 121.

- Kaķımak:** Birine kızmak, darılmak
- Kanı:** Hani
- Karaņu:** Karanlık
- Karavaş:** Köle, cariye, hizmetçi
- Karındaş:** Kardeş
- Katı:** Çok, çok fazla, pek şiddetli, iyice
- Kici:** Küçük
- Kimesne:** Kimse
- Muştuluk:** Müjdeciye verilen armağan
- Od:** Ateş
- Oñatmak:** İyi ve düzgün bir hale getirmek
- Özge:** Başka
- Şacı şaçmak:** Gelinin başına para serpmek
- Segirtmek:** Hızlı bir şekilde yürümek
- Şıgamak:** Sıvamak
- Şınmaķ:** Kırılmak, paraçalanmak, incinmek
- Söyünmek:** Sönmek
- Şakati şak olmak:** Takati kesilmek
- Taņa kalmak:** Donakalmak
- Şapu kılmak:** İtaat etmek, hürmet etmek, hizmet etmek
- Şınmak:** Önem vermek, ilgilenmek
- Tizrek:** Çabucak
- Ton:** Elbise
- Şoylamak:** Ziyafet vermek, yedirip içirmek, ağırlamak
- Şurı gelmek:** Ayağa kalkmak, kıyam etmek
- Ucmag:** Cennet
- Ün:** Ses, nida
- Yedmek:** Çekerek peşinden götürmek, yedeğinde götürmek
- Yerag:** Silah

3.2. İÇ ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ

3.2.1. Mevlidin Bölümleri

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinde bölümler konu başlıklarıyla ayrılmamıştır bu sebeple metindeki konu başlıkları tarafımızdan adlandırılmıştır. Şair

bölümlerin başlangıç kısımlarını bir sure ile bitiş kısımlarını ise salâvat bölümleri ile imlemiştir. Ancak bazı bölümlerin anlatımı salâvat kısmından sonra da devam etmiştir. Şair bölümlerin girişinde ağırlıklı olarak aynı ifadeleri kullanmış, dua ile başlayıp ardından asıl konuya geçmiştir. Mesnevi formatında yazılan eserin içerisinde yer yer gazel nazım biçimine de yer veren şair gazellerde duygu ağırlıklı ifadeler kullanmıştır.

I. KİTAP

3.2.1.1. Münacat [1-20. Beyit]

Bu bölüm Suretü'l- Bakara ile başlamaktadır. Bölümün girişinde Süleyman Çelebi'nin mevlidinde olduğu gibi işe Allah adıyla başlamanın önemi üzerinde durulmuştur.

*Başlayalum evvel Allāh adını
Uralum andan sözün bünyādını [1]*

*Evvel Allāh deyelim biz derdile
Allāh adın öğredelim her dile [2]*

Ardından Allah'ın cümle varlık yokken var olduğu ve tanınmak ve bilinmek için âlemi yarattığı anlatılmıştır.

*Ol var idi yoğdı 'âlemde eşer
Kimse andan virmez hiç haber [7]*

*Diledikim kendüsin kıla 'ayān
Biline hem 'âleme ol müste'ân [8]*

Şair, Allah'ın dünyayı yaratmasını anlatırken Enbiyâ Suresi'nin 107. Ayetinde yer alan “Biz seni ancak âlemlere rahmet üzere gönderdik.” Hak kelamı üzerine Hz. Muhammed'in yaradılışının âleme sefa verdiğini, âlemlerin onun için yaratıldığını belirtmiştir.

Ādem icre virdi bir nūr-ı şafā

Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muṣṭafā [11]

*Anıñcün yaradıldı bu cihān
Cümle varlık āşikāra vü nihān [13]*

Şair bu bölümü Allah'a niyaz ederek bitirmektedir.

*Hürmetine anlarıñ lutfı işlegil
Dostlarıñla bizi yoldaş eylegil [19]*

3.2.1.2. İnsanın Yaradılışı [20-44. Beyit]

Şair bu bölüme eserinin bir mevlid olduğunu söyleyerek başlamaktadır.

*Geldik imdi söze ma'ni diyelüm
Muṣṭafā mevlüdini söyleyelüm [20]*

Ardından din ehlini mutlu kılmak amacıyla Hz. Peygamber'in mevlidini yazdığını belirten şair, Allah'ın Hz. Muhammed'in ruhunu, Hz. Âdem'i ve âlemi yaratışını anlatmaya koyulmaktadır. Bunu yaparken doğruluğu elden bırakmayacağını, ona kulak verenlere sözün aslını söyleyeceğini belirtir. Ve de Hz. Peygamber'in mevlidini şerh edebilmek için Allah'tan kudret niyaz eder.

*İşit imdi Hâk Te'âlā kudretin
Nice yaratdı Muḥammed ḥâzretin [22]*

*Dañı nice olduğını 'âlemiñ
Hem nice ḥalk itdüğini âdemiñ [24]*

Cümle kâinat ve varlık yokken Allah'ın var olduğunu belirten şair Allah'ın ilk olarak Hz. Peygamber'i yaratmasını ve onu kendine sevgili kul saymasını zikreder. İlk bölümde olduğu gibi bu bölümde de cümle mevcudatın Hz. Peygamber'in varlığıyla var olduğu üzerinde durur. Şair ardından Allah'tan Hz. Peygamber'in yüzü suyu hürmetine bağışlanma talep eder.

Ol habîbiñ hürmetiçün yâ Kerîm
Merhamet kı l yarlığagül yâ Rahîm [40]

Şair, Hz. Peygamber'in methinin tüm cihan halkı tarafından sabah akşam demeden yapılsa dahi layıkıyla tamamlanamayacağını belirtip, ruhların sefa bulması için okuru salâvata davet ederek bu bölümü sonlandırmıştır.

Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa haşre dek olmaz temâm [43]

Ger diler iseñ bula cāniñ şafâ
Vir şalavât ber Rasûli Muştafâ [44]

3.2.1.3. Dua [45-71. Beyit]

Sure-i Ahzab ile başlayan bu bölümde şair, 49. beyitte birçok fazilet sahibi kişinin mevlid yazdığını ve pek çok dua aldığını belirterek kendisinde o dermanın bulunmadığını söyleyip Allah'tan mevlidini layıkıyla yazabilmek için kudret dilemektedir. Sebeb-i telif olarak daha önceden çok kişinin mevlid yazdığını ve onu öven âşıkların çok olduğunu kendisinin de bunlar arasında yer almak için eseri kaleme aldığını dile getirmiştir.

Nice fâzıl serverî medh eylemiş
Her kişi güç yetdügince söylemiş [49]

Hz. Peygamber'in mevlidini söylemek istediğini, bu mevlidin din ehli kişiler tarafından daima söylenegelen bir metin olmasını dilediğini belirtir.

Bir kitâb idem bu sözi aņlana
Mevlûd ola ol da'imâ diņlene [54]

Akabinde mevlidi okuyan kimselerin kendisine dua etmesini dileyen şair, dua edenleri bağışlaması için de Allah'a yakarır. Kitapta olabilecek eksiklikler için de baştan özür dileyen şair, okuyanlardan kendisini ayıplamamalarını istemektedir.

Dañı her kime iriše bu kitâb

ılmaya ‘ayb u hařāsıřūn ‘itāb [60]

Allah’a sışınıp yeni bir mevlid nazmetmete başladığını belirten şair Mevlā’dan hidayet ve ilham dileyerek duasını sona erdirip okuyanları Hz. Peygamber için salāvata davet eder.

***Ger hidāyet olur ise ōzūme
İdevūz ilhām olursa sōzūme [65]***

3.2.1.4. Hikāye-i Yahudi [72-109. Beyit]

Bu bōlüm Sure-i ‘Arāf ile başlamaktadır. Hz. Peygamber’in mevlidini yād etme dileğini yineleyen şair, mevlide geşmeden ōnce mevlidin kıymetini anlatmak amacıyla bir hikāye anlatacağını belirir.

***Diřle evvel bir hikāyet idelūm
Mevlūdūř sōzine andan gidelūm [74]***

***Ta bilesin mevlūdū kim ne imiř
Ėürmeti mevlūdūř nice imiř [75]***

řair bu bōlümde Yahudi bir şiftin hikāyesi ōzerinde mevlid okumanın faziletini dile getirmiştir. Bađdat’ta yaşayan din ehli bir kişinin her Rebiū’l-evvel ayının 12. gecesinde yani Hz. Muhammed’in doğum gōnünde çeşitli hayırlar yaptığını

***Var idi Bađdād icinde bir kişi
Gice gōndŗz Ėayr idi anuş işi [76]***

***Her rebiū’l- evvel ayı Muřtafā
Mevlūdūř eyler idi ol pŗr-řafā [77]***

ve Yahudi komşusunun karısının bu işe şaştığını anlatarak sōze başlayan şair, komşusunun karısının eşinden bu hazırlıkları Hz. Muhammed için yaptığını ōğrendiđini belirterek devam eder.

‘Avratı didi bir gŗn buņa ey niđār

Ne ‘aceb işdür ki eyler işbu cār [80]

Bu ayın on ikincisinde ey ğam-güsār

Ŧoĝduĝıçün ol ħabībi baht-ı yār [83]

Ardından Yahudi'nin karısının rüyasında Hz. Peygamber'i görüp imana gelmesi, kocasının da onun bu halinin görüp iman hilatine bürünmesini ve onların da her yıl mevlid gününde hayırlı işler yapmasını anlatır.

Hem dahı Ħaĝĝa iŦā‘at idelüm
Mevlūd okutmaĝı ‘ādet idelüm [104]

Mevlüde itdikleri çün ħürmeti
Anlara virildi tmān ħil‘ati [107]

3.2.1.5. Gazel [111-128. Beyit]

Sure-i Âli‘İmrân ile başlayan bu kısım gazel formatında kaleme alınmıştır. Bu kısımda şair, Allah'ın âlemi Hz. Muhammed için yarattığını, yerin, göğün onun dostluğuyla vücut bulduğunu belirtir. Diğer peygamberlerden söz eden şair ahir zamanın Hz. Muhammed'e verildiğini onun son peygamber olduğunu belirttikten sonra Dört Halife'nin ismini de anarak Medh-i Çehar-Yâr niteliğinde ifadelerle bu bölümü noktalamıştır.

3.2.1.6. Gazel [129-141. Beyit]

Mevlid içerisindeki ikinci gazel bölümü olan bu kısımda Hz. Peygamber'in doğumu öncesi gerçekleşen alametlere yer verilmiştir. Allah'ın Cebrail Aleyhiselam aracılığıyla cennetteki hurilere Hz. Muhammed'in doğumunun yaklaştığını bildirmesi ve hurilerin sevinç içerisinde hizmete hazır bulunması anlatılır.

Maĝāmında Ŧururken Cebrā‘il’e
Nidā itdi Ħaĝ ol begi? Lisāna [132]

Ħüriler geldi cennetten anuñçün
Ŧurub ħizmetler ide ħādımāna [136]

Ardından Allah'a yalvarışa geçen şair, Hz. Peygamber'in son peygamber olduğunu belirtip ahiret günü yaratandan bağışlanma talep etmektedir.

*İlāhī dilerem sendenki yarın
Aluben elimi atma yabāna [139]*

*Muhammed'ir ki ol hatmü'n-nebīdür.
Şalāt eyle aña sen 'āşıkāne [141]*

3.2.1.7. Âdem'in Yaradılışı ve Nur Bölümü [143-178. Beyit]

Bu kısım Ahzab Suresi ile başlamaktadır. Mesnevi formuna dönen şair bu kısımda insanın yaradılışını anlatmaktadır.

*Âdem'in halk olduğın kılam beyān
Ac gözün bu gaflet içinde uyan [144]*

Allah'ın insanı yaratmak için Azrail'den toprak istemesi ve Azrail'in yeryüzüne inerek toprak getirmesi, getirilen toprağın melekler tarafından balçık haline getirilip yoğrulması anlatılır.

*Pes melekler derilüben geldiler
Ol gelen tobrağı balçık kardılar [153]*

Şair ardından Hz. Peygamber'in toprağının diğer tüm insanlardan ayrı olarak Cebrail tarafından cennetten getirildiğini, cennetin ırmağından yıkandıktan sonra ilk balçığın içine karıldığını ve böylece Hz. Muhammed'in nurunun Hz. Âdem'e intikal ettiğini belirtir.

*Kardılar çün Âdem'in balçığına
Tā ki ol nūr vara yerlü yerine [158]*

Ardından Allah'ın Hz. Âdem'i yaratıp ona bazı sırlarını vermesini ve meleklerin Hz. Âdem'e secde etmesini anlatır.

*Geldiler cümle melek in ‘āmıla.
Secde kıldılar kamū ikrāmıla [164]*

Akabinde Hz. Âdem’in alınına konan bu nurun çocuklarına nesilden nesile intikal etmesi, Hazreti İbrahim ve onun evlatları kanalıyla nurun Hazreti Peygamber’in alınına ulaşip burada karar kılması anlatılmıştır.

*Anları devr eyleyüb nūrı revān
Buldu yerin gütmedi andan hemān [174]*

Şair Allah’tan bu nurun hürmeti için esirgeme dileyip okuru salāvata davet ederek bu bölümü sonlandırır.

3.2.1.8. Hz. Peygamber’in Ana Rahmine Düşmesi ve Yetim Kalması

[179 –219. Beyit]

Bu bölüm Suretü’l Feth ile başlamaktadır. Hz. Peygamber’in mevlidini yâd etmeye devam ettiğini belirten şair bu kısımda Hz. Peygamber’in ana rahmine düşmesini ve bu olayla birlikte nice şerrin ortadan kalkıp hayra döndüğünü beyan eder.

*Düşdi ki bil rahme ol hayru’l-beşer
Anda ol yıl hayra döndi nice şer [184]*

Bu kısımda Hz. Abdullah’ın düşünde arşa yürüdüğünü görmesi ve bunu tabir ettirdiğinde ahir zaman peygamberinin kendisinden dünyaya geleceğinin öğrenmesi kıssasına yer veren şair, bunun üzerine Hz. Abdullah ve Hz. Amine’nin o gece cem olmasını ve Hz. Muhammed’in ana rahmine düşmesini anlatır.

*Amīneyle ol gice cem‘ oldılar
Ayile kün bir araya geldiler [190]*

*Şād u hurrem yatdı bunlar ey hoca
Muşafāda rahme düşdi ol gice [191]*

Hz. Muhammed'in ana rahmine düşmesiyle Hz. Amine'nin alnında bir nurun belirdiğini beyan eden şair ardından Hz. Muhammed dört aylıkken dedesi Abdülmuttalib'in, babasını Medine'ye esvap almaya yollamasını, Hz. Abdullah'ın Medine'de vadesinin dolup vefat etmesini ve Hz. Peygamber'in ana karnındayken babasız kalmasını anlatır.

Anası rahminde kaldı ol yetim

Atası öldi bulara irdi bil [207]

Şair bu bölümün sonunda hamileliğin sekizinci ayında Hz. Amine'nin evine bir bölük meleğin inmesini, ona ahir zaman peygamberini müjdelemesini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

Sekiz aydan sonra gördi Amine

Bir bölük ferişteh indi evine [215]

Ol toğan oğlu peygamber olısar

Şark u ğarba mu'cizâti tölısar [217]

3.2.1.9. Hz. Muhammed'in Doğumu [220-289. Beyit]

Viladet bölümü de diyebileceğimiz bu bölüm Süre-i Muhammed 'Aleyhi Salatu Ve's-selâm ile başlamaktadır. Bu bölümde Hazreti Peygamberin doğum hadisesi ve bu sırada meydana gelen olağanüstü durumlar, mucizevî hadiseler dile getirilmiştir.

Bölümün giriş kısmında Hz. Muhammed'in övgüsüne yer veren şair, peygamber aşkının güzelliğini ve sonsuzluğunu da dile getirmektedir. Şair ardından Allah'ın inayetiyle meşhur bir mevlid yazarı olmayı dilediğini belirtmekte, kendisinin aciz olduğunu Hakk'ın yardımına ihtiyaç duyduğunu söylemektedir.

Hak 'ināyet kılar ise biz dahı

Medh ıdevüz dinleyesin siz dahı [236]

Ol habībı medhını kılan beyān

Söylene bu nazmımız dilde 'ayān [237]

***Bu dahı mevlüd peygamber ola
Meşhūr ola ‘ālem içinde tola [238]***

Şair bunun ardından mevlidini okuyan kullar ve kendisi için son nefesi iman ile vermeyi, rûz-ı mahşerde esirgenmeyi ve bağışlanmayı dilemektedir. Bu kısım dua ile devam etmektedir.

***Hayr ile hatim idesin bu cānımız
Şaklayasın şoş nefes imānımız [249]***

***İşit imdi nice toğdı Muştafū
Yā nicesi virdi dünyā şafā [252]***

252. Beyitle Hz. Peygamber’in viladetine geçen şair, cennetten hurilerin onun için geldiğinin ve Rebiü’l-evvel ayının 12. gecesini Hz. Peygamber’in dünyaya geldiğini belirtir.

***Rebi‘ü’l-evvel’iñ ay nicesi
Toğmuş idi on ikinci gicesi [256]***

Daha sonra doğum anında Hz. Amine’nin ahvalini tasvire konulan şair, evin duvarının yarılp üç hurinin içeri girmesini, göklerden üç alemin inmesini, birinin şarka birinin garba birinin de Kâbe üzerine dikilmesini beyan eder.

Akabinde eve bir kuş sürüsünün gelmesi, kuşlardan birinin Hz. Amine’nin sırtını sıvazlamasını ve Hz. Muhammed’in doğar doğmaz huriler tarafından hüllelere sarılmasını beyan ederek bu bölümü sonlandırır.

3.2.1.10. Hz. Muhammed’in Doğumuna Merhaba [290-297. Beyit]

Şair bu kısımda Süleyman Çelebi’nin mevlidinde viladet kısmından sonra yer verdiği bölüme benzer bir bölüme yer verir. Merhaba redifiyle oluşturulmuş bu kısımda Hz. Peygamber’in övgüsüne ve doğumu üzerine duyulan sevince yer verilmiştir.

Merhabā ey raḥmetü'l-‘ālemīn
Merhabā sensin ey şeft'al müdnibīn [298]

3.2.1.11. Mucizat [298-347. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Peygamber'in doğumuyla birlikte gerçekleşen mucizelere yer vermiştir. İlk olarak Hz. Peygamber'in doğum anında Allah'a secde etmesi mucizesine yer verir.

Ḥasretile baḳar iken anası
Gördi secde itmiş ol dürdānesi [313]

Bu kısmın ardından şair Kâbe'deki putların yıkılmasını, Mekke şehrinin nurla kaplanmasını, Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in Kâbe'de gördüklerini, Mecûsî ateşinin sönmesini, Sâve Denizi'nin kurumasını, kâfir padişahların ve putlarının yıkılmasını, Şeytanın Hz. Peygamber'in doğumunu öğrenince ağıt yakıp ağlamasını dile getirmiş; okurdan salâvat dileyerek bu bölümü tamamlamıştır.

3.2.1.12. Sütanne Bulunması ve Şarh-ı Sadr [348-381. Beyit]

Bu kısım Ahir Sure'i Fethi Şerîf ile başlamaktadır. Bu kısımda Hz. Peygamber'in annesinde iki gün süt emdikten sonra bir sütanne aranması, gelen sütanneleri Hz. Peygamber'in reddetmesi, yalnızca Hz. Halime'yi reddetmemesi ve ona sütanne olarak verilmesi anlatılır.

Adı Ḥalīme idi irdi anda
Anı red itmedi emdi o demde [355]

Şair devamında Hz. Peygamber'in Hz. Halime'nin yanındaki günleri tasvir etmeye başlar. Hz. Peygamber'in bir günde bir aylık kadar büyüdüğünü, hacetini giderdiği zaman toprağın onu kapatmasını, sürüyle beraber gittiğinde koyunların güzelleşip sütlerin arttığını beyan eder. Şair daha sonra Hz. Peygamber'in göğsünün yarılıp cennetten getirilen su ile yıkanması kıssasını anlatmaktadır.

Bir ibriḳ aldı cennetden gülābı

Bir altun t̄asa koydular ol ayı [368]

*Rasūluy yüregın anlar yudular
Zafer bulmaya hic şeyt̄an didiler [369]*

3.2.1.13. Annesinin ve Dedesinin Vefat Etmesi [382-402. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Peygamber'in altı yaşında annesini, sekiz yaşında ise dedesinin kaybetmesini, ardından amcası Ebu Talib'in himayesine girmesini anlatmaktadır.

*Kaçan kim altı yaşa irdi Aḥmed
Anası öldi öksüz kaldı Aḥmed [384]*

*Sekiz yaşına iricek dedesi
Anıḡda gıtdi dünyādan ġıdāsı [387]*

*Dedesi öldi Ebū T̄alib aldı
Yeṡm olub anıḡla bile kaldı [388]*

3.2.1.14. Miraç [403-449. Beyit]

Metinde kronolojik bir sıra izlemeyen şair önceki kısımda Hz. Peygamber'in hayatının on dört yaşına kadarki halini konu edinmiş, aradaki kısımları II. Kitap'ta anlatan şair I. Kitap'a direkt Miraç hadisesiyle devam etmiştir.

Bu bölüm Suretü'n-Necm ile başlamaktadır. Şair bu bölüme Miraç hadisesini anlatacağını belirten bir beyitle başlar.

*İşid imdi Muştafā mi'rācını
Nice urundı sa'ādet t̄acını [403]*

Ardından Miraç'ın bir pazartesi günü Kadir Gecesi'nde gerçekleştiğini belirten şair, Allah'ın Cebrail'e cennetten Burak'ı alıp Hz. Muhammed'e varmasını ve onu katına getirmesini emrettiği kısmı nakleder.

Didi Cebrā'il'e Ḥaḡ ol t̄ur

Cennete varub Burāk al t̄z götür [407]

Ol ḥabībime ilet binsün anı

‘Arşımı seyr eylesün görsün beni [408]

Akabinde Cebrail’in Burak’la Hz. Muhammed’in katına varması ve ona Allah’ın davetini beyan etmesini dillendiren şair, Hz. Muhammed’in Burak’la Kudüs’e varıp Mescid-i Aksa’da iki rekât namaz kılmasını ve ardından cümle enbiyaya imamlık etmesini anlatır.

Enbiyā ervāḥı didiler temām

Reh-nümā olduḡ bize sen hem imām [426]

Sahra üzerinde üçüncü gökte kurulan merdivenle arşa çıkmaları, tüm gök ehlinin Hz. Muhammed’i neşeyle karşılayıp izzet ve ikram göstermesi ve ardından Sidra’ya varmaları anlatılır.

Gecdi anlardan idübḤakk’a senā

Muṣtafū sidraya vardı müntehā [432]

Ardından Allah’ın Hz. Peygamber’e tecelli etmesi, ümmetine elli vakit namazı farz kılması, Hz. Peygamber’in ricası üzerine beş vakte düşürmesi ve ümmetine cenneti müjdelemesiyle bu bölüm sonlandırılır.

3.2.1.15. Hz. Peygamber’in Vefatı [450-515. Beyit]

Bu bölüm Suretü’s-Saff ile başlamaktadır. Şair bu bölüme Hz. Peygamber’in fani dünyayı nasıl terk ettiğini beyan edeceğini söyleyerek başlamaktadır.

Nice terk itdi bu fānī ‘ālemi

Nice yaḡdı firḳat odı ādemi [452]

Veda Hutbesi ile söze başlayan şair, Hz. Peygamber’in ümmetini toplayıp onlara bu dünyanın geçici olduğunu, beş vakit namazı kılmalarını söylemesini, hak

yememeyi öğütlemesini anlatan şair, ardından Hz. Peygamber'in hastalığa tutulmasını anlatır.

Vardığı dem hastalık tutdı katı
'A'îşe'niñ cānı çün korqdı katı [471]

Hz. Ayşe ve Hz. Fatma'nın Peygamber'in halini görüp üzölmelerini dile getiren şair, Hz. Muhammed'in Hz. Bilal'e ezan okumasını söylemesini, kendisinin hali olmadığı için Hz. Ebubekir'in imamlık yapmasını istemesini beyan eder.

Ben za'îf oldum varımazam didi
Hem dağı Ebubekir imām olsun didi [478]

Hz. Peygamber'in namazı kıldıktan sonra Hz. Ali ve İbn-i Abbas'ın yardımıyla eve gelmesini anlatan şair ardından Hz. Fatma'nın, Hz. Hasan ve Hüseyin'in üzölüp ağlamalarını beyan eder.

Ey dede sensiz kaluruz biz yetim
Firkatıñ odı bizi yakdı 'azim [495]

Şair ardından Cebrail'in Hz. Peygamber'e Hakk selamını getirmesini ve ondan dileğinin sormasını Hz. Peygamber'in ümmetini dilediğini söylemesini anlatır.

Ümmetümi dilerem Hakk'dan didi
Dilegüm Hakk'dan budur çoğdan didi [500]

Allah'ın ümmetini Hz. Peygamber'e bağışladığını söyleyerek devam eden şair ardından Allah'ın Azrail'e emir kılmasını, Azrail'in Hz. Peygamber'in katına gelmesini, Hz. Peygamber'in kendisini yıkamasını Hz. Ali'ye vasiyet etmesini, Hz. Peygamber'in Allah diyerek bir kere sıçrayıp o sırada bu dünyadan göçmesini dile getirerek bu bölümü sonlandırır.

Bir kez Allāh deyüben cān şıçradı
Yir ü gök 'arşu kürsī ditredi [513]

3.2.1.16. Hz. Peygamber'in Defni [516-525. Beyit]

Bu bölüm Suretü't-Tevbe ile başlamaktadır. Hz. Fatma ve Hz. Hüseyin ile tüm Müslümanların acısını dile getirerek söze başlayan şair, İbn-i Abbas su koyduğunu Hz. Ali'nin yıkadığını, Allah'ın takdirine uyararak kabre indirdiklerini belirterek bu bölümü sonlandırır.

*Taḡrı taḡdīrine ḡayrān ḡaldılar
Muṡtafā'yı ḡabrine indirdiler [523]*

3.2.1.17. Dua [526-535. Beyit]

Hz. Peygamber'in yüzü suyu hürmetine Allah'tan af dileyen şair, Allah'ın yardımıyla yazılan bu kitabı yazanı, okuyanı ve dinleyeni rahmetle yargılamasını istemektedir.

*Oḡuyanı diḡleyeni yazanı
Raḡmetinle yarlıḡaḡıl yā Ḡānī [535]*

3.2.1.18. Mensur Dua

Şair I. Kitap'ı mensur bir dua ile sonlandırmaktadır.

II. KİTAP

Eserin 0035 - 33b kısmından sonra aynı müellifin kaleme almış olduğu mevlid metninin devamı bulunmaktadır. II. Kitap'ın giriş kısmında I. Kitap'taki konulara benzer konular ele alınmıştır. Kitaba I. Kitap'ta olduğu gibi münacatla başlayan şair, ardından I. Kitap'ta kısaca değindiği Hz. Amine ve Abdulmuttalib'in ölümü hadiselerine ve Hz. Muhammed'in amcası Ebu Talib'in himayesine girmesine daha geniş bir biçimde yer vermiştir. Bu kısımların ardından asıl konuya geçen şair, mevlidin I. Kitap'ta yer almayan bölümleri olan Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile evlenmesi, nübüvveti ve Dört Halife'nin Müslüman oluşuna yer vermiştir. Asıl konunun yanında Bahira Rahip Kıssası, Hikâye-yi Direk ve manzum dua bölümleriyle de eserini zenginleştirmiştir.

3.2.1.19. Münacat [1-44. Beyit]

I. Kitap'takine benzer ifadeler başlayan bu bölümde şair, Allah'ın yüceliğini ve kudretini dile getirerek söze başlamaktadır.

*Ey ‘ademden ‘ālemi var eyleyen
Yeri kâ’im gögi devvār eyleyen [1]*

*Luṭfıyla ḥalk idüben ay-ı gün
Devr iderler bu cihānı gün-be-gün [2]*

Ardından Hz. Peygamber’in na’tına geçen şair, bu cihanın yaratılışının Hz. Peygamber için olduğunu ve onun iki cihanın güneşi olduğunu vurgulamaktadır.

*Şöyle bilkim olmasa fahr-i cihān
Berru bahru ay güneş āsumān [10]*

*Anıçün dirler aña bil ey cān
İki cihānın güneşidir hemān [12]*

Akabinde Allah’ın kendini tecelli kılmak maksadıyla âlemi yaratmaya karar verdiğini ve yaratma işini altı günde tamamladığını, ilk olarak da Hz. Peygamber’in nurunu yarattığını belirtir.

*Evvelā nūrı Muḥammed Muṣṭafā
Ḥalk idüben ‘āleme virdi şafā [17]*

Daha sonra Dört Halife’yi anan şair, Dört Halife’nin her birinin Hz. Peygamber’in sevgili yoldaşları olduğunu ve hiçbirine nefret ya da kin duymamak gerektiğini belirtmektedir.

*Her ki bunlarıñ birine buğz ider
Şöyle bilkim anıçümānı gider [22]*

Şair 26. Beyitten itibaren Hz. Muhammed’in mevlidini yazabilmek amacıyla Allah’tan kalemine kudret dileyerek dua kısmına geçer. I. Kitap’ta olduğu gibi bu kitapta da birçok kalem sahibinin mevlid yazdığını ve meclislerde okunan bu mevlideler vasıtasıyla hayır duası aldığını belirten şair kendi mevlidi için okurlardan hayır duası talep etmektedir.

*Dileremki dilime kuvvet ola
Ben hak̄ir̄in derdine dermān ola [26]*

*Ƙıluram ben dahı sizlerden recā
Lutf idüb eylesin hayr-ı du'ā [33]*

Devamında hem kendisi hem de mevlidini okuyanlar için Allah'tan bağışama dileyen şair okuru salāvāt davet ederek bu kısmı sonlandırır.

*Yā ilāhi dilerem cümlemüzi
'Āķibet imānula gönder bizi [42]*

3.2.1.20. Annesi ve Dedesinin Vefatı, Ebu Talib'in Himayesine Verilmesi [45-106. Beyit]

Şair, I. Kitap'ta da bu bahse yer vermiş ancak fazla detaylandırmamıştır. II. Kitap'ta ise Hz. Amine'nin vefatını, bunun üzerine dedesi Abdulmuttalib'in himayesine girmesi, Abdulmuttalib'in onu her şeyden ve herkesten sakınıp korumasını, ölmesine yakın bir zamanda onu kime emanet edeceği endişesine kapılmasını ve son olarak da oğlu Ebu Talib'e emanet ederek bu dünyadan göçmesini anlatmıştır.

*Yedi yaşına giricek fahr-i 'ālem
Anası 'ömri dahı oldu temām [47]*

*Ki 'Abdümuṭṭalib cediti Rasūlün
Elin eline alub gonca gülün [59]*

*Ebu Ṭālib'e didikim babası
Vaşiyyet eylerem didi atası [85]*

3.2.1.21. Evlilik Parası Toplamak İçin Hz. Hatice'nin Kervanına Katılması [107-175. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Peygamber'in halası Âtîke'nin Ebu Talib'in yanına varıp Hz. Peygamber'in evlilik çağının yaklaştığını, ellerinde altın ve gümüşleri olmadığı için kimsenin kapısına kız istemek için varamayacaklarını, bunun çözümü için Hz. Hatice'den kervanında Hz. Muhammed'e bir iş vermesini istemek

gerektiğini ve kervandan gelecek parayla da Hz. Muhammed'i evlendirmelerinin mümkün olacağını söylemesini anlatır.

*Muhammed büyüdi ve yigid oldu
Anı evlenmesinin vakti geldi [111]*

*Muhammed kıya bir hizmete ol
Bulavüz ol sebebden müşkile yol [123]*

*Anı ol mālula evlendirevüz
Muhammed'e gelin alıverevüz [125]*

Ardından Ebu Talib'den icazet alan Âtîke'nin Hz. Hatice'nin katına varmasını ve müşkülünü ona iletmesini beyan eder.

*Hadice bārigāhına irişdi
Görüb bevāblar anı görüşdi [131]*

*Muhammed Emīn adlu bil ey yār
Bir yigit qarındaş kuzusu var [143]*

*Aña da nola bir hizmet buyursañ
Muft'dir emriñe her neki dirseñ [145]*

Akabinde Hz. Hatice'nin bir düş gördüğünü, düşün tabir ettirince Mekke'de doğan Hz. Muahmmmed'in ahir zaman peygamber olacağını ve kendisinin de ona nasip olacağını öğrenmesi ve içten içe Hz. Muhammed'i beklemesini anlatan şair, ardından Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'in kervana katılmasına izin verdiğini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

*Meger Hadice bir düş görmüş idi
Mu'abbirlere anı şormuş idi [152]*

Didi peygamberi āhir zamāna

Naşīb olasin ol faħr-i cihāna [161]

Bile olsun nola ol kārībānda

Ola kim pes cihān halkı aña bende [171]

3.2.1.22. Hz. Muhammed'in Kervanla Yola Çıkması [176-250. Beyit]

Bu bölümün başında Hz. Hatice'nin Tevrat'ta yazan Hz. Muhammed sıfatını okuması onun katına gelen Hz. Peygamber'i duvar deliğinden görüp vasfının Tevrat'taki aynı olduğunu görüp kendisini ona nişanlaması bahsi anlatılır.

Yazılmışdı Muhammed'iy şifāti

Ĥakīkat nice ise ĥaddu zātı [186]

Dīvār delüğine yüzün götüirdi

Kim ol sâ'at Ĥabībullāhi gördi [198]

Tecellī eylemiş alnındaki nūr

Görürdi anı kim Tevrāt'da mezkūr [199]

Ardından Hz. Peygamber'in zat-ı sıfatını metheden şair, Hz. Hatice'nin Allah'a Hz. Peygamber'in yārānı olmak için yalvarmasını nakleder.

Du'āmı yā ilāhi sen kabūl it

Ĥabībiy Muştafā'ya beni kul it [205]

Devamında Hz. Hatice'nin bu sırrı gizli tutmaya karar vermesini, Kervanlarının reisi olan Meysere'yi huzuruna çağırıp ona Hz. Muhammed'i ısmarlaması, Hz. Muhammed'e türlü hediyeler ve ikramlarla izzet ve hürmet göstermesini emretmesini, Meysere'nin emri yerine getirip Hz. Muhammed'in katına varmasını ve Hz. Muhammed'in kervanla yola çıkmasını dile getirir.

Var idi bir kulı Meysere adlu

Re'ısi kārībān 'Alī şifātlu [215]

*Gidicek sen Muhammed'e haber vir
Ata bindir yanuñ sıra yola gir [230]*

*Dağı boğcayı aldı kıldı pinhân
Muhammed'in katına vardı ey cân [246]*

*Gidecek gün ola bunda gelesin
Ebubatlu bizimile olasın [248]*

3.2.1.23. Bâhirâ Rahip Kıssası [251-371. Beyit]

Bâhirâ Rahip hikâyesinin anlatıldığı bu bölümün giriş kısmında Hz. Peygamber'in kervanla yola çıkması, gece olunca Hz. Hatice'nin kendisi için gönderdiği kıyafetleri giyip atına binmesi, onu böyle gören sevenlerinin mutlu olması, Ebu Leheb ve Ebu Cehil gibi hasetlerin kızıp Meysere katına varıp ona gösterilen hürmetin nedenini sorması, Meysere'nin de Hz. Muhammed'in âlemlerin peygamberi olduğunu, kendisinin dahi onun kulu olduğunu belirtmesi anlatılmaktadır.

Şair, bu girişin ardından Bâhirâ Rahip kıssasını anlatmaya başlar. Bâhirâ Rahip'in Hz. İsa'ya inandığını ve onu bilen herkes tarafından hürmet gördüğünü belirtir.

*O deyrâ icinde bir rāhib var idi
Aña Buḥārī rāhib dirler idi [300]*

*Ḳamū ḥalk anı işidüb bilmişdi
Anıñ vaşftı cihāna ṭolmuşdı [301]*

Bâhirâ Rahip'in Hz. Peygamber'in zatını Tevrat ve İncil'den okuyup ona müştak olduğunu belirterek devam eden şair, Bâhirâ Rahip'in Allah'tan Hz. Peygamber'i görmeyi niyaz ettiğini, onun Mekke kervanıyla geleceğini ve başında ak bir bulutun gölge olduğunu bildiğini, Hz. Muhammed'i beklediğini anlatmaktadır.

*Temāmet okuyub hem bilmiş idi
Deründen aña müştāk olmuş idi [307]*

*Dilerem ol zamāna irgüresin
Anıñ maḥbūb cemālin gösteresin [319]*

Devamında Allah'ın Bâhirâ Rahip'in duasını kabul etmesi, Bâhirâ Rahip'in her yıl Mekke kervanını gözlemesi, otuz yıldan uzun bir süre kervanı beklemesi, yeni Mekke kervanını görmesi, kervanın üzerindeki ak bulutu görünce Hz. Muhammed'in orada olduğunu anlaması, kervanı evine davet etmesi, Hz. Peygamber'in kervandaki mallara nöbetçi olarak bırakılması, Bâhirâ Rahip'in Hz. Muhammed'in gelmediğini anlayıp kervana bakması, ak bulutu kervanın üzerinde görüp savmadan atlayarak kervana varıp Hz. Muhammed'e kavuşması anlatılır.

*Pes Allāh Te'ālā kıldı taqrır
Muḥammed'iy yüzünü göre ol pır [325]*

*Ki irdi anda Mekke kâribānı
Varub bildirdiler Buḥrāya anı [336]*

*Görür bir aq bulut kim kâribāndan
Nereye gitse bile giderdi andan [338]*

*Ḳumaş beklemeğe ḳodılar ādam
Muḥammed bile ḳalsun didiler hem [352]*

*Görür ol aq bulut daḥı yerinde
Ḳumaş ṭurduḡı yeriy üzerinde [360]*

*Hemīn dem gördi Buḥrā 'aqlı gıtdi
Yine 'aqlını dirüb ḡayret itdi [370]*

3.2.1.24. Gazel [372-377. Beyit]

Şair, hikâyeye Bâhirâ Rahip'in ağzından bir gazel naklederek ara vermektedir.

3.2.1.25. Bâhirâ Rahip Kıssası Devamı [378-399. Beyit]

Gazel kısmının ardından hikâyeye devam eden şair Bâhirâ Rahip'in Hz. Muhammed'i alıp evine gelmesini, Hz. Muhammed'in ahir zaman peygamberi olduğunu herkese beyan etmesini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

*Biliş ahir zamân peygamberidir
Dağı cümle nebîler serveridir [387]*

3.2.1.26. Mecûsî Ateşinin Sönmesi [400-435. Beyit]

Şair bu bölüme Mekke kervanının Şam'a varması ve Hz. Peygamber'in varlığı sayesinde hiç olmadığı kadar bereketli işler yapmasını anlatarak başlar.

*Çıkuben ehl-i Şâm karşı geldiler
Size Allâh mu'în olsun didiler [402]*

*Didiler kim gelürüz bunda birçok
Ki böyle fâ'ide itdiniz yok [405]*

O sırada Mecûsîlerin bayramı olduğunu ve büyük bir ateş yaktıklarını nakleden şair, Mekke ulularının da bu şenliği seyretmek için oraya vardığını Hz. Peygamber'in de onların içinde yer aldığını, Hz. Peygamber'in onların ateşe taptıklarını görüp ateşe üflediğini ve ateşin söndüğünü anlatarak devam eder.

*Cühûdları meger bayrâmı geldi
Şehirden kamûları taşra oldu [411]*

*Muhammed'i bile aldılar ey yâr
Varalar seyr için ol gice bunlar [415]*

*Muhammed Muştafâ cün bunu gördi
Ki bir kez bunlara karşı üfürdi [419]*

Mecûsî ateşinin sönmesiyle Mecûsîlerin liderinin bu durumun Hz. Muhammed'in varlığına delil olduğunu söylemesi, Mecûsîlerin Mekke kervanında Hz. Muhammed'i araması, Meysere ve Ebu Bekir'in onu koruyup saklaması kısımlarının anlatılmasıyla bu bölüm sonlandırılır.

*Didi kim Mekke kavmini bulunuz
Muhammed bunlarıdır bulunuz [424]*

*Bu sözleri işitti çün ol itler
Aradı Mekke kavmin ol pelüdler [432]*

*Alub Meysere ol fahr-i cihānı
Ki cübbe altına şakladı anı [434]*

3.2.1.27. Hz. Muhammed'in Kervanın Müjdecisi Olarak Mekke'ye Yollanması [436-465. Beyit]

Şair bu kısımda Mekke'ye üç konak kalınca kervandan birinin Hz. Hatice'ye haberci gönderilmesinin bir gelenek olduğunu belirterek başlar. Ardından Meysere'nin Hz. Hatice'ye tüm yaşananları anlatan bir mektup yazması, müjdecî olarak Hz. Muhammed'i seçmesi, onu sevenlerin buna sevinmesi, Ebu Leheb ve Ebu Cehil'in buna karşı çıkması, Hz. Peygamber'in yolu bulamayacağını söyleyip onla alay etmeleri ve Hz. Muhammed'in Mekke'ye doğru yola çıkması anlatılır.

*Kaçankim ol yere gelseler ey yār
Şalarlar buradan müjdecî bunlar [441]*

*Didi kim ben revāgördüm Muhammed
Varub müjdeleye vü geye hil'at [450]*

*Ebū Cehīl Ebū Leheb işitdi
İkisi de ta'li sözler itdi [452]*

*Tiz hemīn egerleyüb bindirdiler
Muştafā'yı müjdecî gönderdiler [463]*

3.2.1.28. Mekke'ye Üç Saatte Varması ve Mektubu Hz. Hatice'ye İletmesi [466-532. Beyit]

Şair bu kısımda bir mucizeyi anlatmaktadır. Hz. Peygamber'in devesi ile müjdeci olarak yola çıkmasını, ardından uykuyakalıp devenin yoldan çıkmasını, Allah'ın emriyle Cebrail'in gelip deveyi hemen Hz. Hatice katına erdirmesini, Hz. Muhammed'in mektubu vermesini, Hz. Hatice'nin tüm yaşananları öğrenmesini, buraya üç saatte geldiğini de öğrenince artık hiç şüphesinin kalmamasını ona bir kaftan giydirerek kervana yollamasını, Ebu Leheb ve Ebu Cehil'in onu görünce yolu şaşırıldığını düşünüp alay etmelerini ama sırtındaki kaftanı görünce şaşırıp kalmaları anlatmıştır.

*Giderken gözine uyhu geldi
Ya'nī kim şeytān aña furşant buldı [467]*

*Hak Te'ālā emr eyleye pes ey cān
Ol sā'atde Mekke'ye irdi hemān [481]*

*Hādīm aldı nāme'i iletdi aña
Oқudı ve şükr idüb qaldı taña [495]*

*Dir Muḥammed kim bu gice gelmişim
Üc sā'at gecdügi dem 'azm itmişim [501]*

*Didikim qalmanı şekkim Yā İlāh
Budur ol iki cihānda padişāh [503]*

*Bir ağır bahālı qaftān virdiler
Muştafā'nıñ egnine geydirdiler [507]*

*Ebū Cehīl Ebū Leheb şād olub
Ta'n iderler qahqaha ile gülüb [516]*

*Gördiler egnine geymiş hil'atı
Devleti pāyende vü hem tal'atı [523]*

3.2.1.29. Kervanın Mekke'ye Varması ve Hz. Hatice'nin Niyetini Açıklaması [533-604. Beyit]

Şair bu bölümün girişinde kervanın Mekke'ye varmasını, Hz. Muhammed'in Meysere tarafından atıyla Ebu Talib katına varmasını anlatmaktadır.

*Didi Ḥadīce Muḥammed inmesün
Atıla varsun eve yorulmasun [537]*

*Pes sāyisler öne düşüb gıtdiler
Ebū Ṭālib evine iletdiler [538]*

Şair bu girişin ardından bir hayli zaman geçtiği halde Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'in kervandaki hakkını ödememesini, Âtike'nin Hz. Hatice katına varıp bunun sebebinin sual etmesini, bunun üzerine Hz. Hatice'nin düşünüyü ve Hz. Peygamber'le evlenme muradını dile getirmesini anlatarak bu bölümü sonlandırır.

*Gecdi bir ay kim eşer belürmedi
'Ulüfesin Aḥmed'îñ göndermedi [543]*

*Ne virürse dūrri yetīme daḥı
Anı ḥarc idüb yetürelüm ey aḥı [579]*

*Anıḡla anı evlendirevüz
Bir kişi zādeye gelin alavuz [580]*

*Dir Ḥadīce'Âtike'ye nemki var
Ben size cāriye olam baḥtiyār [594]*

3.2.1.30. Hz. Hatice'nin İstenmesi [605-683. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'e istenmesini, Hz. Hatice'nin babasının vermemesini bunun üzerine Hz. Hatice'nin bir oyun ederek kendisini Hz. Peygamber'e verdirmesini anlatır.

3.2.1.31. Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin Evlenmesi [684-733. Beyit]

Bu kısımda Hz. Hatice'nin babasını ikna ettikten sonra Âtike'ye haber yollaması, Ebu Talib'in Hz. Muhammed'i Hz. Ebu Bekir'e gönderip ondan borç hediyelikler istemesi, Hz. Ebubekir'in birçok malzemeyi önceden hazırlayıp Hz. Muhammed'e armağan etmesi, tüm Mekke ulularının bir araya gelip günlerce düğün yapılması ve Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin cem olması anlatılır.

*Dir Ebū Ṭālib Muḥammed'e ey yār
Ebū Bekir ḥāzretine yūri var [688]*

*On ṭabaḳ altun bile gümüş
On ṭabaḳ miski daḥi ḥāzır eylemiş [701]*

*Daḥi mercān ağacı hem ey aḥī
Yedi budağı var idi hem daḥi [702]*

*Mekke ulularını da'vet kıılır
Cümlesi ol araya ḥāzır olur [727]*

*Cünkü birkaç gündən ütdiler düğün
Düşmeniḡ bağırına urdular düğün [729]*

3.2.1.32. Hz. Hatice'nin Hasetler Karşısında Tüm Malını Hz. Muhammed'e Vermesi [734 – 767. Beyit]

Şair bu kısımda haset kişilerin Hz. Muhammed'e Hz. Hatice'nin mallarından ötürü kötü sözler söylediğini, Hz. Peygamber'in bunları işidip üzüldüğünü, bunun üzerine Hz. Hatice'nin Mekke ulularını bir şölenle bir araya getirdiğini ve bu şölenle tüm malını Hz. Muhammed'e verdiğini duyurduğunu dile getirmektedir.

*'Avratıḡdır bunca mālula menāl
Bir gün ola incine bozıla ḥāl [736]*

*Çünkü düşmenden işidüb bu sözi
Gāh gāh maḥzūn olur idi özi [739]*

*Çün Hadîce işidüb āgāh olur
Mekke ulularını da‘vet kıtur [740]*

*Bu kadar deve kaçır mālū tavar
Heb Muhammed’iñ durur her ne ki var [762]*

3.2.1.33. Nübüvvet [768 – 831. Beyit]

Şair bu kısma Hz. Peygamber ile Hz. Hatice’nin çocuklarının ismini zikrederek başlar.

*Hadîce’den hem iki oğlı oldu
Biri Kāsım birisi Tāhir idi [769]*

*Ruqiyye Ümmügülşüm Zeyneb ey yār
Ki kızlar idi Fāṭıma’yla bunlar [770]*

Ardından Peygamber’in kırk yaşına ermesinden söz açan şair, Peygamber’in ahvalinden ve mucizatlarından (gölgesinin yere düşmemesi, saçının ateşe düşse de yanmaması, bedenine sinek konmaması) söz ederek nübüvvetin erişmesi kısmına girmektedir. Hz. Hamza’nın ahvalini görüp merak etmesi üzerine Hz. Peygamber’in kensinideki hali Allah aşkı olarak nitelemesini nakleden şair, Hira Dağı’nda Cebrail’in nüzul edip İkra ayetini bildirmesiyle nübüvvetin Hz. Muhammed’e ermesini, bunu gören Hz. Hatice’nin kelime-i şehâdet getirip Müslüman olmasını dile getirmiştir.

*Buyurdu ol sâ‘atde Allāh Hādī
Didi Cebrā’il’e kim ya ‘ibādī [807]*

*Yüri irgür cismine risālet
Daḥı Qur’ānıla aya işāret [808]*

*Didi ikrā’ didi bilmem kırā’at
Ben ümmīyem nedir bilmem ‘ibādet [812]*

Şehādet kelimesin ta‘līm itdi
Ne kim buyurdı ise anı ıttı [828]

3.2.1.34. Gazel [832-841. Beyit]

Şair bu kısımda Hz. Hatice'nin Hz. Peygamber'in risaletine ermiş olmakla duyduğu mutluluğu gazel formatında dile getirmiştir.

3.2.1.35. Hz. Ebu Bekir'in Rüyası [844-875. Beyit]

Şair bu kısma Varka isimli bir ruhbanın adını anarak başlamaktadır. Ardından Cebrail'in bir süre hiç vahiy indirmemesi ve ardından Allah'ın emriyle Müddesir Suresi'ni indirip Hz. Peygamber'e insanlığı İslamiyet'e davet etmesini söylemesi kısımlarını nakleder.

Ki bir ruhbān var idi adı Varķa
Ki nāmu ıolmış idi řāmu řarķa [844]

Aŗa müddeřir sūresini bil ol
Nüzūl idüb didi ol da‘vete meřğūl [854]

Şair bunun ardından Hz. Ebubekir'in rüyasını anlatmaya koyulmaktadır. Hz. Ebubekir'in ticaret için Şam'a gittiği bir günün gecesinde düşünde bir ayın dizlerine gelip konduğunu görmesini, bu rüyayı bir ruhbanı tabir ettirmesini, ruhbanın onun Mekke'den geldiğini öğrendikten sonra ahir zaman peygamberinin Hz. Muhammed olduğunu Hz. Ebubekir'e bildirmesini anlatan şair bu kısmı sonlandırır.

İner ay güneş ķonar dizine
Muıı‘ olur nekim dirse sōzine [858]

Olıardur anııadı Muŗammed
Ki řarķu ğarba deıli ıola ümmet [864]

3.2.1.36. Dört Halife'nin Müslüman Oluşu ve Hz. Ömer Kıssası [876-919. Beyit]

Şair gazel formatında yazmış olduğu bu kısma Hz. Ebubekir'in Müslüman oluşuyla başlamaktadır. Hz. Peygamber'in Hz. Ebubekir'in gördüğü rüyayı ve

rüyanın tabirini ona bildirmesi üzerine Hz. Ebubekir'in Müslüman oluşunu beyan etmektedir.

*Didi düşüni Ebū Bekr'iy niçesi gördigin
Hem mu'abbir anı nice ta'būr itdügin beyān [880]*

*Çün Ebū Bekir işidüb gördi anda mu'cize
Şıdķıla īmān götürdi oldu mü'min müslimān [881]*

Ardından Hz. Ali'nin, Hz. Zeyd'in, Hz. Zübeyr'in, Hz. Osman'ın, Abdurrahman Talha ve Sa'd bin Vakkas'ın, Hz. Hamza'nın isimlerini anmış ve Müslüman olanların sayısının otuz dokuza ulaştığını ve bu kişilerin mağarada ibadetlerini yerine getirdiğini belirtmiştir.

*Ehl-i īmān cümlesi otuz tokuz olmuş idi
Gizli iderler 'ibādet bir mağarada hemān [885]*

Şair bu kısmın ardından Hz. Ömer'in Müslüman oluşunu anlatmaya başlamaktadır. Ebu Cehil'in Hz. Ömer'in yanına gelip onu Hz. Muhammed'e karşı kışkırtmasını, onun yalanlarıyla insanları kandırdığını söylemesini, Hz. Ömer'e mal teklif ederek ondan Hz. Muhammed'i öldürmesini istemesini, Hz. Ömer'in bu niyetle Hz. Muhammed'in ibadet ettiği mağaraya gelmesini, Hz. Muhammed'in vaziyeti görüp dua etmesini, eli ve ayağı titreyen Hz. Ömer'in bu mucize üzerine ikna olup dine girmesini, ardından ona hesap soran Ebu Cehil' Hz. Muhammed'in şüphesiz ki ahir zaman peygamberi olduğunu söylemesini nakleden şair bu kısmı sonlandırır.

*Didi Ebū Cehil bu sırrı vardı 'Ömer kıtına
Muḥammed Muştafā için gör ne söyler kıtabān [886]*

*Ben saña yüz deve virem dahı yüz oķķa gümüş
Öldürüb ol serveri bir laḫza aña virme amān [890]*

*Қaldurub elin du'ā kıldı Rasūlullāh hemīn
Didi yā Rabbi 'Ömer'le eyle dīni cāvidān [894]*

*Dir Ebū Cehl'e 'Ömer kim şübhe yoğdur aña hic
Ol Rasūldür fahri 'ālemdir aña yoğdur gümān [901]*

3.2.1.37. Hikāye-yi Direk [909-919. Beyit]

Gazel formuna devam eden şair bu kısımda mesciddeki direğin Hz. Peygamber sevgisinden ağlayıp figan etmesi ve ortadan yarılmayı anlatır. Hz. Peygamber'in mescide hutbe verirken bir direğe dayanmayı âdet edindiğini söyleyerek başlayan şair, daha sonra Hz. Peygamber'in rahat etmesi için bir minber yapıldığını, Hz. Peygamber'in hutbeyi minberden vermeye başlamasıyla direğin ortadan yarıp inlemesini, Hz. Peygamber'in direğe dokunmasıyla direğin sakinleşmesini, bu olayı gören birçok kişinin Müslüman olduğunu dile getirerek bu bölümü sonlandırır.

*Cum'a gün huṭbe okurdu bir direge ṭayanub
Dā'im öyle 'ādet idinmişdi ol mihribān [910]*

*Şoṭra bir minber yapıldı çığdı üstüne Rasūl
Huṭbeye başladı okuyaydı ol nev-civān [912]*

*Gördiler mescid içre ḳopdı feryādı anıṭ
Ol direk yarılıb itdi nevḫahu vāhu fiğān [913]*

*Anı işidüb nice kāfirler oldı müslimān
Daḫı nice mu'cizāt görüb nice bān oğlı bān [916]*

Şair bu bölümün son kısmında bu kitabın Allah'ın yardımıyla sona erdiğini belirtmektedir.

*Temmetū'l-kitāb bi-avni'llāh
El-Melik El-'Azīz El-Vehhāb*

3.2.1.38. Dua Bölümü [920-932. Beyit]

Bu kısımda mesnevi biçimine geri dönen şair, Allah'ın yüceliğini dile getirerek başladığı duasını esirgenme ve bağışlanma dileyerek sonlandırmaktadır.

*Bu ŧāḥibi da‘vetiñ sen vir murādın
Bağıŧla el-ğiyāse’l-mustağıŧın [926]*

*Sinümüz için karanı etmeligil
Anda bizi gūyū gū itmegil [932]*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE METOT

4.1. MATERYAL (İNCELENEN NÜSHANIN TANITILMASI)

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinin elimizde bilinen tek nüshası bulunduğundan çalışma bu nüsha üzerinden yapılmıştır. Söz konusu nüsha 06 Mil Yz A 7426 arşiv numarası ile Ankara'da, Millî Kütüphane Yazmalar koleksiyonu içerisinde yer alan bu nüsha 77 varak olup hattı harekeli nesihdir. Eserin içerisinde yazılış tarihi ya da müstensihine dair bir ifade kullanılmamıştır. 0075 – 74a kısmında “*Bu kitāb Şeftdīl Hatun’uñ hāyrātıdır. Allāh ‘aşkına her kim oqursa bir Fātīha üc ihlāş-ı şerīfe kırā’at iden qarındaşlar.*” ifadesi yer almaktadır. Söz konusu nüshanın kâğıt çeşidi insan filigranlı, cildi ise çarkuşe yıpranmış kahve, rengi meşin, üstü aşınmış bez rengi kâğıt kaplı mukavva cildir. Kâğıtlar krem rengidir, söz başları ve cetveller kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Her varağında 13 satırın bulunduğu yazma eserin 1b-2a varaklarında mihrabiye tezhibi kullanılmıştır. 003-1b ile 0069 – 68a kısımları arasında her satırda iki mısra yer alırken 0070-68b ile 0073-71b arasında ise her satırda bir mısra yer almaktadır. Yazma eser iki bölümden oluşmaktadır. 1b-31b arasını oluşturan ve “*Başlayalum evvel Allāh adını / Uralum andan sözüñ bünyādını*” beyitiyle başlayan birinci kitapta yazar; Münacat, dua, yaratılış, hikâye-yi Yahudi, insanın yaratılışı, nübüvvet nurunun dolaşması, Hz. Peygamber’in doğumu, mucizeleri, sütanne bulunması, Miraç bahsi ve vefatına yer vermiştir. 32a-32b’de Türkçe mensur bir dua bulunmaktadır. 33b-71b arasını oluşturan ve “*Ey ‘ademden ‘ālemi var eyleyen / Yeri kâ’im gögi devvār eyleyen*” beyitiyle başlayan ikinci kitapta ise aynı yazar; Hz. Muhammed’in Hz. Hatice ile evliliği, nübüvveti, Dört Halife’nin Müslüman oluşu ve Hikâye-yi direk kısımlarına yer vermiştir. 72a’da ise Türkçe manzum bir dua bulunmaktadır.

4.2. TRANSKRİPSİYON METODU

Metnin transkripsiyonu yapılırken aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmuştur:

- a) İnceleme metin, eserin tek nüshası bulunduğu için bu nüsha esas alınarak oluşturulmuştur.
- b) Metnin neşri yapılmıştır.
- c) Eser, Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini taşımakta olduğundan yazılış ve imla sisteminde bu husus göz önünde bulundurulmuştur. Ancak bir sözcüğün okunmasında harekeler, E.A.T.'nin özelliklerine uymadığında harekeler esas kabul edilmiştir. Metnin içerisinde yer yer aynı kelimelerin farklı imla ve hareke dizilimiyle yazıldığı görülmüş, bu durumda da metindeki yazım ve harekelendirme sistemi esas kabul edilmiştir.
- d) Metindeki özel isimlere büyük harfle başlanmış, özel isimlere gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmıştır.
- e) Arapça ve Farsça ifadeler okunduğu gibi yazılmıştır.
- f) Mesnevinin her bir beyiti ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Eserin bölüm sonlarında verilen salāvāt kısımları numaralandırmaya dāhil edilmemiştir.
- g) Metnin transkripsiyonunda(çeviri yazı) bilimsel eserlerde kabul gören sistem uygulanmıştır.
- h) Metinde okunamayan bölümlerin yanına(?) işareti konulmuştur.
- i) Elimizde bulunan yazma nüshadan örnek sayfalar, mikrofilm üzerinden tarama yapılarak orijinal halleriyle çalışmanın sonuna konulmuştur.
- j) Eser içerisinde sıklıkla kafiyelendirme sistemindeki bozukluklar düzeltilmiş, kafiye sisteminin bozan mısra ve beyitler dipnot olarak belirtilmiştir.

4.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Tablo 4.1.Transkripsiyon Alfabeti

ء	'
ا	a,e
آ	â
ب	b,p
پ	p
ت	t
ث	š
ج	c,ç
چ	ç
ح	ħ
خ	ħ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	š
ض	ḏ, ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	'
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k,g,ğ,ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, u, ū,ü,o,ö
ه	h,a,e
ی	y, ı, i, ī

4.4. METİN

1-b

Suretü'l- Baqara

Bismillahirrahmanirrahim

Āllāhu lā ilāhe illā hüvel ḥayyul ḳayyum lā te'ḥuzuhu sinetün velā nevm lehü mā fis semāvāti vemā fil arḍ men zellezī yeşfe'u 'indehu illā bi iznihi ya'lemu mā beyne eydihim ve mā ḥalfihüm ve lā yuḥitüne bi şey'in min 'ilmihü illā bimā şā'e ve si'a kürsiyyuhüs semāvāti vel arḍvelā ye'uduhu ḥıfzuhümā ve hüvel 'aliyyül 'azim (255.ayet)

Fāiātün/ Fāilātün/ Fāilün

Mevlud-i Şerif

1	Başlayalum evvel Allāh adını Uralum andan sözün bünyādını
2	Evvel Allāh deyelim biz derdile Allāh adın ögredelim her dile
3	Evvel Allāh deyelim bir ḥaḳdurur Ḥayy Bāḳī Vāḥid ü Rezzāḳdurur

2-a

4	Allāh adın dilde tesbīḥ idelim Allāh adı ile şürü' idelim
5	Destegiri ḥaḳ ola bir kişinün Ebter olmaya şonu her işinün
6	Cümle 'ālem yoğiken ol var idi Evvel aḥiri Ġanī Cabbār idi

7 Ol var idi yoğıldı 'ālemde eğer
Kimse andan virmez hiç haber

8 Diledikim kendüsin kıla 'ayān
Biline hem 'āleme ol müste'ān

9 Biline haqqıñ kemāli kudreti
Tā 'ayān ola Muḥammed ḥazreti

10 Hāḳ Te'ālā çün yaratdı 'ālemi
Kıldı 'ālemde müzeyyen ādemi

11 Ādem icre virdi bir nūr-ı şafā
Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muştafā

12 Oldurur iki cihāñ serveri
Nice yüz biñ 'ālemin peygamberi

13 Anuñçün yaradıldı bu cihān
Cümle varlık āşikāre vü nihān

14 Anuñçün oldu bu şems ü kamer
Anuñçün oldu 'ālem ser-te-ser

15 Anuñçün oldu 'ālem nūrıla
Hürmetine taldı cennet hūrıla

16 Āline evlādına olsun du'ā
Anlara olsun du'āile şenā

2-b

17 Raḥmetü'l-'ālemīndir ol ḥabīb
Kamu dürlü dertlere ol ṭabīb

- 18 Luṭf-i ‘izzîñ ḥürmetiçün yâ Rabbenâ
Anlarıñla eyle bizi âşinâ
- 19 Ḥürmetine anlarıñ luṭfı işlegil
Dostlarıñla bizi yoldaş eylegil
- 20 Geldik imdi söze ma‘ni diyelüm
Muştafâ mevlüdini söyleyelüm
- 21 İdelüm ol serveriñ mevlüdini
Şaz u ḥürrem idelüm ehl-i dīni
- 22 İşit imdi Ḥaḳ Te‘âlâ kudretin
Nice yaratdı Muḥammed ḥazretin
- 23 ‘Āleme nice götürdi Aḥmed’i
Cümle ‘âlem faḥrî ol Muḥammed’i
- 24 Daḥı nice olduĝını ‘âlemiñ
Hem nice ḥalk itdüĝini âdemiñ
- 25 Aşlı ile diyelüm anı saña
Cân kulaĝın tutasın benden yaña
- 26 Ḥaḳ Te‘âlâ tâ getüre dilümde söyleyem
Vaşfını biñde birin şerḥ eyleyem
- 27 Ol ḥudâvend-i ‘alīm-i destegīr
Ol münezzeḥ zât-ı pākî bī-naẓīr
- 28 Kendüsi bir gizlü zâtıdı ezel
Yoĝıdı ‘âlem var idi ol lem-yezel
- 29 Diledi ol zâtı ide âşikār

Biline bu ‘āleme ol perverdigār

3-a

- 30 Çün murād eyledi Hāḡ ol arada
Muştafā’nıñ rûhın anda yarada
- 31 Yaradub Hāḡ Muştafā ervāhını³¹
Yaḡdı ḡudret ḡandili mişbāhını
- 32 Yanıser iki cihānda ol çerāk
Anuḡçün yaradıldı nüh-tıbāk
- 33 Hāḡ Te’ālā ol ḡabībıñ zātını
Yaradub virdi Muḡammed adını
- 34 Sevdı anı ol Hūdāvendī Celīl
Hāzretine anı idindi Hālīl
- 35 Hāḡ anı maḡbūb idindi zātına
Raḡmet içün şaldı dünyā yüzine
- 36 Anuḡçündür cihānıñ olması
Cümle bu eşyā vüçüda gelmesi
- 37 Her neyatet kim gelür kimi yeter
Cümle bunlar gine toḡumdan biter
- 38 Bu meşel bir ḡoş meşeldir diñlegil
Cümlesiniñ aşlı oldur aḡlagıl

³¹ Metnin aslında “ervāhın” olarak geçen kelime kafiye gereği düzeltilmiştir.

- 39 Pes delil oldu Muḥammed ‘āleme
Anıñçün oldu ‘izzet ādeme
- 40 Ol ḥabībīñ ḥürmetiçün yā Kerīm
Merḥamet kıl yarlıgagıl yā Raḥīm
- 41 Yarlıgasan ‘ālemi yā Ze’l-celāl
Ol münezzeḥ zātına irmez zevāl
- 42 Ya ilāhī raḥmetiñ işār kıl
Aḥiretde cennet ü irzāni kıl

3-b

- 43 Ger bu ‘ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 44 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber Rasūli Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Rasūlallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Beniyyallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Ḥabīballāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Şafiyallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Biḥayyallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Ḥalīlallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ibni Zebīhallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Kelīmallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Mesīhallāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā seyyide’l-evvelīn ve’l-āḥirīne
Ve selāmun ‘ale’l-mürselīne
Ve’l-ḥamdülillāhi rabbi’l’alemīne

Sure-i Ahzab
Bismillahirrahmanirrahîm

Yâ eyyühellezine âmenû lâ tedhulû buyûte ennebiyyi illâ en yu'zene leküm ilâta'âmingayre nazîrîne inâhu ve lâkin izâ du'itum fedhulû fe izâta'imtum fenteşîrû ve lâ müste'nisîne li hadîşin inne zâlikum kâne yu'zi'n- nebiyye fe yestaḥyî

4-a

minküm vAllâhu lâ yestaḥyî minel ḥaḳḳı ve izâ seeltumûhunne metâ'an fes'elûhunne min verâ'i ḥicâbin zâlikum aḥeru li ḳulûbiküm ve ḳulûbihinne ve mâ kâne leküm en tu'zû Rasûlullâhi ve lâ en tenkihû ezvâcehu min ba'dihî ebeden inne zâlikum kâne indallâhi azîmâ. İn tubdû şey'en ev tuhfûhu innallâhe kâne bi külli şey'in 'alîmâ. Lâ cunâḥa 'aleyhinne fî enâ'ihinne ve lâ ebnnâ'ihinne ve lâ ihvânihinne ve lâ ebnâ'i ihvânihinne ve lâ ebn'ai ihvâtihinne ve lâ nisâ'ihinne ve lâ mâ meleket eymânühünne vettaḳînellahi innAllâhe kâne 'alâ külli şey'in şehîdâ. İnnallâhe ve melâiketehu yuşallüne 'alâ'n-nebiyyî yâeyyühellezine amenûşallû 'aleyhi ve sellimû teslîmâ.

45	Ol Rasûl-ı Aḥmede 'uşşâḳ olan Cân-ı göñülde aña müştâḳ olan
46	Şal bugün deryâ-yı 'aşḳa özüñi Tutuben dergâh-ı ḥaḳḳa yüzüñi
47	Gel bugün meydâna ehl-i dert iseñ Söyle fevt itme bu sözi merd iseñ
48	'Āşık olan bu söze pervânedir 'Āşık ol da şem'ine pes yanatur

4-b

- 49 Nice fāzıl serverī medḥ eylemiş
Her kişi güç yetdügince söylemiş
- 50 Bizde tākāt yok ki ol cānı bülbülün
Medḥ idem terk ide her bülbül gülün
- 51 Nāle vü āh eyleyem bülbülleyin
Koḥulaya ḥalk ‘ālem gülleyin
- 53 Ger bize destar vire perverdigār³²
Ḥaḳ ḥabībi Aḥmed ü Muḥammed için
Ḳur’an inzāl itdügi maḥbüb için
- 54 Bir kitāb idem bu sözi aḳlana
Mevlūd ola ol da’imā diḳlene
- 55 Ol rasülün bende meddāḥı olam
Ol günāḥım derdine dermān bulam
- 56 Muṣṭafā’nıḡ mevlūdın diḳleyesin
Dileriz himmet-i ‘aṯā eyleyesin
- 57 Kim ki bu ben miskīne du‘ā ide
Anlara raḥmet kıla yarın Ḥūdā
- 58 Dilerim Ḥaḳ rāzı olsun anlara
Bizim için bir du‘ā idenlere

³²Bu mısra mesnevi biçiminde kafiyelenmeyi bozduğu için müstakil bırakılmıştır.

- 59 Her ki bu meclisde bile buluna
Cennet ü rahmet vire ol kuluna
- 60 Dağı her kime irişe bu kitāb
Kılmaya ‘ayb u haṭāsıçün ‘itāb
- 61 Başladım ol serveriñ mevlüdine
Diñledim tā derdile ehl-i dīne
- 62 Diledim pes bir yeñi mevlüd düzem

5-a

- Söyledikçe her söze dürler dizem
- 63 Şıgıñub Mevlā’ya sözüüm söyledim
Bülbüli-vār nāle vü āh eyledim
- 64 Mevc urub deryā gibi cüş eyledim
‘Aşq şarābını icüb nüş eyledim
- 65 Ger hidāyet olur ise özüme
İdevüz ilhām olursa sözüme
- 66 Medḥ idem ol serveriñ evşāfını
Tā bulam ol gevheriñ Allāh’ını
- 67 Biz dağı medḥ idevüz ol serveri
İşidüb ḥayrān ola ins ü peri
- 68 Cem’ olalar bir yere tā ehl-i dīn
Diñleyeler³³ Muştafā’nıñ mevlüdin

³³Kelime metinde “diñyeler” biçiminde yazılmıştır ancak anlam ilgisi nedeniyle diñleyeler biçiminde düzeltilmiştir.

- 69 Derilüb ‘aşıklar anı dinleye
Gözlerinden yaş döküben inleye
- 70 Ger bu ‘âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa haşre dek olmaz temâm
- 71 Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
Vir şalavât ber-Rasûlı Muştafâ

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ Şafvetullâh

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ Hayretullâh

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ Emînallâh

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ Huccetellâh

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ Hayri Halkıllâh

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ Menihtârallâh

5-b

Sure-i ‘Arâf

Bismillahirrahmanirrahîm

Ellezîne yettebi‘üner rasulen nebiyyellezî yecidünehu mektüben ‘indehüm fit tevrâti vel incîli ye’muruhum bil ma‘rûfi ve yenhâhum ‘anil münkeri ve yuħıllu lehumuṭ ṭayıibâti ve yuħarrimu ‘aleyhümul ḥabâ’ıse ve yeda‘u ‘anhüm ışrahum vel aġlâlelletî kânet ‘aleyhim fellezîne âmenü bihî ve ‘azzerühu ve naşarahu vettebe‘ün n’urellezî ünzile me‘ahu Ulâ’ike hümül müflihün. Kul yâ eyyühan nâsu innî rasulullâhi ileyküm cemî‘anillezî lehu mülkus semâvâti vel arđı lâ ilâhe illâ hüve yuħyi ve yumitu fe âmin’u billâhi ve rasulihin nebiyyil ummiyyillezî yu ‘minu billâhi ve kelimâtihi vettebi‘ühu le‘alleküm tehtedün.

6-a

- 72 Muşafā mevlüdini yād idelüm
İşidenler cānını şād idelüm
- 73 Vire şafā eşidenler cānına
Ola kuvvet dīnine imānına
- 74 Diñle evvel bir hikāyet idelüm
Mevlüdün sözine andan gidelüm
- 75 Ta bilesin mevlüdü kim ne imiş
Hürmeti mevlüdün nice imiş
- 76 Var idi Bağdād icinde bir kişi
Gice gündüz hayr idi anıñ işi
- 77 Her rebiü'l- evvel ayı Muşafā
Mevlüdün eyler idi ol pür-şafā
- 78 Ol habībiñ yoluna komuşdı baş
Yidürürdi et vü ekmek dürlü aş
- 79 Bir Yahūdī koñşusu vardı anıñ
Ki 'adūsı idi İslām ehliniñ
- 80 'Avratı didi bir gün buña ey nigār
Ne 'aceb işdür ki eyler işbu cār
- 81 Her rebiü'l- evvel ayı bu kişi
Hayr idüben yidürür dürlü aşı

- 82 Ol Yahūdī didi bilgil ey nigār
Bir ḥabībi vardır anıñ gül-‘ızār
- 83 Bu ayın on ikincisinde ey ğam-güsār
Toğduğıçün ol ḥabībi baht-ı yār
- 84 Anasından toğdı ol bedri temām
Cümle ‘ālem āfitāb oldu hemām

6b

- 85 Anıñçün anda bayrām ider ol
Her kişiye dürlü in‘ām ider ol
- 86 Çün işitdi ḥatunı anıñ sözün
‘Aklı gidüb yāvu kıldı kendözin
- 87 İrdi aña ol vaķit ‘aşkı Muştafā
Toldı ḳalbi zevķ-i şevķile şafā
- 88 Ol gice şevķ ile yatdı baḥtiyār
Görđi düşde Muḥammed’i şemsi-vār
- 89 Ḥazır olmuş cümle aşḥābıyla ol
Cümle ālī daḥı aḥbābıyla ol
- 90 Didi ḥatun kimdürür bu māh-ı tāb
Yok durur buncılayın āfitāb
- 91 Didiler muḥtārı Muḥammed budur ol
Hem daḥı Maḥmūd u Aḥmed budur ol
- 92 Ol ḥabībe şevķ ile virdi selām
Ḥulķıla aldı selāmıñ ol hümām

- 93 Yā Rasūlāllah diyü söyledi ol
Luṭfile lebbeyk didi aṅa Rasūl
- 94 Ağlayuben ol nigār āh eyledi
Ben seniṅ kemter ümmetiyem didi
- 95 Baṅa lebbeyk dimeṅe nedir sebeb
Ey leṭāfet ma‘deni vü kânī edeb
- 96 Didi ol aṅa şefi‘ü’l- müznibîn
Ol ḥabīb ü rahmetü’l- ‘ālemîn
- 97 Şevk ile ögüb ululadıṅ beni
Bil ḳabül itdi seni hem ol Ğani
- 7a**
- 98 Saṅa imān ḥil‘atın virdi āḥad
Sen cinānda ḳalısersin ebed
- 99 Aṅa imān telḳîn itdi ol Rasūl
Şıdḳıla imāna geldi anda ol
- 100 Uyḥusundan uyanub didi o yār
Nezrim olsun Muştafā’ya nem ki var
- 101 Hem Yahūdī gördi ḥatun gördigin
Bildi ḥatunı Rasūl’e irdügin
- Didi gördüm bu gice sen gördüğün³⁴
- 102 ‘Āşık oldum bende aṅa cānıla
Ṭoldı gönlüm nūrıla imānıla

³⁴Bu mısra mesnevi biçiminde kafiyelenmeyi bozduğu için müstakil bırakılmıştır.

- 103 Ol Rasūl'e biz uyalım şıdķıla
Yoluna cānı kıoyalım 'aşķıla
- 104 Hem daķı Hakkıa itā'at idelüm
Mevlüd okutmağı 'ādet idelüm
- 105 Tırdı anlar 'ahdi üzre ber-ķarār
Eylediler dīn-i İslāmı ihtiyār
- 106 Yılda bir kez mevlüdin eylediler
Ni'metile halkı hoş toyladılar
- 107 Mevlüde itdikleri çün hürmeti
Anlara virildi imān hil'ati
- 108 Ger dilerseğ sen de 'izzet bulasın
Mevlüde cānıla hürmet kılasın
- 109 Ger bu 'ālem halkı dirse şubħ u şām
Medħ olunsa haşre dek olmaz temām
- 110 Ger dilerseğ bula cānıđ şafā

7-b

Vir şalavāt ber -Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā men Kerremehullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā men Ekremehullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā men 'Azimehullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Muħammed bini 'Abdullāh
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-mürselīn
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā imāme'l-muttaķīn

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ şefi'a'l-müznibîn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ hâdiye'l-muğillîn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ rahmeten lil'âlemîn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ seyyide'l-evvelîn ve'l-âhirîne

Ve selâmun 'ale'l-mürselîne
 Ve'l-ğamdülillâhi rabbi'l'alemîne

Sure-i Âli'İmrân

Vemâ Muhammedun illâ rasûlun kad ħalet min kablihi'r- rasûlu efein mâte ev ħutilen
 kalebtum 'alâ a'ğâbikum vemen yenğalib 'alâ 'ağıbeyhi felen yeğurrallâhe şey'en
 veseyeczillâhu's-şâkirîn.Vemâ kâne linefsin entemûte illâ bî izinillâhi kitâben
 mü'eccelâvemen yürid şevâbe'd-dünyâ nu'tihi minhâ

8-a

ve men yürid şevâbe'l-âhirati nu'tihi minhâ ve seneczi's-şâkirîn.Ve keeyyin min
 nebiyyin ħâtele me'ahu ribbîyüne keşirun femâ vehenû li mâ aşâbehum fî sebîlillâhi
 vemâ da'ufû vemâstekânû vallâhu yuğibbu's-şâbirîn. Ve mâ kâne ħavlehüm illâ en
 ħâlû rabbenâğfir lenâ zulûbenâ ve isrâfenâ fî emrînâ ve şebbit ağdâmenâ venşurnâ
 'alel ħavmil kâfirîn.Fe âtâhumullâhu şevâbed dünyâ ve ħüsne şevâbil âhirati vallâhu
 yuğibbul muğsinîn.

Mefâilün/ Mefâilün/Feülün

- 111 Yaratmağ diledi Ħağ bu cihâni
 Ki zâhir eyleye zâti nihâni
- 112 Yerile gökleri iğyâ ide Ħağ
 Yarattı anda bir gevheri ruğâni
- 113 Muhammed Muştafâ'nıñ dostluğına
 'Arş-ı kürsi yarattı âsümâni

- 114 Pes 'ālem düzilüb oldı temāmet
Urıldı Ādem'iñ andan nişānı
- 115 Gelüb zürriyetinden enbiyālar
Nübüvvetle fetḥ itdi bu cihānı
- 116 Bulardan sonra Allāh Muştafā'ya
Virüb ışmarladı aḥir zamānı
- 117 Qurıldı anuñiçün 'arş u kürsi
- 8-b**
- Oğundı süre-i seb'au'l- meşāni
- 118 Ki ya'nī Fātiḥa ol süre-i ḥaş
Ki Furqān evvelinde oğur uş nās
- 119 Abübekir oldı ol yār-ı şādık
Tutub destinde miftāḥ-ı cinānı
- 120 İkinci yārı 'Ömer'dür Rasül'uñ
Ri'āyet eyledi şer'ī 'ayānı
- 121 Üçünci yārı 'Oşmān şāh-ı Qurān
Oğudı cem' idüb açup dihānı
- 122 Ki dördünci 'Aliyyü'l- Murtażā'dır.
Viriser kevşeri āb u revānı
- 123 Rasül'uñ yāridür bunlar ey yārān
Muḥib ol anlara tutma gümānı
- 124 Ḥasan ile Ḥüseyn ol nūr-ı 'ayneyn

Ṭutar ‘arş üstlerine sāyebānı

125 Rasūl’uñ yoluna Ḥamza vü ‘Abbās
Olar terk itdiler başıla cānı

126 İlāhī ol ḥabībīñ Muştafā’ya
Bu olsun cismi yāriñ armağanı

127 Gidüb cennet yoluna anıñ ile
Gelüb ṭutmaya maḥşerde zebānı

128 Ölekim raḥm idüb kıla şefā’at
Caḥīm itmeye Ḥaḳ anda maḳāmı

Mefālün/ Mefālün/Feülün

129 Muḥammed gelmelü oldı cihāna
Gelüb mürsel ola aḥir zamāna

130 Ṭolısar ümmeti şarḳa vü ğarba

9-a

Olar bel bağlaya cümle ĩmāna

131 Sevinüb oldı ‘ālem Aḥmed için
Şafālar irdi cümle mü’mināta

132 Maḳāmında ṭururken Cebrā’ıl’e
Nidā itdi Ḥaḳ ol begi? lisāna

133 Yetiş firdevs-i ā’lā cennetüme
İşāret eyle var ḥūrī cināna

134 Ḥabībim Muştafā ṭoĝsa gerekdir

Bize nüb ziynet olsun şādumāna

135 Yağın oldı Muḥammed toğmasına
‘Alāmetler belürdi ol nişāna

136 Hūriler geldi cennetten anuñiçün
Tırub hizmetler ide ḥādımāna

137 Beşāret oldı vaḥşile tuyura
Ferah oldı kamūsı şādıķāne

138 Kerem issī kerem luḥ it bulavüz
Ḥabībini Muştafa’yı ‘ārifāne

139 İlāhī dilerem sendenki yarın
Aluben elimi atma yabāna

140 Ḥabībini Muştafa’nın ḥürmetiçün
Nazar kıl kullarına şākirāne

141 Muḥammed’dir ki ol ḥatmü’n- nebīdür.
Şalāt eyle aña sen ‘āşıķāne

Fāilātün/ Fāilātün/Fāilün

142 Gel diler iseñ bula cānıñ şāfa
Vir şalavāt ber Rasūlı Muştafa

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke

9-b

yā ḥateme’n-nebiyyīn

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ḥayre’l- ḥalāiķı ecma’in

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ beşiru ve yâ nezîru

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ dâ'iyân ilâllâh bi-iznihi ve's-sirâce'l
münîru

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ 'âkıbü ve yâ hâşiru

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ t̄alibu ve yâ nâşiru

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ muhtâre'l-fâhizu

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ muḳaffâ'l-ḡalibu

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ muḳtefâ

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ seyyide'l-evvelîn ve'l-âhîrîne

Ve selâmun 'ale'l-mürselîne

Ve'l-ḥamdülillâhi rabbi'l'alemîne

Ahzab Süresi

Bismillahirrahmanirrahîm

Mâ kâne 'ale'n-nebiyyi min ḥaracın fîmâ faraḍallâhu leh sünnetallâhi fillezîne ḥalev
min ḳablu ve kâne emrullâhi ḳaderen maḳdûrâEllezîne yubelligüne risâlatillâhi ve
yahşevne ve lâyahşevne eḥaden illallâhe ve kefâ billâhi ḥas'ibâ.

10-a

Mâ kâne Muḥammedun ebâ eḥadin min ricâlikum ve lâkin rasûlallâhi ve ḥatemen
nebiyyine ve kânellâhu biküllî şey'in 'alîmâ. Yâ eyyuhallezîne amenuḳkurüllâhe
zıkrın keşîrâ. Ve sebbihûhu bukraten ve aşîlâ. Hüvelezîne yuşalli 'aleyküm ve
melâiketuhu liyuḥricekum mine'z-zulumâti ile'n-nür ve kâne bil mu'minîne rahîmâ.
Teḥiyyetuhum yevme yelḳavnü selâmün ve e'adde lehüm ecren kerîmâ. Yâ
eyyuhe'n-nebiyyu inne erselnâke şâhidân ve mübeşşîrân ve nezîrâ. Ve dâ'iyen
ilâllâhi bi-iznihî ve sirâce'm-münîrâ. Ve beşşîri'l-mu'minîne bi'enne lehüm minellâhi

faḍlen kebīrā. Velā tuṭī‘ıl kāfirīne vel munāfikīne veda‘ezāhum ve tevekkel ‘alellāhi ve kefā billāhi vekīlā.

143 Gel berü ey cān elinden diñle sen
Cānına vire şafālar anla sen

144 Ādem’iñ ḥalk̄ olduġın kılam beyān
Ac gözüñ bu ġaflet içinde uyan

145 Naql idelüm bu sözi vire şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

146 Diñle imdi Ādem’i Ḥaḳ yarada
Ol Muḥammed zāhir ola arada

147 Biline Ḥaḳ’iñ kemāli kudreti

10-b

Ādem’iñ urulısardur ḥılḳati

148 ‘Azrā’il’e emr ider ol dem Ḥudā
Tā ki vara yerden ol tobraḳ ele

149 Ol gelen tobraḳ ile var bir işim
Anı Ādem yaradam oldur işim

150 Heybet ile ‘Azrā’il indi yere
Tā ki Ḥaḳ emrin yerine getüre

151 Geldi anda yire ‘Azrā’il-i emīn
Ḳorḥusundan yermuṭī‘ oldı hemīn

152 Ḳaşna? urdı şarḳ vü ġarb minḳāline
Muṭṭali‘ oldı kimse ḥāline

- 153 Pes melekler derilüben geldiler
Ol gelen tobrağı balçık kırdılar
- 154 Muştafā'nın tobrağını Cebrā'ıl
Ravzasından aluben oldu delil
- 155 Hık buyurdu Cebrā'ıl'e ol zamān
İlete tobrağı cennete hemān
- 156 Al habībim tobrağını git cennete
Yuyub incü gibi ğark it rahmete
- 157 Cennetin ırmaqlarından yudılar
Ādem'in balçığı icre şaldılar
- 158 Kırdılar çün Ādem'in balçığına
Tā ki ol nūr vara yerlü yerine
- 159 Ādem'e cān gelüben buldı şafā
Berķ urur alında nūrı Muştafā
- 160 Pes temām oldu bu eczā irdi cān

11-a

- Oldı ol balçık kemük ve et ü kıan
- 161 Aħsen-i şüretde kıldı Hık anı
Bir güzel hulķında kıldı ol Ğanī
- 162 Ba'zı 'ilmini aña 'arz eyledi
Ya'nī esmāsın aña farz eyledi
- 163 Emr olub cümle melekler geldiler

Secde idüb'izzet ikrām kıldılar

164 Geldiler cümle melek in'āmıla.
Secde kıldılar kıamū ikrāmıla

165 Ādem'in alnında ol nūrı kıodı
Hak anı öğdi vü kerremnā didi

166 Turdı alnında nice gün Ādem'in
Şonra Havvā alnına vardı biliş

167 Şit toğdı nūr aña kıldı nüzül
Bu cihāna evvel oldı ol Rasül

168 İrdi İbrāhīm'e vü İsmā'il'e
Geldi ol nūr anlara envā'ıla

169 Birbirinden seyr idüb geldi ki tā
Kimlere dede vü kimlere atā

170 Geldi 'Abdülmüttalib'e irdi nūr
Hoş tecellā eyleyüb anda o nūr

171 Pes ne hācet kim uzatmak bu sözi
Uyara Hak nevm-i ğafletden bizi

172 İrdi 'Abdullāh'a ol nūr ulaşub
Cümle ecdād elini heb tolaşub

173 Oradan irdi Amīne Ana'ya

11-b

Bahre düşüb irdi ol durdāneye

- 174 Anları devr eyleyüb nûrı revân
Buldu yerin gitmedi andan hemân
- 175 Bu nûr ol nûrdurur kim ravzadan
Berķ urur dâ'im mübârek turbadan
- 176 Ol ĥabîbiñ nûrı ĥürmet yâ Kerîm
Ķıl teraĥĥüm raĥmet eyle yâ Raĥîm
- 177 Ger bu 'âlem ĥalkı dırse Őubĥ u Şâm
Medĥ olunsa ĥaŐre dek olmaz temâm
- 178 Gel diler iseñ bula cânıñ Şafâ
Vir Şalavât ber Rasûlı Muştafâ

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ ebâ'l-ķâsım

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ mâĥıye'l-bâĥıl

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Muştafâ

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Aĥmed

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Muĥammed

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Es'ad

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Emced

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Evĥad

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâĶureyŐî

EŞ- Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ seyyide'l-evvelîn ve'l-âĥırîne

Ve selâmun 'ale'l-mürselîne

Ve'l-ĥamdülillâhi rabbi'l'alemîne

Suretü'l Feth

12-a

Bismillahirrahmanirrahim

Vallāhi cunudü's-semāvāti ve'l-'arđi ve kânellāhi 'azizān ħakīmā. İnnā erselnāke şāhiden ve mübeşşirān ve nezīrā. Li tu'minū billāhi ve rasūlihi ve tu'azzirūhu ve tuvakkiruhu ve tusebbihuhu bukraten ve aşilā. İnnellezīne yubāyi'üne Āllahu yedullāhi fevka eydihim femen nekeşe fe innemā yenkuşu 'alā nefsihi ve men evfā bimā 'āhede 'aleyhullāhe fesityu'tihi ecren 'azīmā.

- 179 Gel berü seyr idelüm bu arayı
Ma'nī yolların bulalım arayı
- 180 Giderek ol yola tā ki irevüz
Dost bağı güllerini biz direvüz
- 181 Girelüm ol gülşene bülbülü-vār
Dilüme kuvvet vire perverdigār
- 182 Muştafa'nıñ mevlüdin yād idelüm
Gönlümüz tahtını ābād idelüm
- 183 Çünkü düşdi raħme ol ħayru'l-enām
Ol giceden bātıl oldu her şanem
- 184 Düşdi ki bil raħme ol ħayru'l-beşer
Anda ol yıl ħayra döndi nice şer
- 185 Nice düşdi raħme anı diyelüm
Siz irenlere beyān eyleyelüm
- 186 Atāsı ol serveriñ bir düş görür

12-b

Çıkdı bir nür kendüden 'arşa irür

- 187 Anı ta'bîr eyledi 'âlimleri
Bir yere cem' oldılar ne kim vārī
- 188 Didi bunlara 'Abdullāh ey şafa
Geliser senden Muḥammed Muştafa
- 189 Bunlar ol şād u ḥurrem oldılar
Ṭoġısar andan Muḥammed bildiler
- 190 Amīneyle ol gice cem' oldılar
Ayile kün bir araya geldiler
- 191 Şād u ḥurrem yatdı bunlar ey ḥoca
Muştafa da raḥme düşdi ol gice
- 192 Heb Receb ayı ve Cum'a gicesi
Raḥme düşdi oldu 'ālem ḥocası
- 193 Nūr irişdi bes Amīne Ana'ya
Diñle ḥatunlar derildi ḥāneye
- 194 Amīne'ye alında nūr kıldı qarār
Götürdi anı yoḥsul ne ki var
- 195 Heb Ḳureyş'ıñ uluları irdiler
Amīne alında nūrı gördiler
- 196 Yüklü oldı Amīne ol nūrıla
Gice gündüz hemdem oldı ḥūrıla
- 197 Dört aya deġin götürdi anası
Deprenicek çok sevindi anası
- 198 Çün işitdi bunı 'Abdulmuṭṭalib
Şan gülistāna irişdi 'andelīb

- 199 Didi ‘Abdulmuṭṭalib ey pür-şafā
13-a
 Gelmelü oldı cihāna Muşafā
- 200 Pes didi oğluna ‘Abdulmuṭṭalib
 Söyledi bu sözi yanına gelüb
- 201 Tiz Medīne şehrīne varğıl didi
 Oğluna eşvāb alub gelgil didi
- 202 Vardı ‘Abdullāh Medīne şehrīne
 Aldı eşvābı ki kaçd itdi döne
- 203 Hāsta olub ol kişi anda ölür
 Va‘de yetişüb Medīne’de qalır
- 204 Anda ölüb qalduğın işitdiler
 Qureyş ehli cümle ağlaşdılar
- 205 İşidüb Amīne feryād eyledi
 Qanlı yaşın yüze döküb ağladı
- 206 Dede aba cümle ağlar idi
 Görmedi oğlı yüzün dirler idi
- 207 Anası rahminde qaldı ol yetīm
 Atası öldi bulara irdi bil³⁵
- 208 Didi ‘AbdulmuṭṭalibAmīne’ye
 Bu kelāmı söyle ol anaya

³⁵Beyit mesnevi kafiyelenişini bozmaktadır.

- 209 Ağlamağı koyalum şimden girü
Sevgili oğlına düşür şimden girü
- 210 Nitekim ben sağım anı besleyen
Ben ölünce işigini bekleyem
- 211 Kim döğünüp ağlamakdur kim fiğān
Geydi bunlar yās tonunu bir zamān
- 212 Her birisi yedi gün āh itdiler

13-b

- Ġamgīn olub evlerine gitdiler
- 213 Geldi ‘Abdulmuṭṭalib Amīne’nüñ
Ĥoş teselli eyledi göñlün anıñ
- 214 Her sözini luṭfila söyler idi
Tā sekiz aya degin anlar idi
- 215 Sekiz aydan şonra gördi Amīne
Bir bölük ferişteh indi evine
- 216 Didiler kim muştuluğ olsun saña
Ĥağ sevindirdi seni öñden şonra
- 217 Ol toğan oğluñ peygamber olısar
Şarğ u ġarba mu‘cizātı tolısar
- 218 Yirü gögi toṭṭolu nūr eyleye
Küfri yıkub dīni ma‘mūr eyleye
- 219 Ger bu ‘ālem ġalkı dirse şubḡ u şām
Medḡ olunsa ġaşre dek olmaz temām

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ mekiyyu
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ medeniyyu
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ 'arabiyyu
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ ümmiyyu

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ ebtaḥıyyu
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ hâdiye'l halkı

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ melîḥu'l-vechi
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ keşiru'l-envâr ı

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ maḥzeni'l- esrârı
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâseyyide'l evvelîn ve'l-âhirîne

14-a

Ve selâmun 'ale'l-mürselîne
 Ve'l-ḥamdülillâhi rabbi'l'alemîne

Sûre'i Muḥammed 'Aleyhi Şalatu Ve's-selâm
 Bismillahirraḥmanirraḥîm

Ellezîne keferü ve şaddü'an sebîlillâhi aḍalle e'mâlehüm. Vellezîne âmenü ve 'amilu's-şâlihâti ve âmenü bi mâ nuzzile alâ Muḥammedin ve hüve'l-ḥaḳḳu min rabbiḥim keffera 'anhüm seyvi'âtihim ve aşleḥa bâlehüm .Zâlike bi'ennellezine keferüttebe'ül bâḫile ve ennellezîne amenüttebe'ül ḥaḳḳa min rabbiḥim kezâlike yaḍribullahu linnâsi emşâlehüm. Fe'izâ lekîtumullezîne keferü feḍarber riḳâbi ḥattâ izâ eşḥantumühüm fe şuddül veşâka fe immâ mennen ba'du ve immâ fida'enḥattâ teḍa'al ḥarbu evzârahâzâlike velev yeşâ'ullâhu lentaşara minhum ve lâkin li yevluve ba'daküm biba'din vellezîneḳutilü fî sebîlillâhi felen yuḍille a'mâlehüm. Seyehdîhim ve yuşlihu bâlehüm. Ve yudḥiluhumul cennete 'arrafehâ lehüm. Yâ eyyühellezîne âmenü in tensurüllâhe yensurküm ve yuşebbit aḳdâmeküm.

‘Āşık olub özler her demde gülün

Gülistāna girelüm bülbül gibi³⁶

14-b

- 221 Açalum la‘l-i gevher dükkānını
Ol sa‘ādet gevheriniñ kānını
- 222 Pes bu gevheri cānānidur
Nice yüz biñ‘āleminñ sultānidur
- 223 Her kim ‘āşıkdur Rasūla cānıla
Hem dem ola düni gün imānıla
- 224 Bir nice ‘āşık derilüb geleler
Kim bu gevher ma‘denini bulalar
- 225 Her biri bir gevher alub gideler
Cümle varlıklarını unudalar
- 226 Kimi şādık kimisi ‘āşık gide
Kimisi ol servere ma‘şūk gide
- 227 Her birine yetise bir dürlü hāl
Qalmaya hic ortada kıl u kāl
- 228 Diñle imdi nice toğdı Muşafā
Ol toğıcağoldı ‘ālem pür-şafā
- 229 Ol Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd’durur
Nūr-ı Haḫdır ‘āleme maḥbūbdurur

³⁶Bu mısra mesnevi biçiminde kafiyelenmeyi bozduğu için müstakil bırakılmıştır.

- 230 Hâk Te'âlâ ögdi Qur'an'da anı
Sevdi aña ümmet eyledi beni
- 231 Ol Muḥammed'dür ki Hâkķıñ sevdügi
Ol durur Qur'an'da añub ögdügi
- 232 Anı kim Hâk Te'âlâ ögmüş ola
Kim ola kim vaşf ide bilmiş ola
- 234 Ger midād olsa deñizler ne ki var
Cümle 'älemler kātib olsa ey yār

15-a

- 235 Biñde bir bölücegi vaşf olmaya
Yazmağa kalem dañı'āciz kıala
- 236 Hâk 'ināyet kıılır ise biz dañı
Medḥ idevüz diñleyesin siz dañı
- 237 Ol ḥabībıñ medḥini kıılan beyān
Söylene bu nazmımız dilde 'ayān
- 238 Bu dañı mevlüd peygamber ola
Meşhūr ola 'ālem içinde tola
- 239 Umaram server bizi yarın bula
Gel berü derviş diye elim ala
- 240 Kıaldıra luḥf ide biz düşmişleri
Yevm-i maḥşerde cümle yol azmışları
- 241 Hem şefā'at eyleye ol gün bize
İlete dostlar böligine düze

- 242 Dağı şunlar cem' olub diğler idi
Gözlerinden yaş döküb iğler idi
- 243 Yevm-i maḥşerde derilüb varalar
Ol livāü'l-ḥamd katında turalar
- 244 Muştafā'nıñ ḥürmetiçün ol kılları
Raḥmet idüb yarlığağıl anları
- 245 Hem dağı şol cismi bendeñi bile
Gönderesin anlarıñ ile vara
- 246 Ol ḥabībiñ ḥürmetine sen anı
Dostlarıñla ḥaşr idesin ya Ğanī
- 247 Ya ilāhī dilerem senden yine
Ḥatm idesin şoñ nefes imān ile

15-b

- 248 Biz bu fānī dünyāyı terk idevüz
Fānī dünyāda beķāya gidevüz
- 249 Ḥayr ile ḥatim idesin bu cānımız
Şaķlayasın şoñ nefes imānımız
- 250 Yarın 'arş maḥşer olıcaķ
Nice dostlar saña vuşlat bulıcaķ
- 251 Kııl 'ināyet ol za'if bī-çāreye
Dostlarıñla cem' eyle bir araya
- 252 İşit imdi nice toğdı Muştafā
Yā nicesi virdi dünyā şafā

- 253 Ol ḥabībi Ḥaḳ faḥrī enbiyā
Vir şalavāt bulasın andan vefā
- 254 Ol ḥabībiñ toğduğın yād idelüm
Gönlüñi mü'minleriñ şād idelüm
- 255 Çün temām oldı toğuz ay bildiler
Cennet icinde hūrīler geldiler
- 256 Rebi'ü'l-evvel'iñ ay nicesi
Toğmuş idi on ikinci gicesi
- 257 Ol gice anadan toğdı Rasül
Gitdi zülmet oldı 'alem pür uşül
- 258 Anası ol gice ḥalvetde idi
Ođlunuñ toğacağın bilmiş idi
- 259 Yalınız kaldı o ḥatun ol gice
Ol gice ne oldı diñle ey ḥoca
- 260 Gözlerinden perde gitdi cün anıñ
Şıdķıla diñler iseñ uyar cāniñ

16-a

- 261 Amīne aydur çoķaldım yalınız
Ol Muḥammed toğmasına tutdı yüz
- 262 Evimiñ kıble dīvārı yarılır
Baña üç hūrī'ayān oldı gelür
- 263 Anları göricegez kaldım taña
Yanıma gelüb bular didi baña

- 264 Korkma bizden hizmetüne gelmişüz
Hürileriz oğlu için olmuşuz
- 265 Anı işidüb ferāh oldu icim
Gönlüm anda şu diledi bir içim
- 266 İllā şabr itdim olara dimedim
Gayrı kayda düşdi cānım tınmadım
- 267 Şazılık düşdi bu gönlüm evine
Anladım bunu ki cānım sevine
- 268 Dağı gördüm üç ‘alem gökden gelür
Her birisi bir araya dikilür
- 269 Birisini dikdiler şarğa anuñ
Hem birisini dikdiler garba anuñ
- 270 Bir ‘alem dağı götürdiler olar
Ça‘be üstüne anı da dikdiler
- 271 Ol gece gördi buları Amīne
Birki hatunlar da geldi evine
- 272 Ol hatunlar üç neferdi geldiler
Tāya olub aña hizmet kıldılar
- 273 Biri Sāre Ana idi ol cānıñ
Birisi de Āsiye Hatun idi³⁷

16-b

- 274 Birisi de Hāzret-i Meryem anuñ

³⁷Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Hizmeti çün Hâk aña göndermiş idi³⁸

- 275 Amîne'yle ol gice kaldı olar
Ol gice anlar neler gördi neler
- 276 Gelmelü oldı Muhammed Muştafâ
Tiz irişdi hūriler cemiyeti³⁹
- 277 Her biriniñ ellerinde hulleler
Toğdıgı dem Muştafâ'ya şaralar
- 278 Düşdiler sündis aħzar hemîn
Böyle idi emr Rabbi'l 'âlemîn
- 279 Cebrâ'il'e Hâk nidâ itdi yine
'Arş altında gelüb yire ine
- 280 Ol muħarreb indi çağırdı yire
Vaħy irişdi bātına vü zāhire
- 281 Didi kim gözden gideriñ ğafleti
Bu gice toğar Muhammed ħazreti
- 282 Amîne aydur ol Muhammed Muştafâ
Pes vücūda gelicek buldum şafâ
- 283 Andan indi dört hūrî hūrî
Ġāyet ulu yüzleri nūrıla evim tobtolu
- 284 Geldi bunlar tırdı dördi dört yaña
Bir şu virdiler oldem baña

³⁸Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

³⁹Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

- 285 İçdim amma şanasın qandı nebāt
Südden aq qardan şovuk buldum hāyat
- 286 Gine gördüm bir bölük kuşlar turur
Birisi qalkub baqa qarşu yürür

17-a

- 287 Geldi ol kuş şıgadı arqam benim
Küllü nūrı batdım bu cānım tenim
- 288 O kuş arqam şıgayub buldum şafā
Toğdı ol Muḥammed Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāḥabibe'l cebbār

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-ebrār

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-beşire

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā emānu'l-ḥatıra

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā nebiyye't-tevbeti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāqā'ide'l-mürselīne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā imāme'l-muttaqıne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā rasūlu rabbi'l-'ālemīne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā sābıka'l-muteqaddimīne

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-evvelīn ve'l-āḥirīne

Ve selāmun 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

YāḤannān Yā Mennān Ve Yā Deyyān Yā Sübhān Yā 'Azīmü'l- gufrān Ve Yā
Qādīme'l- iḥsān El- emānü'l-emān Min zevāli'l-imān Ve min şerri'ş-şeyṭān Ve min
su'il-eqrān Ve min fitneti āḥiri'z-zamān Vehfeznā mine'n-nīrān Ve edḥılñā

17-b

Dare'l-cinān Bi hürmeti'r-Rasūli ve'l Qur'āni Ültūf binā fimā nezel Ente'l
 kavıyyü nebinnā'an qahrike yevme'l-huldi Yāmen yeri mā fi'ş-şuduri yessirlenā
 hayra'l-umūr Vüssi'lenā zıyaqa'l-ķubūr Verham lenā yevme'l- ecel Allāhümme
 'ıŝenākedden Ve lā tec'al fi ķulūbinā sivāke vudden Ve lā tec'al beynenā ve
 beyne tevfiķike sedden Ve lā tu'azzibnā fi'd-dāreyni cidden Ve lā tec'al
 ligayrike 'abden Vāşbub 'aleynā mine'l-hayri ve'l-bereketi şabben Allāhümme
 lā tec'alnā mine'l ğāfilīn Ve lā tec'alnā me'l kavmi'z-zālimīn Vec'alnā
 min 'ibādike'ş-şāliħīn Vec'alnā minellezīne lā ħavfun 'aleyhim velāhüm
 yeħzenūn Allāhümme ustur 'uyūbenā vağfir zünūbenā ve taħhir ķulūbenā Ve
 nevvir ķubūrenā Ve beyyizi vücūhenā Ve keffir 'annā seyyi'atinā Ve
 teveffenā ma'a'l-ebrār İlähīistecbi da'vetenā Vekşif kurbetenātec'al vaķzi
 külle ħācetenā veħtimnā bi'l-īmān Cezallāhu 'annā Muħammeden şallallāhu 'aleyhi
 ve sellem bimā hüve ehlühü Sübhāne rabbike rabbi'l-'izzeti

18-a

'ammā yaşifūn Ve selāmun 'ale'l-mürselīneVe'l-ħamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Sure-i Enbiyā Aleyhi's-Selām

Bismillahirrahmanirrahīm

İnnellezīne sebeķat lehüm minnel ħusnā u'la'ike 'anhā müb'adūn. Lā yesme'üne
 ħasīsehā ve hüm fi meştehet enfusuhüm ħālidūn. Lā yaħzunuhumul feza'ul ekberu ve
 teteleķķāhümül melā'iketü hezā yevmükühümüllezī küntüm tu'adūn. Yevme naŗvis
 semā'e ke tayyis sicilli lil kütübi kemā bede'nā evvele ħalkın nu'ıduhü va'den
 'aleynā innā künnā fā'ilūn. Ve laķad ketebnā fiz zebūri min ba'diz zikri ennel arda
 yerısshuhā 'ibādiyeş şāliħūn. İnne fi hazā le belāğāl li kavmin 'ābidīn. Ve mā
 erselnāke illā raħmeten lil 'ālemīn.

- 290 Yaradılış cümle oldı şādımān
Ġam gidüb ‘ālem yeñiden buldı cān
- 291 Cümle zerrāt-ı cihān idüb sedā
Çağırşuben didiler kim merhabā
- 292 Merhabā ey ‘āl-i sultān merhabā
Merhabā ey kān-ı ‘irfān merhabā
- 293 Merhabā ey derde dermān merhabā

18-b

- Merhabā merhabā ey cān-ı bākī merhabā
- 294 Merhabā ey ‘uṣṣāka sākī merhabā
Merhabā ey sırrı furkān merhabā
- 295 Merhabā kurratü’l-‘ayn-u celīl
Merhabā ey hāş-ı maḥbūb-ı celīl
- 296 Merhabā ey cümleñiñ maqşūdı sen
Merhabā ey ḥalığıñ maḥmūdı sen
- 297 Merhabā ey māh-ı ḥurşid-i Hudā
Merhabā ey Haq’ dan olmayan cüdā
- 298 Merhabā ey raḥmetü’l-‘ālemīn
Merhabā sensin ey şefī‘al müdnibīn
- 299 Ey cemāli gün yüzi bedri münīr
Ey kamū düşmüşlere sen destegīr
- 300 Ey gönüller derdiniñ dermānı sen
Ey yaradılmışlarıñ sultānı sen

- 301 Ey risālet tahtınuñ sen hātimi
Ey nübüvvet mührinüñ sen hātimi
- 302 Ol habıbiñ fazlını zıkr idelüm
Ümmet olduğumuza şükr idelüm
- 303 Tıb u tahir olubdur fahr-i cihān
Geldi dünyāya kadem başdı hemān
- 304 Nür olub çıkdı bu dünyā yüzine
'Arşu yüzün sürdi ayağı tozuna
- 305 Ol gice kim geldi dünyāya rasül
Ana rahminden çıkub itdi nüzül
- 306 Toğdı ol dem rahmetü'l- 'ālemīn
- 19-a**
Nürıla tıldı semāvāt-ı zemīn
- 307 Şād oluban geldi ğılmān u hūrī
Görmekiçün Muştafā'yı her biri
- 308 Cebrā'il aldı anı aradan
Zirā emr itmişdi öyle yaradan
- 309 Hūrīler her biri bir hizmet ider
Gel buña kim anası gör ne ider
- 310 Ol gice irdi bulara vecd-i hāl
Turdılar uykuğan uyanur mişāl
- 311 Anası gördi hūrīler cem'i yoķ
Muştafā'yı bulamadı āh itdi çoķ

- 312 Tîz melekler Aḥmed'i götürdiler
Anasının katına yitirdüler
- 313 Ḥasretile bakar iken anası
Gördi secde itmiş ol dürdānesi
- 314 Kendüyi bildirmek için ol Ğanī
'Āleme şaldı vü gönderdi anı
- 315 Budurur ol ümmetiçün ağlayan
Ümmetini yarın anda şaklayan
- 316 Bu durur ol kabe kavseyne iren
Şübhesiz Bārī Teā'la'yı gören
- 317 Budur ol her kim tutarsa sünnetin
Gösteriser Ḥaḳ dīdārın cennetin
- 318 Bu durur ol şefī'-i yevme'l- kıyām
Öñlerine düşüben olan imām
- 319 Toğdı Muḥammed Amīne anadan

19-b

- Kā'be'yi pāk eyledi pūḥanedan
- 320 Ol gice esdi nesīmiñ bādı hem
Cümle 'ālem şād olub ḳalmadı ğam
- 321 Mekke şehri nūrıla toldı hemān
Nūra ğark oldı ḳamū pīr u cevān
- 322 Muştafā'nıñ ceddi 'Abdūlmuttaḷib
Ol giceden ne ḥaber virdi gelüb

323 Didi kim ben Ka‘be’ye varmış idim

Ƙapu açub içerü girmiş idim

324 Nāgihān oldu bir ulu zelzele

Kiliseler yıkılıb oldu velvele

325 Dağı gördüm putları düşmüş yüzün

Anı gören düşiremez kendözin

326 Ol gice oldu kilisāler Һarāb

Düpdüz oldu yerleri olub turāb

327 Ƙaldım ol Һayret icinde bir zamān

Başuma düşürdüm ‘aqlımı hemān

328 Bir ün irişdi Ƙulağuma benim

Anı işidüb şafā buldı cānım

329 Ol nidāyı işidüb buldum şafā

Didiler toğdı Muħammed Muştafā

330 Bildim andan oğlum oğlun toğduğın

‘Ālem üzre rahmeti ҺaƘ yāğduğın

331 Amīne’niğ evine oldum revān

Oğlum oğlunuğ yüzün gördüm hemān

332 Ol Mecīsīler ki Һapardı oda

20-a

Söyünüb yoğ oldu ol demde oda

333 Sāve baħri yire gecdi Ƙalmadı

Kimse anığ Ƙatresini bulmadı

- 334 Cümle kâfir pâdişâhı düşdiler
Putları bâtıl oluban şaşdılar
- 335 Dağı şol şeytân gör kim neyledi
Cümle kavmine çıgırub söyledi
- 336 Bir ‘alâmet oldı şimdi nâgihân
Başıma yıkıldı şandım asumân
- 337 Tiz haber virin başa siz bu gice
Ne olubdur neye irdi iş nice
- 338 İblisîñ oğlânları aradılar
Berru bahri ol gice taradılar
- 339 Arayurağ Mekke’ye irdi bular
Mekke’yi cümle kuşatmışlar bular
- 340 Ol melekler söyleşürler zevkıla
Fahri ‘âlem toğdı diyüb şevkıla
- 341 Atalarına gelüb irdi bular
Ne ki gördiler beyân eylediler
- 342 İblis ol dem şağı şağub ağladı
Yüregin miñnet odıyla tağladı
- 343 Ol Muhammed geldi dünyâyı tutar
Mu‘cizâtıyla bizi odlara atar
- 344 Hem didi biz gamdan âzâd olmazın
Ümmetin azdırmağa yol bulmazın
- 345 Dâ’imâ düşmâni Hakk’ıñ ağlasun

20-b

- Yüregin nâri cehennem tağlasun
 346 Dostlarını serveriñ şaşlasun
 Şerri iblîsden imânın beklesun
- 347 Ger bu ‘âlem halkı dirse şubh u şâm
 Medh olunsa haşre dek olmaz temâm
- 348 Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
 Vir şalavât Rasûli Muştafâ

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ sâbıka’l-müteahhîrine

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l- қа’idîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l-evvelîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l- âhîrîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ rasûle’ ş- şaşalîne

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ imâme’l-ğarameyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ şahibe kâbe kavseyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyide men fi’l-kevneyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ şefi’a men fi’ d-dâreyn

Eş- şalâtü ve’s-selâmu ‘aleyke yâ seyyide’l evvelîn ve’l-âhîrîne

Ve selâmun ‘ale’l-mürselîne

Ve’l-ğamdülillâhi rabbi’l’alemîne

Ahîr sure’i Fethi Şerîf

Le kad şadeğallâhu Rasûlehür ru’yâ bil hağğ le tedğulünnel mescidel ħarâme
 inşâ’allâhu

21-a

āminīn muḥalliḳıyne ru'usekūm ve muḳaṣṣırīne lāteḫāfūn fe'alime mā lem ta'lemū
 fece'āle min dūni zālike fetḫen ḳarībā. Hūvellezī ersele rasūlehū bil hudā ve dīnil
 ḫaḳḳı li yuḫhirahu 'aled dīni ve kefā billāhi ṣehidā. Muḫammedur rasūlullāhi
 vellezīne me'ahu eṣiddā'u 'alel küffāri ruḫamā'u beynehüm terāhüm rukke'ān
 süccaden yebteḡüne faḍlen minelli ve rıḍvāne sīmāhüm fī vücūhihim min eṣeris
 sücūd zālike meṣelühüm fit tevrārati ve meṣelühüm fıl incıl kezer'in aḫrace ṣaṭ'ahu
 fe azerahu festeḡleza festevā 'alā suḳıhı yu'cibuz züürrā'a liyaḡıza bihimül küffār ve
 'adellāhullezīne āmenū ve 'amilüş ṣālīḫāti minhüm maḡfiratev ve ecren 'azīmā.

349 Muḫammed'dir yirüñ gögüñ çerāḡı
 Anuñ firdevs-i a'lādur ṭuraḡı

350 Çü Mekke ḳavmi baḳdılar yüzine
 Dedesi oḫşayub aldı dizine

351 Muḫammed'dir adı yerde o ṣāhıñ
 Dine ṣānında erselnāk o māhıñ

352 Anası bir iki gün emzirdi anı
 Buluñ bir dāye emzirsin o cānı

353 Didiler dāye gerek buluñ imdi

21-b

Nice ḫatun gelüben red olundi

354 Birisiniñ südüñ itmedi imsāk
 Taḫayyürde iken irdi ol özi pāk

355 Adı Ḥalīme idi irdi anda
 Anı red itmedi emdi o demde

356 Muḫammed'i Ḥalīme aldı gitdi
 Düni gün emzirüb hem ḫızmet itdi

- 357 Büyür pes günde bir aylık kadar ol
Çimen çayır olurdu bastığı yol
- 358 Emerdi dāyesini ol arīcān
Yoğıdı bevli olmazdı perīşān
- 359 Kaçan kim bula hācet olsaydı yer
İki yarılıb örterdi anı yer
- 360 Hālīme besledi dūni gün anı
Teni icre ol idi özge cānı
- 361 Hālīme dāyenin evlādı geldi
Dilek idüb Rasūlı anlar aldı
- 362 Muḥammed'i bize vir bile gitsün
Çoyun çuzı bizimle bile gitsün
- 363 O gün gitdi çoyuna gine geldi
Güzellenmiş çoyunlar südlü oldu
- 364 Gine yarındası gitdi çoyuna
Olarla üns tutub girmez oyuna
- 365 Hemān kendi efkārında idi
Hüdā'ya fikr ü ezkārında idi
- 366 Bulara andan iki kişi irdi

22-a

Muḥammed'i tutub gögsünü yardı

- 367 Çıkarmış bir uyuşmuş kanı anda
Didi kim hazz-ı şeytân vardur bunda
- 368 Bir ibriķ aldı cennetden gülābı
Bir altun t̄asa koydılar ol ayı
- 369 Rasūlın yüregın anlar yudılar
Zafer bulmaya hic şeytān didiler
- 370 Kōdılar yüregın yine yerine
Şu'ūd itdi olar yerlü yerine
- 371 Gelüb oġlānlar anasına irdi
Muḥammed'den bu irḥāşatı gördi
- 372 Koyunı oġlaġa şalub oturduk
Yemege ortaya ekmek götürduk
- 373 Çıkageldi iki heybetlü ādam
Muḥammed'i tutarlar pes hemāndem
- 374 Kimesne görmemişdir iki kişi
İken heybetlülerdi her birisi
- 375 Gelüb kardaşıma anlar yapışdı
Şunı gördük hemān bir yere uşdı
- 376 Yüregın yarub atdılar yabāna
Sebeb olduķ bugün bir ulu kana
- 377 Ḥalīme bu sözi çünkim işitdi
O dem āh eyleyüb arayı gitdi
- 378 Ḥalīme ağlayub taġlar gezerdi
Arayub taġu şahrāyı süzerdi

- 379 Gezerken tüş olub buldı vefâyı
22-b Alub bağrına başdı Muştafa'yı
- 380 Cü gördi sağdır ölmemişdir
 Mübârek beñzi gül-veş şolmamışdır
- 381 Halîme didi şükrü olsun ilâhıma
 Muhammed sağ u âsân girdi elüme
- 382 Anı el-kışşa iletdi anasına
 Anası dañı virdi dedesine
- 383 Buların geldi tacı başlarının
 Toyardı karnı cümle aclarınun
- 384 Kaçan kim altı yaşa irdi Aħmed
 Anası öldi öksüz kaldı Aħmed
- 385 Yetimidi veli zürriyyetimdi
 Ķamü halkın içinde müstaķimdi
- 386 Dedesi besler idi düni gün anı
 Ķomuşdı yoluna başıla cānı
- 387 Sekiz yaşına iricek dedesi
 Anında gitdi dünyādan ıidāsı
- 388 Dedesi öldi Ebū Tālib aldı
 Yetim olub anınla bile kaldı
- 389 Atasıyla anadan ayrı düşdi
 Ki bir dürdi şadefden taşra düşdi

390 Anası bir gönül kurdu mişâli
Ki gitdi ibrişimi kaldı hâli

391 Hümâ kuşu yumurtadan ki çıktı
O yumurta hümâdan hâli kaldı

392 Ebü Tâlib ile oldu nice yıl

23-a

İrişdi yaşa Aḥmed on iki yıl

393 Ki halka hulqıla ol söyler idi
Ḳamūsın luḫfıla ol toylar idi

394 Cemî'î 'ömri icre aytımadı kin
Ṭutarlardı ḳamū'âlem didügin

395 Kimesneyle ebed lağv itmez idi
Oturub lehvile lu'ub itmez idi

396 Anı Ḥaḳ 'âleme rahmet virübdür
Ḳıyâmette şefî'ü'l-müznibîndir

397 İrişdi ol hilâl on dört yaşına
Giyerdi tâc-ı levlâkı başına

398 Bir aḳ bulut başı üzre ṭururdu
Cemî'î yaradılmış heb görirdi

399 Güneş ıssısına gölge olurdu
Nereye varsa üstünde ṭururdu

400 Risâlet nûrı alnında ṭururdu

Ƙaraņu gicede ŗu'le virirdi

401 Ger bu 'ālem ħalkı dirse ŗubĥ u ŗām
Medĥ olunsa ĥaŗre dek olmaz temām

402 Ger diler iseņ bula cāniņ ŗafā
Vir ŗalavāt ber-Rasūlı Muŗtafā

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ŗiyā'e'l-muĥarrebīne

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā nūre'l-maŗriĥeyn

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke

23-b

yā ŗaĥibe'l-ķibleteyni

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā imāme'l-ĥaĥıķayni

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ceddü's-sıbteyni

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ŗaĥibe'l-ķevŗeri

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ŗaĥibe't-tācı

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ŗaĥibe'l-mi'rācı

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-veledi ādeme

Eŗ- ŗalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-evvelīn ve'l-āĥirīne

Ve selāmun 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ĥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Suretü'n-Necm

Bismillahirraĥmanirraĥīm

Ven necmi izā hevā. Mādalle şāhibüküm ve mā ğavā. Ve mā yenıku ‘anil hevā. İne hüve illā vaḫyun yūhhā. ‘Allemehu şedīdül kūvī. Zū mirretin festevā. Ve hüve bil ufukıl a‘lā. Summe denā fe tedellā. Fe kāne ḫābe ḫavseyni ev ednā. Fe evḫā ilā ‘abdihi mĀ evhā. Mā kezzebel fu’ādu mā reā. Efetumārüne ‘alā māyerā. Ve laḫad ra’āhu nezleten uḫrā. ‘İnde sidretil müntehā. ‘İndehā cennetül me’vā. İz yaĝşes sidrete mā yaĝşā. Mā zāĝal başaru ve mā taĝā. Laḫad ra’ā min āyāti rabbihil kübrā.

403 İşid imdi Muştafā mi‘rācını

24-a

Nice urundı sa‘ādet tācını

404 Hem aña Allāh nice luḫf eyledi
Yā nice raḫmet ḫūniyla toyladı

405 Gökleri hem nice seyrān kıldı ol
Ḥaḫ Te’ālā ḫazretine buldı yol

406 Bir düşenbih gicesi taḫḫık ḫaber
Leyle-i Ḳadr idi ol gice meger

407 Didi Cebrā’il’e Ḥaḫ ol tūr
Cennete varub Burāḫ al tız götür

408 Ol ḫabībime ilet binsün anı
‘Arşımı seyr eylesün görsün beni

409 Nice sır vardır aña dirin hemīn
Bu arada kimse şıĝmaz ey emīn

410 Cebrā’il aldı Burāḫ’ı ol zamān
Ta cenāb-ı Aḫmed’e geldi hemān

411 Ḥaḫ selām itdi saña yā Muştafā

Kim mübarek hâtırın olsun şafâ

412 Didi kim gelsün konuqlaram anı
'Arşımı seyr eylesün görsün beni

413 Bir Burâk gönderdi nürdan ey şafâ
Kanı rāzıyam ki gelsün Muştafâ

414 Gel gidelüm göklere yâ Muştafâ
Muntazırdır saña aşhâbı şafâ

415 İşbu gice bir gicedir yâ Emîn
Olısardur 'ayne'l-yaķın haķke'l-yaķın

416 Hem hicâbı götürür bu gice Haķ

24-b

Hem cemâliñ gösterir bu gice Haķ

417 Bu gicede olısardır 'izz ü nâr
Bu gice zâhir olur her gizlü zâr

418 Sekiz ucmâğın kapusın acdılar
Yoluña rahmet suyunı şacdılar

419 Gökyüzinde anda indi çok melek
Çarha girdi şād olub kamū felek

420 Bindi 'izzetle hem ol şâhı cihân
Açdı perrini Burâk ucdı hemân

421 Yola girüb Kudüs'e oldılar revân
Az vakitte Kudüs'e irdilerhemân

422 Cebrā'îl dir yâ Muḥammed bunda in
Kim mübarek ayağıñ öpsün zemîn

423 Bu maḳāmda iki rek'at kıl namāz
Dile Ḥaḳ'dan ümmetiñ eyle niyāz

424 Cebrā'îl bağladı Burāḳ'ı temām
Geçdi imāmet eyledi Aḫmed hemān

425 Çün temām itdi şalātı ol imām
Luḫfıla hoş anlara virdi selām

426 Enbiyā ervāḫı didiler temām
Reh-nümā olduñ bize sen hem imām

427 Gördi şaḫra üzerinde ol 'ayān
Ücüncü gökde qurılmış bir nerdübān

428 Nerdübānda göge kıldılar 'urüc
Tā ki seyrān ide eflāk-ı burüc

429 İrdi evvelā ki göge ḫayrū'l-enām

25-a

Çok 'acāyib gördi anda ol hümām

430 Ol gök ehli cümle qarşu geldiler
'İzzet ü ta'zīmü ikrām kıldılar

431 Her göge kim irdi ol ḫayrū'l-enām
Ol gök ehli kıldılar i'zāz ü tām

432 Gecdi anlardan idüb Ḥaḳk'a şenā
Muştafā sidraya vardı müntehā

- 433 Sidradan çün gecmek istedi Rasûl
 Qaldı anda Cebrâ'îl oldı melûl
- 434 Gel gidelüm تنها qoma sen beni
 Qanı dostluq qanı yoldaşlık qanı
- 435 Didi ol vaqıt Cebrâ'îl ey bedr-i temâm
 Cümleye Hâq ta'yîn itdi bir maqâm
- 436 Çün irişdi Aħmed'e bu hoş hitâb
 Oldı anıñ göñli oldem müsteṭâb
- 437 Hâq aña oldem tecelli eyledi
 Luṭf idüb aña teselli eyledi
- 438 Yâ Muħammed vir naṣîhat ümmetine
 Sa'y ideler kim gireler cennete
- 439 İlet onlara elli vaqıt namâz
 Anı qılub itsünler baña niyâz
- 440 Bu namâz kim onlara mi'râcdurur
 Başlarına ol sa'âdet tâcdurur
- 441 Ol namâzı diledi şâhı cihân
 Ümmete çoqdurur didi yâ Müste'ân
- 442 Diledi beş vaqte indürdi Rasûl

25-b

- Hâq qatında dilegi oldı qabul
- 443 Didi kim yâ Muħammed ben seni
 Bilürem görmege toymazsın beni

- 444 Yā Muḥammed gine menzilüne var
Ümmetiñi nevm-i ğafletden uyar
- 445 Hāḳḳ’ıñ emri birle çün sidreye ol
Geldi şaḥra üstüne kıldı nüzül
- 446 Cebrā’il çekdi Burāk’ı öñüne
Muştafā bindi Burāk’ı ucdı yine
- 447 Yire indi ḥalkı da’vet kıldı ol
Ta vefāt idince meşğül idi ol
- 448 Hāḳḳ Te’ālā her ne kim farz eyledi
Geldi ol dem ümmete ‘arz eyledi
- 449 Ger bu ‘ālem ḥalkı dırse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 450 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā raḥmete’l-‘ālim

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā şaḥibe’l-kitābı ve’d-delāleti

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā şaḥibe’n-nāḳati

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā şefi’a’l-ümmeti

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā kāşife’n-ni‘meti

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ‘azīme’l-himmeti

Eş- şalātü ve’s-selāmu

‘aleyke yā müclī’l-zulmeti

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā rasüle’r-raḥmeti

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā muḥteşun bi’r-risāleti

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā seyyide’l evvelīn ve’l-āḥirīne

Ve selāmun ‘ale’l-mürselīne

Ve’l-ḥamdülillāhi rabbi’l’alemīne

Suretü’ş-Şaff

Bismillahirraḥmanirraḥīm

Ve iz ḳāle ‘İsābnu Meryeme yā benīİsrā’ile innī Rasūlullāhi ileyküm muşaddıḳan li mā beyne yedeyye minet Tevrāti ve mübeşşiran bi Rasūlin ye’tī min ba’dismuhū Aḥmedu fe lemmā cā’ehüm bil beyyināti ḳālū hāzāsıḥrun mübīn. Ve men azlemu mimmenifterā ‘alāllāhil kezıbe ve hüve yud‘ā ilāl islām vallāhu lā yehdīl ḳavmez zālīmīn. Yürīdüne li yuḫfi’ü nūrāllāhi bi efvāhihim vallāhu mutimmu nūrihi ve lev kerıhe kāfirüne. Hüvellezī ersele rasūlehu bil hudā ve dīnil ḥaḳḳı li yuḫhirahu ‘aled dīni küllıhi ve lev kerıhel müşrikün. Yā eyyühellezīne āmenūhel edulluküm ‘alā ticāretin tuncıkum min ‘azābin elīm. Tu’minüne billāhi ve Rasūlihi

26-b

ve tücāhidüne fī sebīlillāhi bi emvāliküm ve enfusiküm zaliküm ḥayrun leküm in küntüm ta’lemün. Yağfir leküm zunūbeküm ve yudḫılküm cennātin tecrī min taḫtühā enhāru ve mesākinetü tayyibeten fī cennāti ‘adnin zalikel fevzül ‘azīm. Ve uḫrā tuḫıbbīnehā naşrun mnallāhi fetḫün ḳarībün ve beşşiril mü’minīn. Yā eyyühellezīne āmenū künū enşāreallāhi kemā ḳāle ‘İsābnu Meryeme lil ḥavāriyyīne men enşārī illallāhi ḳālel ḥavāriyüne naḫnu enşārullāhi fe amenet ḫā’ıfetun min benī isrā’ile ve keferet ḫā’ıfetun fe eyyednāllezīne āmenū ‘alā ‘aduvvıhim fe aşbehū zāhirīn.

- 452 Nice terk itdi bu fānī ‘ālemi
Nice yaqdı firqat odı ādemi
- 453 Mekke’den hicret idüb gitdi Rasūl
Ol Medīne şehrine yatdı Rasūl
- 454 Anda tırdı anı idindi maqām
Anda oldı aqır ‘ömri hoş temām
- 455 Nāgihān ol peyk-i sulṭāmı celīl
Hażır oldı mescid icre Cebrā’ıl
- 456 Didi kim itdi selām ma‘būduñuz
- 27-a**
- Didi kim oldur bizim maqşūdumuz
- 457 Çün Rasūl didi Bilāl’e yā Bilāl
Bir münādī eyle gelsünler bular
- 458 Çün Bilāl oldem münādī eyledi
Mescide aşhābı heb cem‘ eyledi
- 459 Çün Rasūl kıldı olar ile namāz
İki rek‘at hem Haqq’a kıldı niyāz
- 460 Mınbere çıqdı o dem şāhı cihān
Haqq’a hamd ile şenā kıldı hemān
- 461 Bilünüz kim dünyā degildi bekā
Çırağ itmez kimseye hergiz vefā
- 462 Luṭf idüb beş vaqıt namāzı kılasın

Hem Hakk'a yüz uruban yalvarasın

463 Dünyâda kimse hakkı yemeyesin
Kimse hakkıla Hakk'a gelmeyesin

464 Bunda aşla kimse şadı olmadı
Kimki geldi ağladı hem gülmedi

465 Ya şahâbî bunda ummañız hayât
Bunu terk idündurur bulan necât

466 Bir dem aşhâba naşîhat eyledi
Luţfıla anlara bir dem söyledi

467 Tañrınuñ emrîne oluñuz mutî'
Yarın anda ben size olam şafî'

468 Otururken geldi anda Cebrâ'il
Didi kim saña selâm itdi Celîl

469 Kim ana benden selâm olsun didi

27-b

Her murādâtı temām olsun didi

470 Böyle didi Cebrâ'ıl gitdi yine
Muştafâ çün vardı 'Ā'işe evine

471 Vardığı dem hastalık tutdı katı
'Ā'işe'niñcânı çün korıdı katı

472 'Ā'işedir yağıdı guşşañ yâ habîb
Yoğsa kor mısın bizi bunda ğarîb

473 Fâtıma çün işitdi bu işleri

Yaşıla tıldı mübârek gözleri

- 474 Ağlayuban geldi Rasûl atına
Yüzini sürdi anı ayağına
- 475 Ol dem icre geldi Bilâl dir hemîn
Kim şalâtın vatı oldu yâ Emîn
- 476 Didi kim Ebubekir imâmet eylesün
Yerüme geçsün niyâbet eylesün
- 477 Vardı aşhâba Bilâl çün ağlayu
Derdi firatla yüregın taqlayü
- 478 Ben za'ıf oldum varımazam didi
Hem daı Ebubekir imâm olsun didi
- 479 Çün işitdiler Bilâl'in bu sözün
Her birisi tıbrağı urdı yüzün
- 480 Geçdi mihrâba Ebubekir ağlayu
Derdi minetle yüregın taqlayü
- 481 Pes tıtub fermânın ol pākize-dîn
- 28-a**
- Geçdi mihrâba emirü'l-mü'minîn
- 482 Tekbîr itdi cünki el baqladı ol
Ditredi bağı cün anı tırmadı ol
- 483 Anı gördi Muşafâ şabr itmedi
Yâ 'Âlî gel oltuğuma gir didi

- 484 Muşafā'nın sağ elin tutdı 'Ālī
Şol elini İbn-i 'Abbās ol velī
- 485 'İzzetile koltuğına girdiler
Ağır ağır mescide götürdiler
- 486 İktidā itdi Ebubekr'e Rasūl
Otururken uydı aña pür-uşūl
- 487 Çün namāzı kıldı ol hayrū'l-enām
Hem Ebubekr'e didi olğıl imām
- 488 Turmağa cismimde kuvvet qalmadı
Ya 'Ālī gel koltuğuma gir didi
- 489 Tutuban yine 'Ālī İbn-i 'Abbas
Geldiler 'Ā'işe evine bile
- 490 Fātıma didi benim cānım baba
Yüregim derdine dermānım baba
- 491 Ya icün beşziş şararmış ya habīb
Yoḥsa qor musun bizi bunda ġarīb
- 492 Fātıma ol dem yine āh idüb aqladı
Babasınuḡ boynuna el baqladı
- 493 Çün Hüseyn ile Hasan geldi hemān
Boynuna şarıldılar oldem hemān
- 494 Didiler kim ey dede nitdiḡ bizi

28-b

Yoḥsa bunda qor musun ġarīb bizi

- 495 Ey dede sensiz aluruz biz yetim
Fıratın odı bizi yadı ‘azim
- 496 Didi cānım uzular budur dilek
Dedeñiz dūnyāyı terk itse gerek
- 497 Yūzūme oyunca baın bir zamān
Kim ecel geldi baña virmez amān
- 498 İşbu halde iken irdi Cebrā’il
Didi kim saña selām itdi Celil
- 499 şordı hem hālinizi dağı celeb
şor habibim ne ılır benden taleb
- 500 Ūmmetūmi dilerem Hāk’dan didi
Dilegūm Hāk’dan budur odan didi
- 501 Girū Hāk’a vardı geldi Cebrā’il
Didi kim girū selām itdi Celil
- 502 Hāk Te’ālā saña ok lu işledi
Ol gūnāhkār ūmmetin bağıřladı
- 503 Söyleşirken anlar ile kāmile
Hāk’dan emr olmuşdı ‘Azrā’il’e
- 504 Var habibim Muřafā’ya ey emin
Luıla söyle aña tūtğil sözün
- 505 Gördi ‘Azrā’il’i Cebrāil emin
Yūregi ditredi ġayb oldu hemin
- 506 Fāıma oldemde feryād eyledi

Çün Rasûle gözyaşıyla söyledi

- 507 Didi ey gözüm nûrı cânım baba
29-a
 Derdimiñ derdine dermânım baba
- 508 Emri Hâk'dır Yâ 'Âlî sen yuyasın
 İbn-i 'Abbās'a didi sen şu koyasın
- 509 Yemenî bezden kefen eyleş baña
 Luţf idüb hem kimse baqmasın baña
- 510 Bu sözi cünkim işitdi 'Â' işe
 Ğarğa virdi gözleri kanlu yaşa
- 511 Çün tecelli eyledi Allâh aña
 Yâ Muhammed gel didi benden yaña
- 512 Fazl-ı Hâk'dan cünki irdi âfitâb
 Ara yerden çün götürildi hicâb
- 513 Bir kez Allâh deyüben cân şıçradı
 Yir ü gök 'arş u kürsî ditredi
- 514 Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
 Medh olunsa haşre dek olmaz temâm
- 515 Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ
 Vir şalavât ber Rasûlı Muştafâ

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ ekşere'n-nâsı teba'an yevme'l-
 kıyâmeti

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ şahibe'l-mağâme'l-maħmûdı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāsākī'l-ḥavzī'l-mevrūdı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l-ekvāni

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāḥabībe'r-raḥmāni

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥībe'l-'azīme's-sultāni

29-b

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥībe'l-beyāni

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaḥībe'l-livā'i'l-maḳ'ūd

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā seyyide'l evvelīn ve'l-āḥirīne

Ve selāmun 'ale'l-mürselīne

Ve'l-ḥamdülillāhi rabbi'l'alemīne

Suretü't-Tevbe

Bismillahirraḥmanirraḥīm

Ve minel 'arābi men yu'minu billāhi vel yevmil āḥiri ve yetteḥizu mā yünfiḳu ḳurubātın 'indellāhi ve şalavātir Rasūli elā inneḥā ḳurbetunlehüm se yudḥilluhumullāhi fī raḥmetihi innallāhe ğafūrun raḥīm. Ves sābiḳūnel evvelūne minel muḥācirīne vel enşāri vellezīnettebe'ūhum bi iḥsānin raḳıyallāhu 'anhüm raḳū 'anhu ve e'adde lehüm cennātin tecrī taḥtehel enhāru ḥālidīne fihā ebeden zālike fevzul 'azīm.

516 Çün ki Aḥmed cān-ı pervān eyledi
Ḥaḳḳ'ına özünü pervāz eyledi

517 Ḥüseyn der kim ey dede olduḳ yetīm
Fırḳatın odı yaḳdı bizi 'azīm

518 İder idi Fātıma cānım baba
Arpa etmegın yeyen geyen 'abā

518 Hāl diliyle vaḥşu ṭayr u cinnü nās

30-a

Mevtü firḳat birle ṭıtdı cümle nās

519 Kimisi ‘aḳlı gidüb düşmüş idi
Cümlesi bu oda ṭutuşmuş idi

520 Bu firāḳ odı kime kim uğradı
Uğraduḡınuḡ yüregın toḡradı

521 Didiler çare nedir nitmek gerek
Taḡrı emrinde ḡālınmaḳ gerek

522 Çün ‘Ālī yudı Rasūlı bil-yaḳīn
İbn-i ‘Abbās şı koyuvirdi hemīn

523 Taḡrı taḳdīrine ḡayrān ḳaldılar
Muştafā’yı ḳabrine indirdiler

524 Ḳanı ol maḡbūb-ı sultān-ı cihān
Vardı yer altında oldu ol nihān

525 Ne revādır yerde bedr-i asumān
Yatasın bunda olasın şādumān

526 Ümmet olan böyle olmaz ey yār
Ümmet olan oldurur leyl vü nehār

527 Her ne kim dırse anı işleye
‘Aşḳ yolunda kendüyi kül eyleye

- 528 Ey cihānı yoğıken var eyleyen
Ağmed'i kendüye muđtār eyleyen
- 529 Muştafa'yı yüzi şuyı ħürmeti
'Afvı kıı cürmümüzü kıı rağmeti
- 530 Luğfunığ ħaddine ġāyet yoğdurur
Rağmetine hic nihāyet yoğdurur
- 531 Bize imānıla Kıur'an'ı yoldaş it

30-b

- Enbiyāyı evliyāyı ħāldaş it
- 532 Ĥađk'a ħamdile şenālar bu kitāb
'Avn-i Ĥađk ile yazıldı feth-i bāb
- 533 Muştafa'nığ ruğına yüz biğ selām
Āline aşĥābına her şubĥ u şām
- 534 Rağı olsun ümmetinden ol mu'in
Rađmetullāhi aleyhim ecma'in
- 535 Oğuyanı dinleyeni yazanı
Rağmetinle yarlıġađıl yā Ģānī

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaĥibe'l-mekāni'l-meşĥūrı

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaĥibe'l-'alāmeti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaĥibe'l-fazīleti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaĥibe'l-ħırāveti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaĥibe'd-dereceti'r-rafi'ati'l-ħücceti

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā şaĥibe'l- ħazībi

Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ şahibe'n-na'leyn
 Eş- şalâtü ve's-selâmu 'aleyk/e yâ seyyide'l evvelîn ve'l-âhîrîne
 Ve selâmun 'ale'l-mürselîne
 Ve'l-ḥamdülillâhi rabbi'l'alemîne

Suretü'z-Zümer
 Bismillahirrahmanirrahîm

31-a

İnnâ enzelnâ 'aleykel kitâbe lin nâs⁴⁰; fe men ihtidâ fe li nefsihi ve men ḍalle fe innemâ yağıllu 'aleyhâ ve mâ ente 'aleyhim bi vekîlAllâhu yeteveffel enfüse hîne mevtiḥâ velletî lem temut fî menâmiḥâfe yumsikulleti қаdâ'aleyhel mevte ve ve yursilul uḥrâ ilâ ecelin musemmen inne fî zâlike le âyâtin li kavmin yetefekkerüne. Emitteḥazû min dünillâhi şufa'a'e kul evelev kânû lâ yemliküne şey'en velâ ya'kılûn. Kul lişâhiş şefâ'atu cemî'an lehu mülküs semâvâti vel arđı sümme ileyhi turce'ün. Ve izâ zukirallâhu vaḥdehuşme'ezzet kulübullezîne lâ yu'minüne bil aḥireti ve izâ zukirellezîne min dünihi izâ hum yestebşirûn. Kulillâhumme fâtıras semâvâti vel arđı 'âlemler ğaybi veş şehâdeti ente taḥkumu beyne ibâdike fî mâ kânû fihi yaḥtelifûn. Ve lev enne lillezîne zalemû mâ fîl arđı cemî'an ve mişlehu me'ahu leftedev bihî min sū'il 'azâbi yevmel kıyâmeti ve bedâ lehüm minallâhi mâ lem yekünü yaḥtesibûn. Ve bedâlehüm seyyi'âtu mâ kesebû veḥâka bihim mâ kânû bihî yestehzi'ün. Fe izâ messel insâne ḍurrun

31-b

de'ânâşümme izâ ḥavvelnâhu ni'meten minnâ kâle innemâütituhu 'alâ 'ilmin bel hiye fitnetun ve lâkinne ekşerehüm lâ ya'lemûn. Kad kâlehellezîne min kablihim fe mâ ağnâ 'anhüm mâ kânû yeksibûn. Fe eşâbehüm seyyi'âtu mâ kesebû vellezîne zalemû min hâ'ulâ'i se yuşbuhum seyy'atu mâ kesebû ve mâ hüm bi mu'cizîn. Evelem ya'lemû ennalâhe yebsuṭur rızka li men yeşâ'u ve yaqdiru inne fî zâlike le âyâtin li

⁴⁰Surenin aslında bulunan "bil ḥaḳkı" kısmı metinde eksik yazılmış.

ķavmin yu'minūn. ul yā 'ibādiyellezīne esrefū 'alā enfusihim lā taķneķūmin raķmetillāhi innallāhi yaķfiruz zūnūbe cemī'an innehu hūvel ğafurur raķīm.

Hāzā Du'a'ı Şerif

Elķamdülillāhi rabbi'l-'alemīn ve'sşalātū ve's-selāmu 'alā rasūlinā Muķammed'in ve 'alāālihi ve şaķbihi ecma'in rabbenā rabbenā rabbenā rabbenā rabbenā Allāhümme 'āfinā vā'fu 'annā vāğfirlenā verķamnā ente mevlānā fānşurnā 'alā'l-ķavmi'l-kāfirīne rabbi heb lī hūkmen ve el-hıķni bi's- şāliħin Allāhümme yā rabbi bicāhiķabībıke'l-Muştafā ve nebiyyıke'l- murtażā taķhir ķulūbenā 'an ķulli vaşfin yubā'idunā

32-a

'an meşāhedetike ve maķabbetike ve emtinā 'alā's-sūneti ve'l- cemā'ati ve'sşevķi ilā liķā'ıke yāze'l-celāli ve'l-ıkrām Allāhümme 'Azzim şānehu ve beyin burhānehu ve eblic hūccetehū ve teķabbel şefā'atehū fı ümmetihi veste'nılñā bisünnetihi vaķşurnā taķte livā'ıhi vāşķınā min ħavzıhi vānfe'nā bi-muķabbetihi vāstecib du'a'ınā bi-hürmetihi vāşfinā vāşfi merzānā bi-hürmetihi ve vessi'lenā dāre'd-dünyā ve'l-aķireti bi-hürmetihi 'aleyhi'sşalātū ve's-selāmu

Kāfırlere imān fāşıķlara tevbe cāhillere 'ilim 'ālimlere hūlūş müyesser eyle Yā Rabbi borçlulara edā faķırlere ğınā ğanīlere şükür naşīb eyle Yā Rabbi dertlülere devā ķastalara şifā va'desi yetenlere imān eyle ķatem eyle Yā Rabbi ķorķduğumuzdan emīn umduğumuza nā'il 'aķıbetlerimizi ħayr eyle Yā Rabbi ceħd-i belādan şemātet-i a'dādan ve su'-i ķazādan ve dārik ü's-şıķādan ħıfz eyle Yā Rabbi gençlikde ölümde pīrlıkde faķırlıkden āķirnefesde su'-i ħātımeden ħıfz eyle Yā Rabbi

32-b

Vücūdumuzu 'illetden malımızı ķilletden dārında zilletden ħıfzı amānında eyle Yā Rabbi vālilere ve ħākimlere 'adālet naşīb eyle Yā Rabbi Pādişāhı İslām'ı 'adl dād ile ve rüşd-i sedād ile ve şalāħı taķvā ile ma'mūru mu'ammer eyle Yā Rabbi vüzerāsını vükelāsını 'avāmını ħükkāmını ħayr şevābını ayırma Yā Rabbi 'askeri İslām'a berru

baħrde manşür muzaffer eyle Yâ Rabbi ħüccâcı müslimîne selâmet ħayrıla
vaţanlarına iķamet müyesser eyle Yâ Rabbi cümlemizi mâl-ı helâl ile şahîĥ vücûd ile
münâsib yoldaş ile beytini ziyâret etmeđi müyesser eyle Yâ Rabbi Âmîn diyenleriň
du‘âlarını müstecâb eyle ħâcetlerini ħazâ kurbelerini tefrîĥ eyle Yâ Rabbi cümle
mü'minleriň geċmişlerine rahmet bâķilerine selâmet ‘âfiyet müyesser eyle Yâ Rabbi
Temmetü'l- Kitab Bi-avni'l-İllâh Te'âlâ.

33-b

II. KİTAP

Bismillahirrahmanirrahîm

Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün

- 1 Ey ‘ademden ‘âlemi var eyleyen
Yeri ħâ'im göği devvâr eyleyen
- 2 Luţfıñıla ħalk idüben ay-ı gün
Devr iderler bu cihânı gün-be-gün
- 3 Her kaçan toğsa güneş olsa ‘ayân
Rüşen olur bu cihân mişli cihân
- 4 Pes güneş toğıcagaz olur nihân
İşine meşğül olur her neki var⁴¹
- 5 Ķamü meyve vü nebâtâtı zülâl
Pes güneş nürıla bulurlar kemâl
- 6 Her kaçan tolunsa gün olur gice
Ķarañuluk zulmet olur ey ħoca
- 7 Enbiyâlar icre ol şâhı cihân

⁴¹Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Kevkeb icre gün gibi olmuştur ‘ayān

8 Her kaçan toğsa güneş olur sürür
‘Ālem icre berķ urur dā’im budur

9 Ol Ḥabībballāh Muḥammed Muştafā
Oldururur dā’im viren ķalbe şafā

34-a

10 Şöyle bilkim olmasa faḥr-i cihān
Berr u baḥru ay güneş āsumān

11 Olmayaydı yevm-i maḥşerde sebep
Zulmet icre ins ü cin ķalaydı heb

12 Anıñcün dirler aña bil ey cān
İki cihānın güneşidir hemān

13 İnsü cin vaḥşī ṭayr u hem melek
‘Arş-ı kürsi ayı güneş hem ne felek

14 Yir gök nār-ı cennet yoğıdı
Anca esmā vü şıfātı var idi

15 Cümleden evvel Ğanī Cabbār idi
Lem-yezel vü bi-zevāl Allāh idi

16 Diledi kim ķudretin izhār ide
Mümkinātı yoğıken ol var ide

17 Evvelā nūrı Muḥammed Muştafā
Ḥalk idüben ‘āleme virdi şafā

18 Şöyle bilkim mümkināti ey hümām
Altı günde cümlesin kıldı temām

19 Ol Muḥammed yüzi şuyına hemān
Ḥalk olupdur cümle maḥlūk āsumān

20 Hem Ebubekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alī
Ḥaḳ Te‘āla’nıñ bular maḳbül ḳulı

21 Daḥı bunlar Muştafa’nıñ yāridir
Cümle aşḥābıñ daḥı envāridir

22 Her ki bunlarıñ birine buğz ider
Şöyle bilkim anıñimānı gider

34-b

23 Ḥaḳ buları raḥmet ile toyladı
Her birisin raḥmete ğarḳ eyledi

24 Ḥürmetine aḥların Yā Rabbenā
Eyle bizi dostlarıñla āşınā

25 Rāzī olsun cümlesinden ol raḥīm
Rıdvānullāhi ‘aleyhim ecma‘ın

26 Dileremki dilime ḳuvvet ola
Ben ḥaḳıriñ derdine dermān ola

27 Muştafa’nıñ ḥüb cemālin söyleyem
Ḥadice hikāyetin şerḥ eyleyem

28 Pes nice şāḥib kemāller söylemiş
Muştafa’nıñ mevlüdiñ şerḥ eylemiş

- 29 Ben daḥı bir dāsıtānı Muştafā
Söyleyem kim diñleyen bula şafā
- 30 Kimki söyler mevlüdi faḥr-i cihān Rasul
Añılur meclisde du‘ā ile ol
- 31 Haşre deñlü nāmı anıñ yād olur
Dā‘imā rūḥı du‘ādan şād olur
- 32 Daḥı medḥin oқudan olur muşāb
Oқuyan vü diñleyen bulur şevāb
- 33 Qıluram ben daḥı sizlerden recā
Luţf idüb eylesin ḥayr-ı du‘ā
- 34 Dilerem ki Haқ murādātın vire
Cennet icinde dīzārın göstere
- 35 Cümle müşkil işlerin āsān ola
‘Ākıbet yoldaş aña imān ola

35-a

- 36 Ben ḥaқīri bī-çāreye luţf işleye
Fātiḥa oқuyuban bağışlaya
- 37 Muştafā’nıñ ḥürmetine ey Ḥüdā
Raḥmet eyle luţf kıl cümlemüze
- 38 Ger bize yüz biñde bir suçumuzu
‘Adl idüben yarlıgamazsañ bizi
- 39 Vay bizim ḥālimüze yā Müste‘ān
Kim cehennem bize olısar mekān

- 40 Fazl iderseñ ey bizim Allāh'ımız
Cenneti a'lā ola evṭānımız
- 41 Raḥmetiñ deryāsına yokdur 'aded
Zerrece andan bize eyle meded
- 42 Yā ilāhi dilerem cümlemüzi
'Ākıbet imānıla gönder bizi
- 43 Ger bu 'ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 44 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Muḥammed

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Aḥmed

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāḤāmid

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Maḥmūd

- 45 Muḥammed Muştafā ol mäh-ı tábān
Ana raḥminde iken bilgil ey cān

- 46 Babadan yetīm oldı faḥr-i cihān
Neler kılar görüñ ol ulu Sübhān

35-b

- 47 Yedi yaşına giricek faḥr-i 'ālem
Anası 'ömri daḥı oldı temām
- 48 Mübārek cismi anıñ oldı ḥasta
Diledi rūḥı vāşıl ola dosta

- 49 Didi kim Yā Muḥammed gel göreyem
Biraz yüzüñi yüzüme süreyim
- 50 Ki senden ayrılam gibi çün ey yār
Beğāyet ḥasta oldum şöyle kim var
- 51 Ḥabībim sevdiğim cānım canānım
Fedā olsun yoluna rūḥı revānım
- 52 Umādıdım seniñ luṭfıñ göreyim
Risāletine ‘ömri irgüreydim
- 53 Müyesser olmadı el- ḥükmü lillāh
Beğāyet rāzī oldum elḥamdülillāh
- 54 Atadan yetīm olmuşıdıñ ey cān
Anadan yetīm olduñ elān
- 55 Şarılıb boynuna kaldı zārı
Göreneñ gitdi elden ihtiyārı
- 56 Didikim Yā Muḥammed ey yüzi māh
Seni ısmarladım Allāh’a her gāh
- 57 Bunı böyle diyüben virdi cānı
Semāya çıkdı kavminiñ fiğānı
- 58 Derilüb bir yere çok ağladılar
Şon ucı defn idüb kabre qodılar
- 59 Ki ‘Abdülmuttalib cecdi Rasülün
Elin eline alub gonca gülün

- 60 Götürdi evine faḥri cihānı
 ılardı aa dürlü itirāmı
- 61 Yetim olduğına ağlama abibim
 Ki sensin dertli cānıma abibim
- 62 Nitekim ‘omr m oldua bil ey cān
 Ki ıfz idüb yerindirmem seni ben
- 63 Ras l n atırın ıldı teselli
 ıla Ha aa d zārın tecelli
- 64 omazdı Amed’i hergiz yanında
 Severdi anı kim  zge cānında
- 65 Otursa ursa yanında omazdı
 a‘āmı daı kim ansız yemezdi
- 66 Meger kim bir gün ol p r asta oldu
 ısid b Mekke uluları geldi
- 67 orub atır ziyāret eylediler
 ıfālıqlar vire Allāh didiler
- 68 Kim  c oğlu bile anda idi āzır
 Dönüb oğullarına badı ol p r
- 69 Hemāndem gözleri yaıla oldı
 Der nından āh idüben nāle ıldı
- 70 Görüb cümlesi anı ıldı zārı
 am nu gitdi elden itiyārı
- 71 Didi bili benim ağladığım bu

Firākıla çiger tağladığım bu

72 Muḥammed yetīm ḳalmışdı ey cān
Şabīlikde atadan hem anadan

36-b

73 Gidicek cecdi kim alur civānı
Aluben besleye ol faḥr-i cihān ⁴²

74 Ebu Leheb didikim luṭf it baḡa ver
Anıḡ ḥizmetine ulaşıdır

75 Kemālince aḡa ḥürmet ḳılayım
Bu işi cānıma minnet ḳılayım

76 Didi senden benim yoḡdur benim ümīdim
Benim saḡa degildir i'timādım

77 Daḡı Ḥamza cihānıḡ pehlivānı
Didi vir baḡa ol rūḡ-ı revānı

78 Anıḡ ḥizmetine yüzler süreyim
Yoluna cānımı ḳurbān vireyim

79 Didi sen bir saḡi merd ḳişisin
Daḡı hem pehlivānlarıḡ başısın

80 Ki şādıḡsın özünde ve sözüḡ ḡaḡ
Kim olsun iki 'ālemde yüzün aḡ

81 Velī sen ḡālī olmazsın ḡazādan

⁴²Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Muhammedi şaķınuram cefādan

82 Bu kez geldi ilerü Ebī Tālib
Babasınuñ sözine oldu rāğıb

83 Didi ey gözlerim nūrı atasan
Muhammedi ışmarla ihsān

84 Bu sözi işidüb söndi cānı
Şanasın aña virdiler cihān⁴³

85 Ebu Tālib'e didikim babası
Vaşiyet eylerem didi atası

37-a

86 Muhammed'i alub eve varasın
Eviñ şadrına anı gecüresin

87 Elinden geldikce eyle hizmet
Bulasın Hāķ katında sen de 'izzet

88 Kāmū oğlanlarından hoş sevesin
Dilerseñ bulasın derdiñ devāsın

89 Anıñ hergiz libāssız kōmayasın
Ki ĥorlayub yetīmdir dimeyesin

90 Anıñ kadrin sen şonra bilesin
Sevilüb şād olub ĥandān olasın

91 Hūdā aña risālet viriserdür

⁴³Beyit mesnevi tipi kafiyelenişi bozmaktadır.

Niceler ol şafāyı görisedür

- 92 Aña göre nice dürlü şenālar
Ebī Ṭālib'e eyledi du'ālar
- 93 Aña ısmarladı vü kendi gitdi
Fenā milkinden beķāya rıhlet itdi
- 94 Yuyub ol pīri kabrine ķodılar
Anuñiçün halk 'ālem ağladılar
- 95 Ebī Ṭālib alub geldi Rasūlı
Evine götürüb ol pür-uşūlı
- 96 Var idi hatunı Fāṭıma adlu
Melek şıfātlu idi sözi ṭatlu
- 97 Didi ehline kim ne zī-sa'ādet
Naşīb oldı bize kim bu kerāmet
- 98 Evine götüresin zī-sa'ādet
Şükür kim bize virmişler icāzet

37-b

- 99 Muḥammed Aḥmed'e dāye alavüz
Yarın maḥşerde hem raḥmet bulavüz
- 100 Anı cānımıza minnet bilelim
Olunca biz aña 'izzet kılalım
- 101 Alub elini tez şadra geçirdi
Ṭa'ām götürüb yedürüb hem icirdi

- 102 Didikim ey gözüm nûrı Muḥammed
Ki oğlum adı ‘Alī seniñ Aḥmed
- 103 Seni artık severem ben ‘Alī’den
Dağı cānımdan artık sevgiliden
- 104 Muḥammed Muştafā pes tırdı anda
Ḥuzūrıla gecindi ol vaṭanda
- 105 Ger bu ‘ālem dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 106 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber Rasūlı Muştafā
- Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Aḥyadu
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Vaḥīdu
- Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā māḥın
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yāḥāşiru
- 107 ‘Ādetike [‘Ātike] adlu qardaşı var idi
Ebī Ṭālib anı gāyet severdi
- 108 Muḥammed’iñ ḥalası idi ey yār
Ebī Ṭālib evine geldi bil ey yār
- 109 Ki bir söz geldi eşnā-yı kelāmdan
Velākin dili sözde gönli ğamda
- 38-a**
- 110 Didikim ey gözüm nûrı qarındaş
Size bir söz diyen eyleme fāş

- 111 Muḥammed büyüdi ve yigid oldı
Anıñ evlenmesiniñ vaḳtı geldi
- 112 Velākin elimüzde mālımız yoḳ
Varub kız dileyecek ḫālımız yoḳ
- 113 Aña fikr eyleyüb tebdīr idelim
Ne ḳılub neyleyelim nice idelim
- 114 Ebī Ṭālib didi kim elimüzde
Sim ü zer yoḳ ḳıṣṣadır dilimüzde
- 115 Ya aḳçe isteyü kime varalım
Kime boyun egüben yalvaralım
- 116 ‘Ātike didi ey yār-ı vefā-dār
Ki ben fikr ḳıldım diñle ey yār
- 117 Ḥadīce Ḥatun’uñ kim kārībānı
Bilürsin Şām’a gider her yıl anı
- 118 Ticāret vaḳtı geldi diñle ey cān
Münādīler nidā ḳıldı firāvān
- 119 Gelüb yazılalar Şām’a gidenler
‘Ulūfe ile at deve yedenler
- 120 Yarar atlı silāḫlı merd civānlar
Gelüben kārībānı bekleyeler
- 121 ‘Ulūfe eyleye ḫällü ḫālince
Ri‘āyet ola herkese yolunca
- 122 Dilerem ben daḫı varam o şāha

Ki 'arzuḥāl idem ol yüzi māha

38-b

- 123 Muḥammed ḳoya bir ḥizmete ol
Bulavüz ol sebebden müškile yol
- 124 Mürüvvet kāmı bir ehl-i keremdir
Yetecek deḡli māl virse ne ğamdır
- 125 Anı ol mālıla evlendirevüz
Muḥammed'e gelin alıverevüz
- 126 Ebī Ṭālib işidüb şaldı başın
Aḳıdub gözlerinden ḳanlı yaşın
- 127 Didikim ey ḳarındaş aşlımuzda
Kiracı yokdurur hic neslimüzde
- 128 Yine ğayret idüb 'aḳlını derdi
Ki kendi kendine fikr itdi didi
- 129 Meger kim vardır ola hikmetullāh
Görelim nice olur ḳudretullāh
- 130 İcāzetle 'Ātike geldi evine
Düzeldi armaġānlar aḡa göre
- 131 Ḥadīce bāriġāhına irişdi
Görüb bevvāblar anı görüşdi
- 132 Ḥadīce Ḥatun'a tiz söyledi
'Ātike geldügin 'arz eyledi
- 133 Segirdüb ḳarşu çıḳdı itdi iḳbāl
Elin alub icerü girdi filḥāl

- 134 Nice ta‘zīm ile şadra gecürdi
Gül-ābı şerbeti sükkār icürdi
135 Buyurdı ol kadar cekildi ni‘met
Çamūsu sükkār yiyene minnet

39-a

- 136 Yenilüb icilüb du‘ā kılandı
Du‘ādan sonra el yüze sürüldi
137 Hādīce söz acub didi ki ey yār
Nedir bunda geldüğüz eyle ikrār
138 Murādınız nedir söyle bilelim
Aña göre tedārikler kılalım
139 ‘Ātike didi dilerim var olasın
Hemīşe devletile yār olasın
140 Dağı ‘ömrüñ mezīd pāyende olsun
Nice şāhlar kapuña bende olsun
141 Güler yüzüñ cihānda şolmasun hic
Mübārek kalbiñe ğam gelmesün hic
142 Murādım budur ey devletlü cānım
Velākin dimege varmaz zebānım
143 Muḥammed Emīn adlu bil ey yār
Bir yigit qarındaş kuzusu var
144 Niceler hizmetiniz idicidür
Kimi deve kimi at yedicidür

145 Aña da nola bir hizmet buyursañ
Muṭī' dir emriñe her neki dirseñ

146 Ticāretten gelince kārībānıñ
Sevinüb şādu ḥandān ola cānıñ

147 Kamūlarıñ 'ulūfesin viresin
Aña da nekim ihsān buyurasın

148 Anı evlemek ister muḥaḳḳaḳ
Velākin destimizde sīm ü zer yok

39-b

149 Ebī Tālib size kıllur du'ālar
İder dergāhıñıza hem şenālar

150 Didikim luṭf-ı ihsān eylesünler
Bu derdimüze dermān eylesünler

151 İşidüb çünkim bu sözi Ḥadīce
Cü bildi neydügin oldem netīce

152 Meger Ḥadīce bir düş görmiş idi
Mu'abbirlere anı şormuş idi

153 Görür gökden münevver bedri māhı
Temāmet nūr idüb leyl-i siyāhı

154 Nüzül idüb irer ol yeryüzine
Ḳonar oldem Ḥadīce'niñ dizine

155 Anıñla rüşen oldı cümle 'ālem
Sevinüb şād olurlar cinnü ādem

156 Hādīce ol sâ‘at düşden uyandı
Şafādan misk-i ‘anbere boyandı
157 Divīt olub eline yazdı o dem
Mu‘abbire hemān gönderdi ādem

158 Düşini nice gördüğünü bir bir
Yazub kâğıda anı kıldı taqrīr

159 İrişdi nāme vāşıl oldu
Götürüb mührini oқudu bildi

160 Kālem alub mu‘abbir ol dem eline
Götürdi Allāh adını diline

161 Didi peygamberi āhir zamāna
Naşīb olasın ol faḥr-i cihāna

40-a

162 Gele Mekke’de ol nūrı ekber
Cihān anuḡla ola mübeşşer

163 Ki Tevrāt’da yazılmışdır şifātı
Anıḡcün ḡalḡ idüb mümkinātı

164 Daḡı nesli ola İbrāhīm Ḥalīl’iḡ
Ḥabībi ola ol Rabbü’l-Celīl’iḡ

165 Olıardur anıḡadı Muḡammed
Bir adı ola Maḡmūd biri Aḡmed

166 Ki nāmeyi Hādīce oқudı bildi
Beḡāyet cānu dilden rāzī oldu

- 167 Yaraşmış aña diyeler kiracı
Yaraşır ala küffardan haracı
- 168 Umaram ben anı peygamber ola
Bu maḥlūḳāt ḳamū rehber ola
- 169 Daḥı ḥükm eyleye Şām'a ğarka
Şanemleri ḳırub yabana ata
- 170 Didi gündür Muḥammed bunda gelsün
Kiracı bilmeziz biz anı bilsün
- 171 Bile olsun nola ol kāribānda
Ola kim pes cihān ḥalkı aña bende
- 172 Gelürse bunda anı biz görelim
Aña lāyık meşālih gösterelim
- 173 İştidi 'Ātike sevindi cānı
İcāzet diledi oldı revānı
- 174 Ger bu 'ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olursa ḥaşre dek olmaz temām

40-b

- 175 Ger dilerseḡ bula cānıḡ şafā
Vir şalavāt ber - Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā 'Aḳıbu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Tāhā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Yasin

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Zāhiru

- 176 ‘Ātike H̄atun’a çün oldı destūr
Ebī T̄alib’e irdi ol yüzi nūr
- 177 Aña bildirdi cümle kıl u k̄ālī
H̄adīce ile olan hasbühālī
- 178 Ebī T̄alib didi kim yā Muḥammed
H̄adīce inşāallāh ola müsned
- 179 Buyurmuş sizleri anda varasın
Meşālīh ne ise anı göresin
- 180 İştıdı bu sözi faḥr-i ‘ālem
Sa‘ādetle teveccüh kıldı ol dem
- 181 H̄adīce ḥānesine çünkü irdi
Ki ta‘zīm itdiler oṭaya girdi
- 182 İcāzet oldı çün gecdi oturdı
Muḥammed geldügin H̄adīce gördi
- 183 Ki Tevrāt’ı öpüb eline aldı
Oṭa dīvārınñ ḳurbına geldi
- 184 H̄adīce cümle Tevrāt’ı bilürdi
Ne deḡlü vardırır anı bilürdi
- 185 Meger Tevrāt icinde görmüş idi
Daḡı ‘ālimlere de şormuş idi
- 41-a**
- 186 Yazılmışdı Muḥammed’iñ şıfātı
Haḳīḳat nice ise ḥadd u zātı

- 187 Mesîh'den sonra geliser Muḥammed
Şefâ ehli olısar Muḥammed
- 188 Anıñ yüzi şuyuna cümle 'âlem
Yaradılmışdır hem cinn ü âdem
- 189 Ƙamû peygambere rehber olısar
Velî nebî aña muhtâc olısar
- 190 Anıñçün yaradıbdır Haḫ cihânı
Ki 'arşı kürsi ve hürî cinânı
- 191 Vücûda Mekke şehrinde gele ol
Ƙamû halkı dîne da'vet kıla ol
- 192 Bu 'ilmi çün okuyub bilmişdi
Deründen aña müştâk olmuşdı
- 193 Anıñ gelecek vaḫtı olduğunu
Muḥammed hem vücûda geldüğini
- 194 Cü Mekke şehri icinde bil ey cân
Güneş gibi 'ayân olmuşdı o civân
- 195 Büyük küçük ulu kici bil anı
Severdi cümlesi faḫr-i cihânı
- 196 Muḥammed Emîn dirlerdi aña
Ƙamû halkıñ kıtında ḫadri a'lâ
- 197 Anıñ ḫadrini Ḥadîce bilürdi
Gice gündüz hayâlinde olurdı
- 198 Dîvâr delüğine yüzün götürdi

Kim ol sâ'at Hâbîbullâhı gördi

41-b

- 199 Tecellî eylemiş alnındaki nûr
Görürdi anı kim Tevrât'da mezkûr
- 200 Kaçankim söylese maḥbûb zebânı
Arardı diñleyenin cismi cânı
- 201 Daḡı kirpikleri ebri siyâhı
Cünûn ider görenleri kemâhı
- 202 Görür anı ki ol maḥbûbı ḡaḡdır
Anıñiz cihânda mişli yoḡdur
- 203 Bilür anı ki bir şâḡib cemâldir
Kimesne anı vaşf itmek maḡâldir
- 204 Sevindi didikim bu idi maḡşûd
Dileremki müyesser ide ma'bûd
- 205 Du'âmı yâ ilâhi sen ḡabûl it
ḡabîbin Muştafa'ya beni ḡul it
- 206 Ḥadîce geldi oturdu sarâya
Yüzi beñzemiş idi bedr aya
- 207 Sevinüb şâd oluben eve geldi
Ki ceşniḡirlere emr ḡıldı
- 208 Ta'âm ḡıldı ol yârı vefâya
Yedi ve içdi irişdi şafâya

- 209 Hādīce anı görüben sevindi
Keenne? kendüsini yavuqludu
- 210 Yine ğayret idüb ‘aqlımı derdi
Gine kendüsile fikr iderdi
- 211 Eger bu sırrı bir kimseye dirsem
Bu gizli rāzımı ızhār idersem

42-a

- 212 İşidenler kamūsı diñleyeler
Bu sırdan nice mā‘nā anılayalar
- 213 Dimişler ulular şabr-ı selāmet
İyvānlar ‘ākıbet olur melāmet
- 214 Kirācı dimişdi gönderelim
Nice olur işiñ şoñı görelim
- 215 Var idi bir kulu Meysere adlu
Re’ısi kārībān ‘Alī şıfātlu
- 216 Kamū mālı menālı ol zabt iderdi
Ki yılda bir ticārete giderdi
- 217 Reısiydi cümle kārībānıñ
Kamū maḥkūm idi hükminde anıñ
- 218 Didi yā Meysere işit bu cevābı
Ne ise anı kıl işiñ şevābı
- 219 Ki ‘Abdulmuṭṭalib oğlu Muḥammed
Yazıldı kārībāna kıla hizmet

- 220 Kureyş ulularıdır aşlı anıñ
Hem İbrāhīm Ḥalīl'dir nesli anıñ
- 221 Anı ben görmişem Tevrāt icinde
Dağı Tevrāt'daki āyāt icinde
- 222 Ki Tevrāt'da olan na't-ı şıfātı
Müşābihdir kamū ḥadd-i şıfātı
- 223 Ola bir gün ki peygamber ola ol
Kamū peygambere server ola ol
- 224 Dağı Cebrā'il inüb gele revān
Aña uyanlar ola ehl-i imān
- 42-b**
- 225 Aña göre aña 'izzet gerekdir
Kemālince aña hürmet gerekdir
- 226 Anıñ biz bendesiyüz inşāallāh
O bize hizmet itmek hāşallāh
- 227 El urub şandığından nice eşvāb
Çıkardı hem saçub üstüne güllāb
- 228 İki gömlek iki yağlık iki ton
İpek yerine işlemişler altun
- 229 İki ḥarīr libās hem iki dülbend
Görenler diyeler āferīn aḥsenat
- 230 Koyub boğcaya didi bunları al
Oñāt kıl bu işi eyleme ihmāl

- 230 Gidicek sen Muḥammed'e ḥaber vir
Ata bindir yanuḡ sıra yola gir
- 232 İkinci konaġa varınca hele
Yesün icsün ḳamū seniḡle bile
- 233 Ücünce konaḡ ola çün müyesser
Oḡāt ḳıl bu işi eyleme ebter
- 234 Muḥammed'i uyarıtur irden
Aḡa geydir bu eşvābı seḡerden
- 235 Ki bunca ḡon gömlekler ḡarīrler
Geyinsün dostları ḳılsun şükürler
- 236 Daḡı bu ince dülbendi şarınsun
Nice bir ḡalk icinde böyle gezsün
- 237 Daḡı bir 'Arabī atı egerle
Müzeyyen eyle anı sīmü zerle

43-a

- 238 Egeri o yanı vü sīne bendi
Ki sīm ü zerden olsun hem kemendi
- 239 Varub gelince ana eyle 'izzet
Bulasın sen daḡı ḳatımda ḡürmet
- 240 Varub geldikde seni ḳılam āzād
Şu deḡlü māl virmege olasın şād
- 241 Cıḡardı şaydı tizrek elli altun
Di aḡa bunu ḡarclıḡ içün alsun

- 242 Yerāğ itsün hem yola hāzır olsun
Haber olduğı sā'at bunda gelsün
- 243 Bu sözleri işitdi Meysereçün
Didikim pāyende olsun
- 244 Ne kim buyurursız ey şehinşāh
Dağı artık kılayım inşāallāh
- 245 Yüzün yerlere sürüb tırı geldi
Hem elli altun eline aldı
- 246 Dağı boğcayı aldı kıldı pinhān
Muhammed' iñ katına vardı ey cān
- 247 Virüb altunı aña didi ey cān
Varub hāzırlık eyle yola elān
- 248 Gidecek gün ola bunda gelesin
Ebūbatlu bizimile olasın
- 249 Ger bu 'ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 250 Ger dilerseñ bula cānıñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

43-b

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muṭahhiru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā ṭayyibu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Seyyidu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā rasūlu

- 251 Yerinden tırdı cünkim oldı destür
Ebī Tālib atına irdi ol nūr
- 252 Didi ‘ammīsi aa kim bilesin
Hemīše dā’imā mesrūr olasın
- 253 Didi ‘ammīsine ey āh-ı ‘ālem
O deqlı ıldılar ‘izzet ikrām
- 254 u deqlü sükkeri ni‘met cekildi
Anı rub‘ı daı yenmedi aldı
- 255 Anı bir kimse vaf itmek maāldir
Bize bu ‘izzeti ikrām ne āldir
- 256 Daı hem virmīdi elli altun
Dimikim bunı varsun harclık itsün
- 257 ‘Ātike Ebu Tālib dilediler
atı mūrūvvetlü atundur didiler
- 258 Ki bir gūn gitmege tedbīr ılındı
abbiler na‘reler kōsler calındı
- 259 adīce’ni amū dōrt bi devesi
Kimi ipek kimi dūlbend kimi boaı
- 260 Yūkin yūkledūb oldılar revāne
aber eylediler far-i cihāna
- 261 Muammed daı āzır olmidı
Zīrā evvelden aa dinmi idi

- 262 ‘Ātike-i Ebī Ṭalib dinlediler
Muḥammed gidecegin anladılar
- 263 Biraz vaḳit gözlerinden dökdiler yaş
‘Ātike döndi aydır ey qarındaş
- 264 Muḥammed becid tut gönderelim
Bu işiñ sonı hayr ola görelim
- 265 İcāzetle Muḥammed yola girdi
Gelüben Meysere atına irdi
- 266 Temām Meysere hāzırlanmış idi
ılıc uşanub ata binmişidi
- 267 Muḥammed geldügin gördi sevindi
Bir ata hem Muḥammed daḥı bindi
- 268 İkisi de yola oldu revāne
Gelüb irişdiler heb kārībāne
- 269 Ticāret ehli heb amūsı geldi
Ki Meysere önügünde apu ıldı
- 270 Ebū Cehil Ebū Leheb ve Ebū Süfyān
Ebū Bekir daḥı bile idi ey cān
- 271 İrişdiler üçünci onaġa çün
İrişdi cünki aḥşam yatdılar dün
- 272 Seḫerde Meysere alkub oturdı
Daḥı boġcayı ortaya getürdi
- 273 Rasūlallāh’ı Meysere uyardı

Ana cümle emānetleri virdi

274 Didi diñle sözüm ey mäh-ı ‘ālem
Mübārek hātırına gelmesün ğam

44-b

275 Hādīce’den ne kim işitdi bildi
Muḥammed’e ḳamūsın ‘arz ḳıldı

276 Hārīr aṭlās ḳumaşları getürdi
Daḳı dülbendini hem şarıvirdi

277 Daḳı yağlığı hem hūb dest-māllar
Ṭaḳındı vaşf idemez anı diller

278 Daḳı zerrīn egerlü bir eyü at
Götürdi didi bin Yā Muḥammed

279 Süvār oldı Muḥammed cünki aḳa
Bu işi kim görürse ḳaldı ṭaḳā

280 Yürüdi kāribān oldı revāne
Ki ta‘zīm oldı ol faḫr-i cihāne

281 Şabāḫ oldı anı gördi görenler
Murāda irdi çün anı sevenler

282 Ebu Bekir anı görüben sevindi
Ḥasūd olanlar anda oda yandı

283 Bu vechile cü gitdiler iki gün
Ebu Leheb Ebu Cehīl ile Mel‘ün

284 Didi Meysere'ye ey ulumuz
Ey bizim cānımızdan sevgülimiz

285 Nedendir buna böyle 'izz-i hürmet
Dağı bu aşı-ı libās hem 'Arabī at

286 Revādır ol size eyleye hizmet
Bile hizmetiniz cānına minnet

287 Sen aña hizmet eyleyüb nedersin
Ki kendü kendügi taḥfif idersin

45-a

288 Bu sözleri işitdi Meysere çün
Didi kim ne söziñiz var yā Mel'ün

289 Bu kamū māl-ı mülk cümle anıdır
Biliñ Ḥadīce dağı hem anıdır

290 Bilürsen ben dağı anıñ kulıyam
Ki aqçesiyle alınmış mālıyam

291 Ne kim hüküm ide ben anı kıluram
Velakin ben dağı şöyle bilürem

292 Kamū maḥlūkdan uludur Muḥammed
Ḥaqq'ın sevgüli kulıdır Muḥammed

293 Ḥaqq'ın sevgüli kulı gerci çokdur
Velakin Muḥtafā maḥbūbı Ḥaqq'dır

294 Kamū düşmān bu sözleri işitdi
Ḥased nārına yanuban tutuşdı

- 295 Ebu Bekir bu sözleri firāvān
İşidüb taḥsīn itdi şad-hezārān
- 296 Didi Yā Meysere ne hoş didiñiz
Beğāyet ḥūb tođrı söylediñiz
- 297 Yüzüñ aḳ āferīn ey merd ‘ālem
Ki kıldıḳ düşmāniñ bağrını pür-ğam
- 298 Yola oldılar andan çün revāne
Varuban ḳondılar bir ḥūb mekāna
- 299 Ki andan gitdiler günlerde bir gün
Ki Buḥārī deyrine irişdiler çün
- 300 O deyrā icinde bir rāhib var idi
Aña Buḥārī rāhib dirler idi

45-b

- 301 Ḳamū ḥalḳ anı işidüb bilmişdi
Anıñ vaşfi cihāna ḫolmişdi
- 302 ‘İbādet eyler idi meskeninde
Ki ḳā’im olmuşdı ‘İsā şer‘inde
- 303 Bahar yevmi aḥşama dek şā’im idi
Giceler şubḫa deñlü ḳā’im idi
- 304 Anıñ işi ki ‘ilmile ‘ibādet
Oḳuyub yazmaḳ vü ḫalvet riyāzet
- 305 Meger Tivrāt icinde Muştafā’yı
Daḫı İncil’de hem ol bedr-i ayı

- 306 Nice idüğini na‘t-ı şıfâtın
Dağı anıñ güzide mu‘cizâtın
- 307 Temâmet okuyub hem bilmiş idi
Deründen aña müştâk olmuş idi
- 308 Cihân anuñçün oldı muhakkak
Dağı hürî vü kaşr-ı cennet ucmak
- 309 Geleceğin dağı âhîr zamâna
Ola bu halkı ‘âlem aña bende
- 310 Qamû peygamberanıñ ‘izzetine
Gireler cennete anıñ hürmetine
- 311 Toğısar Mekke şehri icre ol mâh
Yağın kaldı mu‘ayyen oluğa gâh
- 312 Ki kande giderse bilgil anı
Ola bir päre bulut säyebanı
- 313 Dağı hem kâribânla gideceğin
Bu yollarda ne kılub nideceğin

46-a

- 314 Temâmet ‘ilm icinde görmüş idi
Anıñçün aña gönül virmiş idi
- 315 Münâcât eyleyüb didi ilâhi
Ki sensin cümle mañlûkuñ penâhı
- 316 Cem‘î kullarıñ ma‘bûdı sensin
Qamû ‘âbidleriñ maqşûdı sensin

- 317 Dikenden gül şadefden dür viren sen
 amū halkı murāda irgüren sen
- 318 Bu kemter ulunun oldur murādı
 Esirge lu idüb bu ben ‘ibādı
- 319 Dilerem ol zamāna irgüresin
 Anı mabüb cemālin gösteresin
- 320 İlähī sen beni andan ayırma
 Rasūlı görmeyince cānım alma
- 321 Beni eyle hem anı ümmetinden
 Cüdā eyleme āir himmetinden
- 322 Ger bu ‘ālem halkı dirse şub u şām
 Med olunsa haşre dek olmaz temām
- 323 Ger dilerse bula cānı şafā
 Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā nebiyyü
 Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ayyimu
 Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā cāmi‘

- 324 Çün ol rāhib du‘ā ile ıldı
 Du‘ası Ha atında mabül oldu

46-b

- 325 Pes Allāh Te‘ālā ıldı tarİR
 Muammed’i yüzünü göre ol pİR

- 326 Ne vaktin gele Mekke k̄aribānı
Çıkub şavma‘adan gözleri anı
- 327 Baquban göremezdi ol bilürdi
Zirā anıñ beşāreti ol idi
- 328 Yine girüb oturub halvetine
Götürüb hem kitābları katına
- 329 Yine bir yıla deq ‘āşığı hayrān
Dökerdi gözlerinden yaşıla kan
- 330 Ki her yıl bunu böyle eyler idi
İlāhī sen müyesser eyle dirdi
- 331 Bu hāl üzre ki otuz yıldan artıq
Aqardı gözi yaşı selden artıq
- 332 Ki her kimse yaqīn gelse o deyere
Gider olsa ticārete ya seyre
- 333 İnerlerdi devesinden atından
Süvār gitmezdi şavma‘a kıtından
- 334 Kamū halk aña müştāk idi ey cān
Velākin kendözin kılurdi pinhān
- 335 Ki halkdan ‘uzlet ider kendözini
Göremez degme kimseler yüzini
- 336 Ki irdi anda Mekke k̄aribānı
Varub bildirdiler Buhrāya anı
- 337 Segirdüp şavma‘a üstüne çıkdı

O gelen k̄aribāndaŋ yana baqdı

47-a

- 338 Görür bir aq bulut kim k̄aribāndan
Nereye gitse bile giderdi andan
- 339 Bilür taḥḳīk kim gelmişdir Aḥmed
Ki bunda zāhir olmışdur Muḥammed
- 340 Sevindüğinden anıŋ ‘aqlı gitdi
Deyirden kendözin aşığa atdı
- 341 Haḳḳ’ıŋ ismini götürdi diline
Haḳā gelmedi aḣlā bir kılna
- 342 Segirdüb k̄aribāna qarşu vardı
Gelürken k̄aribān ḥalḳı anı görđi
- 343 Ḳamūsın atlarından inmiş idi
Yönünü şavma‘aya dönmüş idi
- 344 Kimi sürer yüzün şavma‘aya ey yār
Ḳamū el ḳaldırub ḥācet dilerler
- 345 Görürler ol ‘aziziŋ geldüğünü
Hem oldem anda ḥāzır olduğını
- 346 Gelüb bunlara çün virdi selāmı
Didi işidiŋ ey ḥāşı vü ‘āmı
- 347 Yüki bunda ḳoyub bize gelesin
Ta‘ām ḥāzırladım şöyle bilesin

- 348 Didiler ey ‘azīz nola varalım
Varub dergāhıña yüzler sürelim
- 349 Ki Buhrā şavma’aya döndi andan
İrişdi meskenine şādu ḥandān
- 350 Nice kurbān kesüb aşlar pişürdi
Ḥaqq’a ḥamdü şenā dilinde virdi

47-b

- 351 Hemān endürüben yüklerini
Derüb bir yere cümle varlarını
- 352 Kıumaş beklemeğe kodılar ādam
Muḥammed bile kıalsun didiler hem
- 353 Yürüyüb vardılar anda revāne
Ulular şadre gecdi kāmurāne
- 354 Ki Buḥrī ḥāzır itmişdi ta‘āmı
Didikim geldiñiz mi heb temāmı
- 355 Ebu Cehīl didikim heb geldi bunda
Buraya lāyık ādam yokdur anda
- 356 Ebu Bekir didi kim ey ‘azīzim
Ki bir yigit kıalubdur diñle sözüm
- 357 Adı anıñ Muḥammed Muştafā’dır
Yüzün görmek anıñ ‘aynı şafādır
- 358 Kıamūmuzdan anıñ aşlı uludur
Anıñla hem-dem olmağ sevgülidir

- 359 İşitdi bu sözi Buħrī cü bildi
Muħammed'den yaņa hem 'azim kıldı
- 360 Görür ol aķ bulut daħı yerinde
Kumaş turduğı yerin üzerinde
- 361 Hemın 'azm eyleyüb segirtti vardı
Bu kavme ol nazır eyledi gördi
- 362 Ki anda gördi serverin yüzünü
Olub ĥayrān unuttı kendözini
- 363 Görür kim berķ urur alnında nūr
Miřāl olmaz aņa cennetdeki ĥūr
- 48-a**
- 364 Yaņaęı ĥonca gülden daħı terdir
Yüzi güneş anığ alnı ķamerdir
- 365 Dişi dürri daħı yaķut-ı aķmer
Sözi sükkār lebidir ābu kevşer
- 366 Siyāh ebrūları dönmüş hilāle
Diler kim beņzeye ĥaddine lāle
- 367 Gören 'aynın olur vallāhu ĥayrān
Olur'ařķıla anığ bağrı piryān
- 368 şanasın serveridür ol ķadd-i bālā
Muşavver ĥüb yaratmış Ĥaķ Te'ālā
- 369 Nereye uğrasa idi o server
Kokardı haftaya dek misk-i 'anber

- 370 Hemîn dem gördi Buhrâ 'aqlı gitdi
Yine 'aqlını dirüb gayret itdi
- 371 Birazdan 'aqlını başına derdi
Elin öpüb yüzün yüzine sürdü

Baħr-ı Aħir

Mefāilün/ Mefāilün/Feülün

- 372 Didi ey benim arzu eyledigim
Gice gündüz yolunu gözledigim
- 373 Otuz bir yıldı ħasret yaşını
Dökerdi gözlerim ey miħribānım
- 374 Seniġ 'aşkıyla gecmişdir bu 'ömrüm
Seniġ şevkıyle devr eyler zamānım
- 375 Elħamdülillāħ müyesser oldı āħir
Bī-çāre bülbüle sen gülüstānım

48-b

- 376 Giceler şubħa deŋlü ħasretiŋle
Eridür taşları āh-ı fiġānım
- 377 Tazarru'lar kılub dergāħ-ı Ħaħdan
Seniġ dīzārıŋ idi arzumānım

Mefāilün/ Mefāilün/Feülün

- 378 Eger yazarlar ise āhuzārım
Kālem şerħ idemezdi dāsītānım

- 379 Kitāblarda okuyub bilmiş idim
Seniñ evşāfiñ faħri cihānım
- 380 Bu şi'ri okudı çün didi ey yār
Seniñçündür bu hizmetler ne ki var
- 381 Muħammed elin eline aldı
Hemān-dem toğrı şavma'aya geldi
- 382 Ķamūnuñ üzerine kıldı taķdīm
Ebu Cehīl diledi kim men' ideyim
- 383 Didi Buħrā aña kim ne sözüñ var
Ki söylemege ey la'in murdār
- 384 Ĥiṭāb idüb didi diñleñ bu sözi
Ki da'vet eylemişem cümleñizi
- 385 Muħammed için olmuşdur ziyāfet
Ben itmedim size zerrece raġbet
- 386 Daħı ben böyle iderim şehādet
Muħammed'dür aşlı ehl-i sa'ādet
- 387 Biliñ aħir zamān peygamberidir
Daħı cümle nebīler serveridir
- 388 Bunun yüzi şuyuna kā'inātı
Ĥudā halk eylemişdir mümkinātı

49-a

- 389 Eger olmasaydı olmaz idi
Cihāna cinnü ādem gelmez idi

- 390 Bu sözile didi dahı turdı
Varub bu halka tiz ni'met götürdi
- 391 Yenildi vü icildi dürlü ni'met
Du'ā kılındı tağıldı şöhet
- 392 Turı gelüb icāzetle dilediler
Hemīşe himmetiñ didiler
- 393 Turub Muḥammed'i gönderdi vardı
Yine tekrār yüzün yerlere sürdi
- 394 Budur senden dilegim yā Muḥammed
Kaçankim saña irişüb nübüvvet
- 395 Beni de ümmetinden eyleyesin
Yarın şefā'atıñle toylayasın
- 396 Şükürlerler eyleyüb didi kim ey mäh
Murāda irmişem elḥamdülillāh
- 397 Tazarru'lar ile ayrıldı cüdā
Fiğānından tolardı güveh şahrā
- 398 Ger bu 'ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām
- 399 Ger dilersen bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muḳtefin

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muḳteffā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā rasūlü'l-melāḫimi

49-b

- 400 Çü yola kâribân oldu revâne
Yine at çekildi faḥrî cihâna
- 401 Bular günlerde bir gün irdi Şâm'a
Ḥaber irişdi cümle haşşu 'âma
- 402 Çıkuben ehl-i Şâm karşı geldiler
Size Allâh mu'în olsun didiler
- 403 Varub ḥānlara kondılar temāmı
Oṭalar tıtdılar heb haşşu 'āmı
- 404 Şu deñlü fâ'ideler itdi bunlar
Kimesne görmemişdir şöyle kim var
- 405 Didiler kim gelürüz bunda birçok
Ki böyle fâ'ide itdiñiz yok
- 406 Ebu Bekir didi Meysere'ye ey cān
Muḥammed hizmetindendir bu iḥsān
- 407 Didi Meysere gercek söylediñiz
Muḥaḳḳaḳdır anı kim siz didiñiz
- 408 Ki ben beni bilelden berü ey şāh
Ticārete gelürem bunda her gāh
- 409 Ki böyle fâ'ide görmüş degilem
Bu işiñ sırrına irmiş degilem

- 410 Hādīce'niñ hisābsız oldı mālı
Sevinüb Meysere buldı kemālı
- 411 Cühūdlarıñ meger bayrāmı geldi
Şehirden қamūları taşra oldı
- 412 Bular bir ulu şahrāya tonandı
Tenefler қurılıb қandīler uyandı

50-a

- 413 Didiler gelüñüz biz de varalım
Nicesi bed-nām eylerler görelim
- 414 Ebu Bekir ile Meysere Ebu Süfyān
Ki Mekke uluları cümle ā'yān
- 415 Muḥammed'i bile aldılar ey yār
Varalar seyr içün ol gice bunlar
- 416 Görürler ki қamū yiyüb icerler
Ki putlar üstüne saçı saçarlar
- 417 Evler odlar yaқub secde iderler
Ki bunlar adına Mecūsī dirler
- 418 Қamūsı yeyüb icüb şādu ḥandān
Kimi mest kimi sarḥoş kimi ḥayrān
- 419 Muḥammed Muştafā çün bunı gördi
Ki bir kez bunlara karşı üfürdi
- 420 Қamūnuñ ol sā'at söyüñdi odı
Niciñ қorḥusundan şındı odı

421 Nicesi cehd idüb baqamadılar
Bize bu ne müşibetdir didiler

422 Ol itleriñ var idi bir ulusı
Qamūniñ iħtiyārı sevgülisi

423 Didiler bize bildir bu ne hāldir
Bu işde cümlemiz bī-mecāldir

424 Didi kim Mekke qavmini buluñuz
Muħammed bunlarıñladır buluñuz

425 Gelecekdir zīrā āħir zamānda
Gele hem kārībān qavmiyle bunda

50-b

426 Muħammed'iñ gelecegi zamānı
İrişmişdir budur anıñ nişānı

427 Nazarı irdi putlara yaqīn
Söyüñdi odı qandiller yaqın

428 Bilüñüz kim cihāna ol geliser
Qamū dīnleri heb bāñıl kılısar

429 Nişānıñ deyüvirdi bir bir anıñ
Didi ol bundadır taħkīk inanıñ

430 Anıñ hūkmi tuta cümle cihānı
Musahħar eyleye kevnı mekāmı

431 Ki 'asker cem' idüb kılıc ceke ol
Nice başlar kesüb qanlar dōke ol

- 432 Bu sözleri işitdi çün ol itler
Aradı Mekke kavmin ol pelîdler
- 433 Beğâyet Meysere korku düşdi
Ebu Bekr'e dağı pek havf irişdi
- 434 Alub Meysere ol fahr-i cihânı
Ki cübbe altına şaqladı anı
- 435 Beğâyet cehd idüb bulamadılar
Ki kande idügin bilemediler
- 436 O gice kâribân oldı revâne
Güneş toğuncaya dek bu cihâna
- 437 Bular kaç' eylediler bir konağ yer
Selâmet kırtulub anda yigid pîr
- 438 Yüridiler kamûsı kona göce
Cemî'î şâdu handân yene ice

51-a

- 439 Yağın kalmışdı Mekke üç konağ yer
Neler kıılır görüñ ol Hayy u Kâdir
- 440 Kamû Mekke uluları derildi
Ki cümle Meysere katına geldi
- 441 Kaçankim ol yere gelseler ey yâr
Şalarlar buradan müjdeci bunlar
- 442 Ki Meysere kalem aldı eline
Götürdi Allâh adını diline

- 443 Hādīce Hātun'a tiz yazdı nāme
Ne günü varub irdüğünü Şām'a
- 444 Dağı Buhrā hikāyetin temāmı
Nice konuqladüğün haşş u 'āmı
- 445 Bu seferde dağı hem kārībānı
Nicesi fā'ide itdüğün anı
- 446 Dağı hem cühūdlar bayrāmında
Didi hem nicesi olmuşdur anda
- 447 Nicesi olmuşdı yazdı bir bir
Ne kim olmuşdı anı kıldı taqrır
- 448 Didi kim ey ulular diñleniz siz
Ki müjdecı kimi gönderelim biz
- 449 Didiler kim emr-i fermān seniñdir
Aşl-ı mālı metā' kārībān seniñdir
- 450 Didi kim ben revā gördüm Muḥammed
Varub müjdeleye vü geye ḥil'at
- 451 Kamūsından Muḥammed'e revādır
Ki evlādı Ḥalīl'i Muştafā'dır

51-b

- 452 Ebū Cehīl Ebū Leheb işitdi
İkisi de ta'li sözler itdi
- 453 Didiler bu sözüñ hic aşlı yoğdur
Cılasınlar bu 'asker icre çoğdur

- 454 Didiginüz kişi yolu ne bilür
Yarım mîl gitmeden yolu yağılur
- 455 Ol aşıl kişi hic anı ider mi
Gice ile turub yola gider mi
- 456 İşitdi Meysere didi kim vallâh
Ümîdim budurur şaqlaya Allâh
- 457 Hüdâ şaşırmaya yolundan anı
Selâmet ilete ol fahr-i cihânı
- 458 Götürüb nâme’i virdi eline
Hüdâ irsâl ide Mekke yoluna
- 459 İdüb cehdi oluş yola revân
Ki didi şubha degin yüri vara
- 460 Hemân uyhuuyı terk idüb gidesiz
şu nâme’i Hādîce’ye iletisiz
- 461 Bilüb sağlıgumızı oluban řād
Ola hem şalbi anış ğamdan āzād
- 462 Girü mektüb alub bize gelesin
Ki yolda bize şarşu götüresin
- 463 Tîz hemîn egerleyüb bindirdiler
Muştafâ’yı müjdecî gönderdiler
- 464 Ger bu ‘âlem halkı dirse şubh u şâm
Medh olunsa şaşre dek olmaz temâm

465 Ger dilerseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā Kāmil
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā İklil

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā müdeşşiru
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā müzemmilü

466 Seyyid-i 'ālem Muḥammed ol gice
'Azm Mekke kıldı gitdi ol gice

467 Giderken gözine uyḡu geldi
Ya'nī kim şeytān aña furşant buldı

468 Deveniñ yularına yapışub ol
Yoldan ırāḡ yere iletir ol fużül

469 Hāḡ Te'ālā emr ider Cebrā'il'e
Deveyi götür didi toḡrı yola

470 Ol sā'atde indi Cebrā'il-i emīn
Deveyi yolına götürdi hemīn

471 Çün uyur idi daḡı uyanmadı
Kendüsini yoldan azdım şanmadı

472 Sen uyurken toḡrı yola götürden
Nice dürlü müşkil işiñ bitüren

473 Sen yetīm iken saña iḡsān iden
İki cihāna seni sulṡān iden

474 Ümmetiñi heb saña bağışladım
Yâ Muḥammed gör ne ihsân işledim

475 Ümmetinden şöyle kim bir kimseniñ
'Ömri yitmiş yıl zelâletde anıñ

52-b

476 Gecse hergiz ḥayr 'amel işlemese
Aḥiret çün fikr idüb ğam yemese

477 'Ākıbet suçlarına ikrâr idüb
Cân u dilden tevbe istiğfâr idüb

478 Dise kim yâ Rabbi şıgındım saña
Derdimendim ya'nî dermân it baña

479 Şucunı bağışlayub rahmet kılam
Aḥiretde meskenin cennet kılam

480 Biz gelelim yine söz evveline
Gitdi deve yine toĝrı yoluna

481 Ḥaḫ Te'ālâ emr eyleye pes ey cân
Ol sâ'atde Mekke'ye irdi hemân

482 Ḥadîce'niñ diñle imdi ḥâlini
Kimseye bildirmedi aḥvâlini

483 Şöyle kim müştâk-ı sergerdân idi
Ağlamakdan gözlerini giryân idi

484 Gözlerinden dâ'imâ dökerdi yaş
Ağlaşlıardı ana kul karavaş

485 Dir idi kim müjdecı geldigini
Müjdeleyüb baña bildirse anı
486 Ben anı mālımdan āzād ideyim
Dağı çün nesne virüb şād ideyim

487 Şubḥ u şām bekler idi cāriyeler
Gice nevbetle uyurlardı bular

488 Çün irişdi anda ol dem Muşafā
Ol yüzi gül alnı ay bedri şafā

53-a

489 İki cāriye uyanıkdı hemān
Ḥadīce'ye müjdeledi şādumān

490 Çün Ḥadīce işidüben şād olur
Açıluban gül yüzi ḥandān olur

491 Emr ider ḥādımlerine tez varıñ
Müjdeciyi ḥāş oḡaya konduruñ

492 Kõşuşub ḥādım bevvāb vardılar
Ta'zīmile oḡaya indirdiler

493 Gördiler gelen Muḥammed Emīn
Ḥadīce'ye anı didiler hemīn

494 Çün Ḥadīce gördi geldi Muşafā
Şādu ḥandān oldı gāyet pür-şafā

495 Ḥādım aldı nāme'i iletdi aña
Oḡudı ve şükr idüb kaldı taña

496 Nāme'i çünkim oқudı bildi ol
 Hālīķ'a yüz biñ şükürler kıldı ol
 497 Nice ta'zīm itdügin Buhrā aña
 Hem şehādet itdügin öñden şoña

498 Didi varıñ idüñiz Muhammed'e
 Ol habīb ol tabībim Aħmed'e

499 Kāribāndan қаңğı gün ayrıldı ol
 Anı bildirsın bize ol pür-uşul

500 Ol sā'at hādīm varub şordı ol
 Kāribāndan қаңğı gün gitdi ol

53-b

501 Dir Muħammed kim bu gice gelmişim
 Üc sā'at gecdügi dem 'azm itmişim

502 Didi hādīm bu gice çıķmış ey yār
 Üc sā'at gecdügi dem olmuş süvār

503 Didikim қалмаdı şekkim Yā İlāh
 Budur ol iki cihānda padişāh

504 Budur Tevrāt'da vü İncil'de ol
 Hātēmel-nebiyyi Muħammedün Rasul

505 Çeşniğirlere buyurdı ol nigār
 Tez ta'am hāzır idiñ didi ey yār

506 Pes ta'am çekildi anda yediler
 Şonunda elħamdülillāh didiler

- 507 Bir ağır bahālı kaftān virdiler
Muştafā'nıñ egnine geydirdiler
- 508 Didi gider misin ol cānāneye
Kāribāna ya sa'ādet hāneye
- 509 Didikim ben kāribāna giderim
Nāme yazsınlar varub 'arz iderim
- 510 Nāme'i yazdı Hādīce ol zamān
Virdiler Muḥammed'e oldı revān
- 511 Kāribāndan yaña çün 'azm eyledi
Derdile bir kerre Yā Allāh didi
- 512 Haḫ Te'ālā emr ile bil ey yār
Şubḫ u şādıḫ olmadan ol mürdügār
- 513 Ol konaḫda kāribāna irdi ol
Dostları şād oldı düşmānı melül

54-a

- 514 Uyanub kaḫmış idi heb tācirān
Yüklerini yükledirler şādımān
- 515 Gördiler kim ol Muḥammed Muştafā
Ḳarşudan geliyorur ol pür şafā
- 516 Ebū Cehīl Ebū Leheb şād olub
Ta'n iderler kaḫkaḫa ile gülüb
- 517 Dimedik mi biz saña Ya Meysere
Ya nice adam gönderirseniz göre

- 518 Yoldan azmış bu gice yol bulmamış
Ne yere varacağını bilmemiş
- 519 Geliyorur bir haber soruñ aña
Bu muşbetler sehl işdir saña
- 520 Meysere bu sözleri işitdi çün
Düşmenin ta'nından oldı bağı hün
- 521 Pes Ebu Bekir dağı oldı melül
Ol sā'at icinde irdi pür-uşül
- 522 İregelüb bunlara virdi selām
Pes selāmın aldı anda hāşsu 'ām
- 523 Gördiler egnine geymiş hil'atı
Devleti pāyende vü hem tal'atı
- 524 Şundı Meysere'ye ol nāme'i şāh
Hulķula düşdi bu halk içre nāgāh
- 525 Meysere nāme'i oķudı bildiler
Cümle halk bu işe hayrān kaldılar
- 526 Gördiler kim bu cevāb Hādīce'niñ
Bildiler kim mühür anıdır haţānuñ

54-b

- 527 Ebu Bekir Meysere şād oldılar
Budur Allāh'ıñ habībi bildiler
- 528 Ebū Cehīl Ebū Leheb oldılar
Hūr oluban nās katında kaldılar

- 529 Didiler bu cāzūlıkdır bil ‘ayān
Pes üç günlük yolu bir günde revān
- 530 Varuban hem gire gelmek ola mı
Bunu ‘ālemde kimesne kıla mı
- 531 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubh u şām
Medh olunsa haşre dek olmaz temām
- 532 Ger diler iseñ bula cāniñ safā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā
- Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Kāmil
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā İklil
- Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā müdeşşiru
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā müzemmilü
- 533 Kāribān halkı çün oldılar revān
Gelüben günlerde bir gün şādumān
- 534 Mekke’niñ şehrine irdiler temām
Karşu geldiler bulara hāşş u ‘ām
- 535 Her kişi meskenine irişdiler
Kavmi karındaşıyla görüşdiler
- 536 Meysere dağı irişdi şādumān
Hadice’niñ bārigāhına hemān
- 537 Didi Hadice Muhammed inmesün
Atıla varsun eve yorulmasun

- 538 Pes sâyesler öne düşüb gitdiler
Ebū Tālib evine iletdiler
- 539 Çün Ebū Tālib ‘Ātike’yi gördiler
Ĥamd idüb hem Ĥālīk’a şükr itdiler
- 540 Gelüben ikisi de görüşdiler
Birbiriyle ĥāllerin şoruşdılar
- 541 Bu aradan gecdi eyyām bir zamān
Öyle umarlar Ĥadīce’den hemān
- 542 Ya’nī kim aķce vü altun göndere
Pes Muĥammed’iņ ‘ulūfesin vire
- 543 Gecdi bir ay kim eşer belürmedi
‘Ulūfesin Aĥmed’iņ göndermedi
- 544 Dir ‘Ātike ey birāder varayın
Ol kerīmeye anı aņdurayın
- 545 Dir Ebū Tālib kim sākin ol
Kimseniņ ĥaķķiņ yemez ol öyle bil
- 546 Bī-ķiyās mālī şimdi kim gelmişdirür
Bilki anı deftere almışdurur
- 547 Şimdi anlar ķılur ol mālī ĥisāb
Varma zinhār virme anlara ‘itāb
- 548 Geçdi bir ay yine fāriğ oldılar
Yine ikisi bir araya geldiler
- 549 Dir ‘Ātike zāhir unutmuşdur ol

Zirā gāyet şuğlı çün eşğāli bol

550 Pes icāzet vir baņa kim varayım
Ne sebep olmuşdurur bir göreyim

55-b

551 Dir Ebū Ṭālib ki nola varasın
Olmaya zinhār taķāzā viresin

552 Söyledigin sözi söyle rıfķıla
Ḥātıra toķuna sözüñ kim bile

553 Hem dağı bizden selām irgüresin
Ḥāki pāyine anıñ yüzler süresin

554 Her ne kim ihsān iderse alasın
Az çok dimeyüb alıb gelesin

555 Bu yaņa geldiñ Ḥadīce ḥālına
Diñle imdi fikri nedir ķālına

556 Şubḥ-dem fikri ḥayāli yār ile
Göñlün eyler idi ol server ile

557 Gice gündüz uyđu gelmez yüzine
Gözyaşı incü dizerdi yüzüne

558 Çeşmim mestī lācezem giryān idi
Söyle kim müştāk-ı sergerdān idi

559 Dir idikim yā ilāhel-‘ālemīn
Maḥremim ola ol Muḥammed Emīn

- 560 Ben za'ifeyi aña etgil naşīb
 Ƙıl beni cāriye aña ya mucīb
- 561 Yanar idi bülbül-i şeydā gibi
 Gözleri yaşı aqar deryā gibi
- 562 Gerci aqlar şubḥ u şām nālān ider
 İllā kimseye dimez pinhān ider
- 563 Halka izhār eylemez aḥvālını
 Kendi bilür yine kendi ḥālını

56-a

- 564 Dir eger ben aqçe altun gönderem
 Ya'nī kim Muḥammed'in ḥaqqın virem
- 565 Virdiğim aqçe ile gelin alalar
 Anı kendülere maḥrem ƙılalar
- 566 Ben anıñ dizārından maḥrūm olam
 Ta ebed bu derde yanub yaqılam
- 567 Hāq baña ol günleri göstermesün
 Ayrulıǵı kimselere virmesün
- 568 Bu işe ben şabr ideyim ne ola
 Kim bile kim 'Ātike bunda gele
- 569 Söz acuben anı sırdaş ideyim
 Gizli fikrimi aña fāş ideyim
- 570 Hāq 'ināyet eyleye tevfiq ola
 Ol Rasūlden derdime dermān ola

- 571 Gözler idi dā'imā yolları ol
 Kaᅅı gün gele 'aceb dirdi ol
- 572 'Ātike daᅅı 'ayān oldu hemān
 Pes sa'ādet ᅅāneye irdi revān
- 573 Didi bevvāblar ᅅadīce anaya
 Devletiᅅ devāmda olsun ᅅāniyā
- 574 'Ātike geldi sa'ādet ᅅāneye
 Destūr ister buluᅅa ᅅadīce
- 575 Pes ᅅadīce karşı geldi gülerek
 'İzzet ü ta'zīm ikrām kılarak
- 576 Aldı elini eline ol zamān
 Götürüb ᅅadra geçirdi pes hemān

56-b

- 577 Ortaya yayıldı çün ᅅofra ᅅahān
 Yenilüb icildi çün ᅅondı nebāt⁴⁴
- 578 Dir 'Ātike söz açub ba'deᅅ-ᅅa'am
 Abī ᅀālib ᅅāki pāyine selām
- 579 Ne virürse dūrri yetīme daᅅı
 Anı ᅅarc idüb yetürelüm ey aᅅı
- 580 Anıᅅla anı evlendirevüz
 Bir kiᅅi zādeye gelin alavuz

⁴⁴Beyit mesnevi tipi kafiyeleniᅅi bozmaktadır.

- 581 Çün işitdi bu sözi ol mähıveş
Şacı leylidir hemân yüzi güneş
- 582 Kızarıban oldu beñzi lāle-renk
Gül eger görse olur hayrān-ı renk
- 583 Dir ‘Ātike’ye eyā cān u cihān
Yoluna olsun fedā cānıla ten
- 584 Didikim ben sâbıkā düş görmişem
Hem düşümi ehline yordurmuşam
- 585 Gökdeki bedr olmuş ay indi revān
Şağ yanımdan dizime kondı hemân
- 586 Nūra garğ oldu cihān oldem hemîn
Cennet oldu güyâ kim rüy-ı zemîn
- 587 Ta‘bîr itdi bir kişi bu düşümi
Hayra yorar giderüb teşvîşimi
- 588 Dir gele peygamberi âhir zamān
Kim şerî‘atla tola iş bu cihān
- 589 Ola ismi hem Muḥammed Muşafâ
Ḥâtemül-enbiyâdır ol pür-şafâ

57-a

- 590 Cümle peygamberden ulu ola ol
Ḥaḳḳa ansız kimse bulamaya yol
- 591 Ehl-i İslām icre ol Maḥmūd ola
Bir adı Ḥabîballāh daḡı ola

- 592 Vakti gelmişdir kim ol ide zühür
Anuñ içündür kamū cennetü hūr
- 593 Hāk idiserdür seni aña naşīb
Seniñle hem-dem ola ol habīb
- 594 Dir Hadīce‘Ātike’ye nemki var
Ben size cāriye olam bahtiyār
- 595 Siz de beni kılar iseniz kabūl
Cānıma minnet kıluram öyle bil
- 596 Ol Habībballāh Muḥammed Muştafā
İncil ü Tevrāt’da medḥ itmiş Hudā
- 597 Gelecek hem aña Cebrīl Emīn
Kıla da‘vet ümmetini ol emīn
- 598 Dilerem Allāh vire anı baña
Güldüre beni daḥı öñden soña
- 599 Nice begler istemişdi hoş beni
Siz bilürsüz istemedim anları
- 600 Bu düşü görelü ben umar idim
Benim ola faḥr-i ‘ālem dir idim
- 601 Bilürem bu mālı mülki fānīdir
İsterem ol dārı ḥuldı bākīdir
- 602 Anuñiçündür benim istedüğüm
Gice gündüz zāh⁴⁵idüb ağladığım

⁴⁵“z” harfi imla olarak fazla yazılmıştır. Kelimeni anlam bakımından “âh” olması gerekmektedir.

57-b

603 Ger bu ‘ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz temām

604 Ger diler iseṅ bula cāniḡ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā ‘Abdullāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yāḤabīballāh

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Şafiyullāh
Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yā Biḡhayyullāh

605 ‘Ātike çün diṅledi bu sözleri
Yaşıla ṭoldı mübārek gözleri

606 Didi ey şāh-ı cihān hoş didiṅüz
Gerçi bu sözleri şerḥ eylediṅiz

607 İllā göṅlüm hergiz inanmaz aṅa
Yoḡsa laṭife mi idersin baṅa

608 Ağladığıṅ budur ey şāhım benim
Ey şacı leylā yüzi māhım benim

609 Şıdkıla söylersin mi bu sözi
Ki inandır sözine sen bizi

610 Dir Ḥadīce ‘Ātike’ye bil ey cān
Taṅrı ḡaḡkıçün bu sözüme inan

611 Bu sözi cān-ı göṅüldeṅ söylerim
Şanmakim lāḡ-ı laṭife eylerim

- 612 Didikim Şimden girü varıñ hemān
Mekke ulularını cümle ‘ayān
- 613 Cem‘ idüben babama gönderesiz
Hem dağı bunlara ögüt viresiz

58-a

- 614 Meskenetle söyleyeler sözlerin
Kim tekebbür kılmayalar özlerin
- 615 Kim eger ol rāzıyam dimez ise
Tınmayub Şabr ideler her ne ise
- 616 Diyeler incinmegil ey ihtiyār
Kim Muğammed Muğtafa‘dır bađtiyār
- 617 Cümle ecdādı Őerīfler aşıldır
Dağı İbrāhīm Ğalīl’iñ neslidür
- 618 Gerci bu söz dağı itmezse eğer
Tınmayub sözi kıllalar muđtaŐar
- 619 İnŐaallāh anı rāzī kıluram
Ben aña neyleyecegim bilürem
- 620 Bunı işitdi ‘Ātike çün hümām
Destür olub yoluna oldu revān
- 621 Ol dem irdi Ebü Tālib kıatına
Nađl ide bu sözleri oldem aña
- 622 Dir Ğadīce sizlere ider selām
Şer ider her ne kim söyledi kelām

- 623 Ebū Ṭālib işidicek şād olur
Ḥamd ider Allāh'a şükürler kıılır
- 624 Pes hemān-dem oradan olur revān
Ki Ebū Bekr'e irişür şādumān
- 625 Cümle bu sözi aña taqrır ider
Ol daḥı şükür eyleyüb tedbır ider
- 626 Tız tut imdi Mekke ulularını
Mınnetle cem' idüb her birini
- 58-b**
- 627 Ben daḥı anlarla bile varayım
Ḥāki-pāyine yüzümü süreyim
- 628 Çağıruben kişiler cem' itdiler
Ḥādıce'niñ babasına gitdiler
- 629 Ebū Bekir ile Ebū Süfyān bile
Geldiler kim sa'y ide anlar bile
- 630 Ne ise ta'zīm ikrām kııldılar
Pes selām virüb du'ālar kııldılar
- 631 Aldı bunlarıñ selāmın ol hümām
Şadra geçürdi buları bit-temām
- 632 Çeşniğirlere işāret eyledi
Tız ta'am geldi buları toyladı
- 633 Söz açıldı söylenüb ba'deṭ-ta'am
Perde def' oldı ağıldı bu kelām

- 634 Didiler ey şāh-ı cihān dinleñüz
Cümlemiziñ sözi nedir anlañuz
- 635 Dileriz sizden ki maḥdūm zādeyi
Viresiz Muḥammed'e Ḥadīce'yi
- 636 Anıñ ismidir Muḥammed Emīn
Anıñıla faḥr ider rūy-ı zemīn
- 637 Hem emīn ü müstaḳīm hem uşlıdur
Daḥı İbrāhīm Ḥalīl'in neslidür
- 638 Çün bu sözleri işitdi babası
Rāzī olmayub dımedi nitesi
- 639 Didi kim ey bī-ḥayālar bu sözi
Nice dirsiz delü gördüm ben sizi

59-a

- 640 Ki Muḥammedü'l-Emīn kim var ola
Kim benim kızım aña maḥrem ola
- 641 Bir daḥı ger söyleyesiz bu sözi
Nefy iderim buradan bilüñ sizi
- 642 Kim bilürsiz nice şāhlar istedi
Mālı mülkim vireyim gelsün didi
- 643 Her biri ḥüküm ıssı idi tācidār
Kimseyi eylemedi ol iḥtiyār
- 644 Söylemeyüb sākin oldılar hemān
Ḳıldılar ol demde tebdīl-i mekān

- 645 Pes Ebî Tâlib'e virdiler haber
Hem nekim işitdiyse hayr u şer
- 646 Ebû Tâlib'Âtike oldu melûl
Didiler kâdirdurur Rabb ü Celîl
- 647 Çün Hâdîce işidüb bu sözleri
Oldı maḥzûn ağlayuban gözleri
- 648 'Âķile vü Kâmile gör ne ider
Mekke ulularını da'vet ider
- 649 Ebû Süfyân geldi kibârlar ile
Ebû Tâlib Ebû Bekir ile bile
- 650 Cümlesi bir araya cem' oldılar
Dürlü ta'am yeyüben şâd oldılar
- 651 Ebû Tâlib'e Hâdîce gör neder
Mektüb ile bu sözi i'lâm ider
- 652 Babamı gâyet de serḥoş idesiz
Tolu kâse içürüb nüş idesiz

59-b

- 653 Sözüni tutub aña icirdiler
Serḥoş idüb kendüden geçürdiler
- 654 Ol dem anı aluben getürdiler
Hâdîce'niñ evine getürdiler
- 655 Hâdîce evinde yatdı pür-uşûl
Yatdı anda şubḥa deñli kaldı ol

- 656 Ol gice Ḥadīce gör kim ne ider
Babasınıñ etegine reng ider
- 657 Pes za‘firānı civīd ile bil ey yār
Eteginin bir qarış yerin bu yār
- 658 Ol zamānda bir kişi serhoş iken
Ḳızını ‘ahd eyleye bī-hoş iken
- 659 Renk sürerlerdi anıñ etegine
Ta ki dönmeyeler ‘ahdında gine
- 660 Çün şabāḥ oldı anı bildi yaḳın
Gördi etegindeki rengi hemīn
- 661 Dir Ḥadīce eyā cān-ı cihān
Nedir işbu etegimdeki nişān
- 662 Dir Ḥadīce babasına vay seni
Nicün virdiñiz Muḥammed’e beni
- 663 Bu gice anda olanlar ḥāşş u ‘ām
Beni sizden dilemişler ey hümām
- 664 Eylemişler olar size niyāz
Siz daḥı anlara gösterüb cevāz
- 665 Aluben iḳrārını biñ cehdile
Öyle buyurmuşsiñiz virdim nola
- 60-a**
- 666 Yazmağıcün ‘ahdiñiz peymāniñiz
Anıñcün renklidir demāniñiz

- 667 İşidüb bu sözleri ol dem kaçıldı
 Һayli zamān gürüldeyüb şaķıldı
- 668 Didi ‘ahd itmedim ve hem virmezem
 Zırā seni ona lāyık görmezem
- 669 Yoķdur anda māl-ı mülk-i sīm u zer⁴⁶
 Delüdür anlar ki bizden kıız diler
- 670 Babasına dir ki sultānım benim
 Yoluna olsun fedā cānım benim
- 671 Ulular önünjde iķrār idesiz
 Şoņra piřmān olub inkār idesiz
- 672 Deyeler seniņ için iķrārsız
 avline tıramaz yalancı ‘ārsız
- 673 Hergiz inanmaya kimse sözine
 Nice kişi ta’n ururlar yüzine
- 674 Halk icinde ola ‘arzıı pāyimāl
 Sizlere lāyık degildir işbu hāl
- 675 Öyle ol kim ben cihāna gelmedim
 Yāhūd öldüm řimdi dek almadım
- 676 Tek sözüňüz siziņ olmasun yalan
 Yoluna olsun fedā cānım hemān
- 677 Ol Muħammed kim ulular aşlıdır
 Zırā İbrāhım Hālil’iņ neslidir

⁴⁶Harfin imlası yanlış yazılmıştır. “z” ile yazılması gerekirken “z” ile yazılmıştır.

678 Haşimî'dir hem nebî hem sa'd ulusı
 'Aceb olmaz elde yoksa nesnesi

60-b

679 Sîm ü zer⁴⁷ destinde yoğısa nola
 Eyülikle ağılur ismi hele

680 Anda yoğsa bizde vardur sîm ü zer
 Mālımız mülkimiz olunca yeter

681 Söyleyerek gönlünü itdi hele
 Didikim naşîbiñdir ola kim bile

682 Ger bu 'âlem halkı dirse şubh u şâm
 Medh olunsa haşre dek olmaz temâm

683 Ger dilerseñ bula cāniñ şafā
 Vir şalavāt ber-Rasulı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā kelīmullāh

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā hātemu'l-enbiyā'i

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā hātemu'r-rasūlu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yā muhyī

684 Çün Hadice bu sözi işitdi hemān
 'Āyetile göñli oldı şādumān

685 Nāme yazdı 'Ātike'ye sırrıla
 Dir babamı rāzī eyledim hele

⁴⁷Harfin imlası yanlış yazılmıştır. "z" ile yazılması gerekirken "z" ile yazılmıştır.

- 686 'Ātike nāme'i oꞗudı revān
Ebū Ṭālib atına irdi hemān
- 687 ıldı Ebū Ṭālib'e sōzi beyān
Babasınu rāzī olduın hemān
- 688 Dir Ebū Ṭālib Muammed'e ey yār
Ebū Bekir azretine yūri var
- 689 Őōyle kim bizden selām eyle aa
Bir ağır pahālı bez virsūn baa
- 61-a**
- 690 Őonra aa biz pahāsın virevūz
Hadīce iūn niŐān gōreyiz
- 691 Hem daı kendūsi āzır oldılar
Da'vet olunduı demde geleler
- 692 Pes Muammed iŐidūb oldu revān
Geldi Ebū Bekr'e ol demde hemān
- 693 Ol daı dūkkānda oturmuŐ idi
Bu uŐūŐa muntazır urmuŐ idi
- 694 arŐudan Muammed'i gōrdi gelūr
Bī-nihāyet sevinūb Őād olur
- 695 Őırayub indi dūkkānından hemān
Didikim oŐ geldiiz ey nev-civān
- 696 Didikim ey yārı ālīiz nedir
Hem murādīız vū ālīız nedir

- 697 Didikim ‘ammim size selām kıılır
Dileyüb sizden dağı ħācet kıılır
- 698 Viresiñiz bize bir kıymetli bez
Ĥadīce’ye anı nişān idevüz
- 699 Didiki luşf eylegil otur hele
İdelim ol nesne ki elden gele
- 700 Pes Muĥammed şadra geçüb oturur
Gör o şiddik ki ne işler bitürür
- 701 On řabaķ altun bile gümüş
On řabaķ miski dağı ħāzır eylemiş
- 702 Dağı mercān ağacı hem ey aĥī
Yedi budağı var idi hem dağı
- 61-b**
- 703 Her budağı ücer arşun idi
Böyle tuĥfe şey’ görülmemiş idi
- 704 Ĥāzır itmiş dağı ol a‘lā kıumaş
Dağı birkaç dāne kıymetli şaş
- 705 Didikim ey nūr-ı ‘aynım Muştafā
Ey benim cān-ı cihānım pür-şafā
- 706 Bunca eşvāb kim görürsiñiz anı
Ĥāzır itmişdim gele deyü seni
- 707 Cümlesi heb yoluna olsun fedā
Ben varub bu ĥizmeti kıılam edā

- 708 Emriñizle ben kıluñuz varayım
İnşāallāh bu işi bitüreyim
- 709 Dir Muḥammed kim eyā rūḥ-ı revān
Bunca eşvābı virürsin sen hemān
- 710 İki yüz biñ aqçelik vardur daḥı
Şoñra bunı kim ödeyiser daḥı
- 711 Dir Ebū Bekir eyā dostum benim
Yoluna olsun fedā cānım tenim
- 712 Şatmazam ben bunı saña bil ey yār
Cümlesini saña kıldım bergüzār
- 713 Sen kadem başdıñ bugün dükkānıma
Kim ḥayāt irdi benim bu tenime
- 714 Ḥamdillāh çünki oldum ber-murād
On kulum olsun bugün benden āzād
- 715 Terk idüben bunca eşvābı mālı
On kul āzād eyledi hem ol velī

62-a

- 716 Āferīnler olsun anıñ şıdķına
Ṭon geyürdi daḥı on miskīne
- 717 Pes Muḥammed görüben kıldı ‘aceb aña
Şad hezārān āferīn olsun aña
- 718 Götürüb eşvābı ḥādimler hemān
Kendü önünce yürüdi şādumān

- 719 Hādīce'niñ apusına irdiler
apucılar daı anı grdiler
- 720 ouuban babasına irdiler
Mjde idb aa ta'zm ıldılar
- 721 Bunlara viridi Eb Bekir selm
Aldılar cmle selmın bi't-temm
- 722 Eb Bekr'i oaya ondurdılar
Gelen evb ier gnderdiler
- 723 n Hādīce grdi bunca drl ml
Didi bu Muammed'in olmaq mal
- 724 ek degildir bilrem anı 'ayn
Dir Eb Bekr'in durur bu armaan
- 725 Sevinben kendi mlnı virr
Far-i 'lem urına fed ılır
- 726 Aldı evb bular ıldı abl
Dostlar d oldu dmnlar mell
- 727 Mekke ulularını da'vet ılır
Cmlesi ol araya hzır olur
- 728 Ol dem ire ıldılar 'ad-i nikh
Bir araya cem'olub emsile mh

62-b

- 729 Cnki birac gnden itdiler dgn
Dmenin barına urdılar dgn

- 730 İkinin bir araya getürdiler
Hakkı müsteħakına yetürdiler
- 731 Hādice zeyn itmişdi bir sarāy
Kendü dahı gūyā kim bedr olmuş ay
- 732 Bir yere cem‘ oldıçün ay-ı güneş
Şağıdı yıldız gibi kul qaravaş
- 733 Ebī Tālib’le ‘Ātike şād olub
Sevinürler Hakk’a şükürler kıılır⁴⁸
- 734 Derilürler bir araya şādumān
Gecdi bu vechile eyyām bir zamān
- 735 Çünki hāsıdler bunı hoş gördiler
Her biri bir vechile ta’n itdiler
- 736 ‘Avratıñdır bunca mālıla menāl
Bir gün ola incine bozıla hāl
- 737 Olacağı budur ey bahtiyār
Diye kandan geldüğine anda var
- 738 Bunda seniñ māl-ı emlākıñ mı var
Ya baña söz diyecek hālın mi var
- 739 Çünki düşmenden işidüb bu sözi
Gāh gāh maħzūn olur idi özi
- 740 Çün Hādice işidüb āgāh olur
Mekke ulularını da‘vet kıılır

⁴⁸Beyit mesnevi tipi kafiyalenişi bozmaktadır.

741 Ta ki bir şahrāya bunlar cem‘ ola
Ehl-i Mekke ulu kici heb gele

63-a

741 Kıldılar öyle münādīler nidā
Pes ta‘ām hazır idüb ol arada

742 Kamū Mekke halkı anda geldiler
Er vü ‘avrat cümlesi cem‘ oldılar

743 Cümle bunlar yeyüb icdiler ta‘ām
Küllisi toylandı bunda hāşşu ‘ām

744 Bunlara gayet konukluk eyledi
Pes ta‘āmdan sonra tursunlar didi

745 Gör ne kıılır Hadīce ba‘de-‘ta‘ām
Bir harīr döşek götürdi ol hümām

746 Ol döşek büyüklüğünü bil ey yār
Dört yüz arşun idi bil ey yār

747 Mekke şahrāsında anı yadılar
Halkı ‘ālem bu ne hāldir didiler

748 Döşek üzre dökdiler şol deşlü māl
Kimse anı şerh idebilmek muhāl

749 Er boyunca dört küb incü var idi
Dağı her dānesi cevher-dār idi

750 La‘lī yaqut her biri kıymetli taş
Bī-hisāb bī-kıyāsu zerrīn kumaş

- 751 Döşek yaşdıķ ve yorġan bī-şümār
Cümlesi zerrīn idi bilkim ey yār
- 752 Mışrī Şāmī cevheri tonlar heb
Dökdiler ol döşek üzre bī-ħisāb
- 753 Şol kadar kim oldı incü sīm ü zer⁴⁹
Turdı iki yanına pes iki yār

63-b

- 754 Yaķuban biri birini görmediler
Kimse bunuñ sırrına irmediler
- 755 Daħı beşyüz köle üç yüz ħalāyık
Ķoşub ħizmet iderler aña lāyık
- 756 Daħı dört biñ deve dürlü hecīnler
Yarar anlar daħı dürlü қаtırlar
- 757 Her birinüñ egeri ve kesmesi
Sīm ü zerden olmışdı cümlesi
- 758 Didikim bu deñlü māl bir kimsede
Görüben işitdiñiz mi dünyāda
- 759 Didiler kimse işidüb görmedi
Kimseniñ bu sırra ‘aķlı irmedi
- 760 Didi Mekke ulularına biliñ
Siz benim bu sözüme şāhid oluñ

⁴⁹Harfin imlası yanlış yazılmıştır. “z” ile yazılması gerekirken “z” ile yazılmıştır.

- 761 Didi bu gördüğünüz hayli haşem
Kul halâyık māl-ı mülki muhteşem
- 762 Bu kadar deve katır mālū tavar
Heb Muhammed'îñ durur her ne ki var
- 763 Bilünüz bu işi böyle işledim
Kamūsın Muhammed'e bağışladım
- 764 Nice deyesiz Muhammed'e fakır
Ya'nî rızkı mālı yok bedr-i münir
- 765 Deste-gir oldu aña Rabbi Celil
Dostları şād oldu düşmānı melil
- 766 Ger bu 'ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa haşre dek olmaz temām

64-a

- 767 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşehiru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşāhidu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşehīdu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāmeşhūdu

- 768 Bular hoş ḥālile dirlik dirildi
Nice eyyām bu ḥālī üzre oldu
- 769 Ḥadīce'den hem iki oğlu oldu
Biri Kāsım birisi Tāhir idi

- 770 Ruḳiyye Ümmügülsüm Zeyneb ey yār
Ki kızlar idi Fātıma'yla bunlar
- 771 'Alī'niñ Fātıma oldu naşīb
Ruḳiyye Ümmügülsüm ey ḥabīb
- 772 Ki 'Osmān'a virildi ikisi anıñ
Birisini hem Ebū'l-'Āş'a o cānıñ
- 773 Rasūlün yaşı irdi çünki kırka
Ki ma'lūm ola ta ki iki kırka
- 774 Giyerdi gāh beyāzı gāhi aḥmer
Sözi sükkār yüzi lebi kevşer
- 775 Mu'in idi aña Rabbi Kerīmi
Görenler sever idi bi'z-zarūrī
- 776 Kaçan bir yola uğrasa bu server
Koşardı üç güne dek misk-i 'anber
- 777 Beğāyet ḥüb idi ḥüsni ve ḥulķı
Musahḥar kılmışdı cümle ḥalkı

64-b

- 778 Anıñ gölgesi düşmezdi yere
Kaḡamū cismi anıñ nūr idi zīrā
- 779 Şacı düşse oda hem yanmaz idi
Sinjek cismine aşla ḳonmaz idi
- 780 İderdi dā'imā zıkr ile tā'at
Gice ancaḳ uyurdu iki sā'at

- 781 Gehi ğam-gīn olurdı gāhi ḥandān
Gāhi ğuşşalanurdı gāhi şādān
- 782 Gehi ḥalvet kııurdı gāhi ‘uzlet
Bulurdı rūḥı anıḡ Ḥaḳḳ’a vuşlat
- 783 ‘İbādet zıkr ü tã‘at dā’im işi
Gehī aḳardı tırmazdı gözi yaşı
- 784 Çıḳardı ol Ḥirā taġına dā’im
Yemezdi bir iki gün olurdı şā’im
- 785 Gehī üc günde bir yer etmegi aş
Mübārek baġrına hem baġladı taş
- 786 Ki ister idi ol taġda murādı
Murādı ol idi Allāh ü Hādī
- 787 Risālet gelmeden düşde bilürdi
Murādı ne ise ma‘lüm olurdı
- 788 Şu resme Ḥaḳḳ’a tãlib olmışdı
Mübārek beñzi gül-veş şolmışdı
- 789 Görüb Ḥamza anıḡ ḥālīḡ koyurdı
Varub ‘Ātike’ye bu ḥālī şordı
- 790 ‘Ātike’ye didikim ey ḳarındaş
Muḥammed yemez olmuş etmek vü aş

65-a

- 791 Niçün döndi anıḡ ḳaddi hilāle
Hemān gül beñzi şolmışdır revāne

- 792 Muḥammed'den idüñ didi su'âli
Size deyü virir ne ise ḥâli
- 793 Didikim yâ Muḥammed ḥâliñiz ne
Hilâl olmışsınız aḥvâliñiz ne
- 794 Şu gül beñziñ şolmış hemâne
Nicün olmuş gözün yaşı revâne
- 795 Eger kimse seni incitdi ise
Deyüvir baña ne itdi ise
- 796 Neler kılam aña bir göresin
Kulağınca idem her bir pâresin
- 797 Didi 'ammîsine ey yâr-ı vefâ-dâr
Ki ben olmamışam hic kimseden zâr
- 798 Baña kâr eyledi 'aşk-ı ilâhî
Kim oldur pâdişâhlarıñ ilâhı
- 799 Anıñ 'aşk ile döndüm ḥazâna
Anuñiçün başım olmuşdur revâne
- 800 Ki hergiz yoğdur elde ihtiyârım
Dükendi kalmadı şabrım kararım
- 801 İşitdi bu sözi ol pehlivân çün
Didikim yârıñ olsun ferdiçün
- 802 Görürlerdi andan çok kerâmet
Belürdi çün nübüvvetden 'alâmet
- 803 İder Hâk müşkîlin düşünde ilhâm

65-b

- 804 HİRĀ TAĞINDA VARIRDI HEM EKŞER
Olurdu tağ anuñıla münevver
- 805 İderdi tağ üzerinde 'ibādet
Ki dā'im böyle idinmişdi 'ādet
- 806 Rasūlallāh meger günlerde bir gün
HİRĀ TAĞINDA OTURMIŞDI ÇÜN
- 807 Buyurdu ol sâ'atde Allāh Hādī
Didi Cebrā'il'e kim ya 'ibādī
- 808 Yüri irgür cismine risālet
Dağı Qur'anıla aña işāret
- 809 Dine da'vet idüben hāşşu 'āmı
'Ayān itsün helāli ve harāmı
- 810 Haqq'ın emriyle Cebrā'il indi
Ol sâ'at HİRĀ TAĞINA KONDİ
- 811 Rasūlallāh inerken gördi anı
Beğāyet havf idüben korıdı cāmı
- 812 Didi ikrā' didi bilmem kırā'at
Ben ümmiyem nedir bilmem 'ibādet
- 813 Kim ikrā' süresini ta'līm itdi
Ne kim Haq emri anı ma'lüm itdi

- 814 Didi var halkı dīne da‘vet eyle
Ne kim Hakk emri varsa anı söyle
- 815 Oğu Kur‘ān-ı emr-i nehyi bildir
Ki ta‘līm eyle halka Hakk‘ı bildir
- 816 O kim emrin tutar cennet anıdır
Şu kim münkir işler miḥnet anıdır

66-a

- 817 Hakk‘ın emri ile cennet cehennem
Olurlar her biri ehline hem-dem
- 818 Seniñ yüzün şuyuna yā Muḥammed
Bulısardur kamū ümmetin rahmet
- 819 Kopaçaqdır āḥir yevme‘l-kıyamet
Seniñ ola kamū halkı şefā‘at
- 820 Nebīler ve velīler halkı ‘ālem
Şefā‘at uma senden cinnü ādem
- 821 Ki ben bī-çāre kim peyk-i celīlim
Hakk‘ın Rasūliyem ve Cebrā‘ilem
- 822 Hemān ol dem Cebrā‘il ğa‘ib oldı
Ḥabībullah turub evine geldi
- 823 Ḥadīce görüb anı karşı vardı
Beğāyet şād resulullahı gördi
- 824 Nübüvvet nūrı alında belürmiş
Şanasın aydurur kim şu‘le virmiş

825 Hādīce didi aḡa yā Muḡammed
Ki beḡzer saḡa virilmiş risālet
826 Didikim yā Hādīce Ḥaḡ Te‘ālā
Risālet virdi baḡa Ḥaḡ Te‘ālā

827 İşidüb nice kıldı şükr-i yezdān
Ne diyem baḡa ta‘līm it firāvān

828 řehādet kelimesin ta‘līm itdi
Ne kim buyurdı ise anı tıtdı

829 Meysere itmişdi aḡa iḡrār
řehādet idüben eyledi tekrār

66-b

830 Ki muntazır olmişdi bunca zamān
Bilüben nā’il oldum şimdi elān

831 Dir idim yā ilāhī ben görem mi
Risāletine ‘ömri irgürem mi

Baḡr-i Āḡir

Mefālün/ Mefālün/Feülün

832 Didikim görmüşem elḡamdilillāh
Bugüne irmişem elḡamdilillāh

833 Ḳamū tācı ve taḡtı mülk-i mālı
Yoluna virmişem elḡamdilillāh

834 Muḡammed Muřtafā nūrı Ḥüdā’nıḡ

Dīnine girmişem elḥamdilillāh

835 Cehennemden beḡāyet ḥafv iderdim
Ḥalāş oldum hele elḥamdilillāh

836 Yarın varıla Ḥaḡ cennet-i ‘adna
Bugünden varmışam elḥamdilillāh

837 Ḳamū ümmetlerinüḡ anasıyam
Ki faḥr-i ‘ālemi bulmışam elḥamdilillāh

838 Yarın maḥşerde hem evlādlarıma
Şefā‘at iderim elḥamdilillāh

839 Ḥüdāya ḥamd olsun bī-nihān
Ki ḡadre irmişem elḥamdilillāh

840 Niceler zehrin icerlerdi dehrinḡ
Nebātına irmişem elḥamdilillāh

841 Ki ben tālibim çoḡdan beriden
Ki vāşıl olmuşam elḥamdilillāh

67-a

Mefālün/ Mefālün/Feülün

842 Ger bu ‘ālem ḡalkı dir ise şubḡ u şām
Medḡ olunsa ḡaşre dek olmaz temām

843 Ger dilersenḡ bula cāniḡ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve’s-selāmu ‘aleyke yāşehiru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşāhidu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāşehīdu

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāmeşhūdu

844 Ki bir ruhbān var idi adı Varça
Ki nāmı  olmış idi řāmu şarka

845 Hādīce didi işbu hāli
Muħammed'den iřitdūgi maķālı

846 Hırā tağında niye irdūgini
Ki Cebrā'il'i anda g rdūgini

847 İşidüb Varça cünkim bildim anı
Didi buldum cihānda r hu řānı

848 Didi elħamdilillāh  oğmuş ol māh
Zırā Tevrāt icinde anı Allāh

849 Ķam  na'tın řıfātın söylemişdir
Aņa Allāh ĥabıbimdir dimişdir

850 Anıņ  mmeti  olısar cihāna
Aņa m nker olanlar oda yana

851 Ki andan şonra ĥayli eglendi Cibril
Bil rmediki vaħy indirmedi bil

852 Ki bir gün Cebrā'il Allāh selāmın
Götürdi Aħmed'e Hāķķ'ıņ kelāmın

- 853 Didi Rabb'in selām ider saña ey cān
Melāleti gider ol şādu ḥandān
- 854 Aña müddeşir sūresini bil ol
Nüzül idüb didi ol da'vete meşgūl
- 855 Olasın şimden şonra sürūr
Ki sensin ḳamū cinn ü inse rehber
- 856 Ebū Bekir meger kim ol zamānda
Ticāretde idi vaḥy indügi demde
- 857 Ticāret itmekiçün Şām'a irdi
Ki anda bir gice düşünde gördi
- 858 İner ay güneş ḳonar dizine
Muḫī' olur nekim dirse sözine
- 859 Libās geydirdi güneş ile aya
Uyanub 'āşık oldu mālikāye
- 860 Tırub ta'bīr için ruhbāna vardı
Düşün şerḫ eyleyüb ta'bīr şordı
- 861 Didi ruhbān aña ḳandan gelürsin
Mekānıḡ ne yerde ḳanda olursuḡ
- 862 Didikim Mekke şehridir mekānım
Ebū Bekir idilür adı vü şā'im
- 863 Didi iki cihān serverinüḡ
Ki şarḳu ḡarba deḡli ḫola ümmetinḡ
- 864 Olısdur anıḡ adı Muḫammed

Ki şarku ğarba denli tola ümmet

865 Kopalırdur Mekke şehri içre ol mäh
Gelecek vaqti oldı inşāallāh

68-a

866 Cemī' halk kıtında ol uludur
Haqq'ın katında ğayet sevgülidir

867 Anuñiçün yaradubdur Haq cihānı
Dağı hūrī ve kuşūrı ve cinānı

868 Yazub Tevrāt icinde anı Allāh
Kamū 'ālemlerin rahmānı Allāh

869 Dimişdir kim Muḥammed hāş kulumdur
Habībimdir beğāyet maqbūlümdür

870 Dağı hem ehli İslām'a ola mäh
Veziri olasin sen inşāallāh

871 İki 'ālemde olasin aña yār
Hemīşe olasin yār-ı vefādār

872 Ebū Bekir işitdi ve sevindi
Tesellisin buluban girü döndi

873 Dönüb Şām'dan gelüb hem Mekke'ye ol
Olurdi bu düşün fikirine meşgöl

874 Ger bu 'ālem halkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa haşre dek olmaz temām

875 Ger diler iseñ bula cāniñ şafā
Vir şalavāt ber-Rasūlı Muştafā

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yābeşīru
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yānezīru

Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yāmünzīru
Eş- şalātü ve's-selāmu 'aleyke yānūr

Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilātün/Fāilün

876 Çünkü irişdi Muḥammed'e risālet bil ey cān

68-b

Da'vet itmeklige meşğül oldı sultānı cihān

877 Didi Ebu Bekr'e Muḥammed muştuluk olsun saña
Baña virmişdir risālet luṭf idüb ol müste'an

878 Pes Hırā tağında mā-vākı' ise şerḥ idüb
Baña gönderdi risālet ḥaqqıçün inān

879 Çün Ebū Bekir işidüb didi aña ey seyyīdim
Çünkü peygamber olasın ḳanı mu'cizāt-ı şān

880 Didi düşüni Ebū Bekr'ıñ niçesi gördigin
Hem mu'abbir anı nice ta'bır itdügin beyān

881 Çün Ebū Bekir işidüb gördi anda mu'cize
Şıdkıla imān götürdi oldı mü'min müslimān

882 Anıñ ardınca 'Alī imāna geldi şöyle bil

Dağı Zeyd ile Zübeyr ‘Osmān götürdiler ĩmān

69-a

- 883 ‘Abdurrahmān Talha hem Sa’d Bin Vakķās geldiler
Biri faħhāş şıdkıla ĩmān götürdiler hemān
- 884 Her biri bir mu‘cizāt görüb Müslimān oldılar
Dağı hem ĩmāna geldi Hamza-i şāhib-i Qur’an
- 885 Ehl-i ĩmān cümlesi otuz toķuz olmuş idi
Gizli iderler ‘ibādet bir mağarada hemān
- 886 Didi Ebū Cehil bu sırrı vardı ‘Ömer kıatna
Muħammed Muşafā için gör ne söyler kıaltabān
- 887 Dir imiş indirdi Qur’an baņa Cebrīl Emīn
Baņa uyuy benim ol peygamberi āħir zamān
- 888 Siħr ile niceleri dönderdi dīninden ol
Halkı şadı itmek için düzmüşdür fitne yalan
- 889 Şimdi anığ dīnine giren kışı var erba‘ın

69-b

- Her birini şerħ idüb didi fulān ibn-i filān
- 890 Ben saņa yüz deve virem dağı yüz oķķa gümüş
Öldürüb ol serveri bir laħza aņa virme amān
- 891 Bu sözi ‘Ömer işitdi kaçıyub turur hemīn
Atna bindi silāhın aluben oldu revān
- 892 Görđi ol mağarada bunlar namaz kılar kıamū
Sūre-i Tāhā oķunurken dıñledi ol pehlevān

- 893 Didiler yā Muḥammed ḥazır olmuşdur ‘Ömer
Budurur qaşdı anıñ kim kese başlar döke qan
- 894 Qaldurub elin du‘ā kıldı Rasūlullāh hemīn
Didi yā Rabbi ‘Ömer’le eyle dīni cāvidān
- 895 Ol sā‘at ditredi ‘Ömer’iñ eli ve ayağı
Tāqati taq oldı beñzi gūyā kim oldı ḥazān

70-a

- 896 Didikim qalmadı şübhem sen Rasūlısın Ḥaqq’ıñ
Şıdqlıla imān getürüb dīne girdi ol zamān
- 897 Dīne girdigin görüb ğayet sevindi Muştafā
Dağı aşhāb sevinüb tekbīr itdiler şādumān
- 898 Didi ‘Ömer yā Muḥammed niçe pinhān olasın
Zāhire açıq dīne da‘vet eyle bu ḥalqı ‘ayān
- 899 Çıqdı andan soñra dīni āşikāre eyledi
Luţfile da‘vet ider her birini ol ‘ālī-şān
- 900 Dir Ebū Cehil ‘Ömer’e kim qanı ğayret yā ‘Ömer
Ya nice uyduñ aña sen qanı bunca ādū şan
- 901 Dir Ebū Cehl’e ‘Ömer kim şübhe yoqdur aña hic
Ol Rasūldür faḥri ‘ālemdir aña yoqdur gümān
- 902 Anıda görmez misin bir aq bulut dā’im anıñ

70-b

Nereye giderse olur üzerine sāyebān

- 903 Her ki ümmet oluban aña tatarsa sünnetin
Bî-gümân anıñ icündür hürî gılmân cenân
- 904 Çünkü günden güne artdı ümmeti hem şer‘-i dîn
İns ü cin oldu müşerref hem zemîn ü āsumân
- 905 Çekmedi küffāra Mekke‘de kılıc dökmedi kan
Şoñra Medīne‘ye varub eyledi anda mekân
- 906 Sevdiler ehl-i Medīne oldu cümle tâbi‘în
Mu‘cizâtın zîrâ heb itmişler idi imtiḥân
- 907 Didi Cibrîl yâ Muḥammed her ki îmân ḥil‘atın
Da‘vet eyle girmez ise katl idüb virme amân
- 908 Faḥri ‘ālem pâdişâh oldu ve dört yârı vezîr
Biri Ebû Bekir ‘Ömer ‘Oşmân ‘Alî kāmurân

71-a

- 909 Anda mescidler yapub kıldılar beş vaḳit namāz
Cebrâ‘il geldi buyurdı kim Bilâl ide ezân
- 910 Cum‘a gün ḥuṭbe oḳurdı bir direge ṭayanub
Dâ‘im öyle ‘âdet idinmişdi ol mihrībân
- 911 Didi aşḥâb yâ Rasûl minber yabalım size biz
Ḥuṭbe‘i kimi işidür kimi işitmez ey cân
- 912 Şoñra bir minber yapıldı çıḳdı üstüne Rasûl
Ḥuṭbeye başladı oḳuyaydı ol nev-civân
- 913 Gördiler mescid içre ḳopdı feryâdı anıñ
Ol direk yarılıb itdi nevḥahu vâhu fiḡân

- 914 İndi minberden Rasûl şıġar eli ile anı
Sâkin oldu ol direk evvelki gibi hem-cinân
915 Cümle aşhâb gördiler tekbîr şadât getürdiler

71-b

- Huṭbei minberde okudu yine şirîn dihân
916 Anı işidüb nice kâfirler oldu Müslimân
Daġı nice mu‘cizât görüb nice bân oġlı bân

Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün

- 917 Ger bu ‘âlem ḫalkı dirse şubḫ u şâm
Medḫ olunsa ḫaşre dek olmaz temâm
918 Ger diler iseḡ bula cânıḡ şafâ
Vir şalavât ber Rasûlı Muştafâ
919 Okuyanı diḡleyeni yazdıranı
Raḫmetiḡle yarlıġaġıl yâ Ğanî
Temmetü’l-kitâb bi-avni’llâh
El-Melik El-‘Azîz El-Vehhâb

72-a***Mefâilün/ Mefâilün/Feülün***

- 920 İlâhî eylegil der istikâmet
İlâhî ‘âcizem eyle ‘inâyet
921 İlâhî maṭlabı a‘lâsın olan
İlâhî maḫşadı aḫşâsı olan

- 922 Didin lā taḳneṭū min raḥmetillāh
Umīz ile ḳapuḳa geldik ey ṣāh
- 923 Ḳamū ‘ālemlere sulṭān olan sen
Ḳamū dertlilere dermān olan sen
- 924 Ḳamūmuz ḥükmünj altında zebūruz
Elinde heb gelür anıj yaluḳuz
- 925 ‘Azāb ider olursaḳ ḳullarıḳdır
Eger ‘afv iderseḳ yoḥsullarıḳdır
- 926 Bu ṣāḥibi da‘vetin sen vir murādın
Bağışla el-ḡiyāse’l-mustaḡışın
- 927 Du‘āya ḳalduralım ellerimiz
Ki ‘afv eyleye günāhlarımız
- 928 İlāhī sen yarattınj cümlemizi
Saḳa ṭutup ṭururuz yüzümüzi
- 929 Ḳovma ḳabundan bizi ey pādişāh
Bin bir isminj ḥürmetiçün yā ilāh
- 930 Hem ölüm vaḳtinde ölüm şiddetin
Bize āsān it içmek şerbetin
- 931 Melekü’l-mevt gelincegin
Şakla yā Rabbi
- 932 Sinümüz için ḳaraḳu etmeligil
Anda bizi ḡüyā ḡū itmegil

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Hangi tarihte kaleme alındığı tam olarak bilinmeyen ve eserin içerisinde de buna dair herhangi bir bilgi barındırmayan Mevlid-i Nebevî'nin müellifi Ahmed Edirnevî'dir.

Eser, başta mevlid türünün kurucu metni kabul edilen Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât*'ı olmak üzere Türk-İslam edebiyatındaki birçok mevlidin yazılmış olduğu nazım biçimi olan *mesnevi* formunda kaleme alınmıştır. Eserin mesnevi formunda yazılmış olmasının en önemli sebebi, bu biçimin beyitleri arasında kafiye bağı olmaması dolayısıyla uzun konuları anlatmaya elverişli olmasıdır. Şiir formunda yazılmakla beraber esasında olay anlatımına dayalı metinler olan mevlidlerde olayların rahatça anlatılabilmesi için beyitleri arasında kafiye bağı bulunmayan, her beyiti kendi arasında kafiyelendirilmiş mesnevilerin kullanılmasının ana sebebi budur.

Eserin genelinde aruz kalıbının *Mefâilün/Mefâilün/Feülün, Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün* ölçüsü kullanılmıştır. Şairimiz, Türk-İslam edebiyatı geleneğinde yazılan birçok mesnevide olduğu gibi aruzun kısa kalıplarını kullanmayı tercih etmiştir.

Eserin dinî bir metin olması, yazılış amacının sanat yapmaktan çok halka bir şeyler öğretmek olması gibi sebeplerin de etkisiyle eserde yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Eserde kullanılan kelimelerin ekseriyetine bakıldığında Türkçe ağırlıklı olduğu görülmektedir. Dinî bir metin olması sebebiyle özellikle dinî terminolojiye dair Arapça ve Farsça kelimelere de yer verilmiş olmakla beraber bu kelimeler de günlük hayatın içinde kullanılan ve anlamları çoğunluk tarafından bilinen kelimelerden seçilmiştir.

Eserin içerisindeki bölümler, çoğu mevlidin aksine herhangi bir başlıkla ayrılmamıştır. Bölümler I. Kitap'ta bir sure ile başlamış ve okuyanları salāvata daveteden şu iki beyitle sonlanmıştır: “*Ger bu ‘ālem halkı dirse şubh u şām /Medh olunsa haşre dek olmaz temām, Ger diler iseñ bula cāniñ şafā/Vir şalavāt ber Rasūli Muştafā*”. II. Kitap'ta ise I. Kitap'ta bölüm başlangıcında yer alan sureler bulunmamaktadır. Bölümler I. Kitap'ta olduğu gibi okuyanları salāvata davet eden aynı beyitlerle sonlandırılmakta ve ardından Hz. Peygamber'e salāvata getirilmektedir.

Eser içerisinde İslam Tarihi'ndeki bazı önemli olaylar, Kur'an-ı Kerim'de geçen olaylar ve Kur'an ayetlerine telmihte bulunan kısımlara rastlamak mümkündür. Bu bilgilerin yanı sıra Hz. Peygamber'in kişiliği, fizikî özellikleri, söz ve davranışlarıyla ilgili bilgilere de yer veren şair; verdiği bilgilerle ilgili herhangi bir râvi bildirmemektedir. Eser içerisinde Hz. Peygamber'in yaşamına dair birçok hikâye ve mucizeye yer veren şair, hemen hemen her bölümün içerisinde hikâyelerin yanında okura dinî, ahlakî ve içtimaî öğütler vermeyi de ihmal etmemiştir. Bu öğütlerin, eserin didaktik yanını kuvvetlendirdiğini söylemek doğru olacaktır.

Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve hürmetin bir nişanesi olan mevlidler Klasik Türk Edebiyatı'nda geniş bir yer tutmaktadır. Söz konusu eserler arasında gerek biçim gerek üslup gerekse muhteva bakımından birçok benzerlik bulunmaktadır. Bu eserler genel olarak, Allah'a hamd, Peygamber'e övgü, Sebeb-i Telif ve okuyandan dua talebi, Hz. Peygamber'in doğumu, Hz. Peygamber'in yaşamına dair önemli olaylar, Hz. Peygamber'in sureti ve sireti ile ilgili bilgiler, Miraç hadisesi, Hz. Peygamber'in mucizeleri, Hz. Peygamber'in vefatı ve defni, ibretlik kıssalar ve münacat bölümlerinden oluşmaktadır. Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebvî'si de farklı sıralara sahip olmakla beraber bu konuların tamamını ihtiva etmektedir.

SONUÇ

Edebiyat tarihi kaynaklarında ve Şuara Tezkirelerinde hakkında herhangi bir bilgiye rastlayamadığımız Ahmed Edirnevî'nin eserinin yazılış tarihi de bilinmediğinden şairin yaşamını hangi tarihler arasında sürdürdüğünü tespit etmek daha zor bir hâl almaktadır. Eserinin Süleyman Çelebi'nin eseriyle pek çok ortak beyiti barındırması ve dilinin Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış olması bizi şairin 15. – 16. yy.da yaşadığına yönlendirmekle beraber bu konuda kesin bir bilgi vermek mümkün değildir. Bununla beraber 1592'de İstanbul'da vefat eden, İstanbul Eyüp Sementi'nde kendi adıyla var olan bir türbede medfun olan Bayramiyye Tarikatı şeylerinden Alaaddin Ali el-Aksarayî'nin halifesi tecvid müellifi Pîr Ahmed Edirnevî ile Mevlid-i Nebevî müellifi Ahmed Edirnevî arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Tamamlanmamış bir ilahisi bulunan ve Adudüddin el-Îcî'nin el-Akaidü'l-Adudiyye adlı eserinin Devvanî şerhine bir haşiye yazmış olan Ahmed Edirnevî'nin mevlid yazdığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yakın yüzyıllardan yaşamış olan bu iki ismin aynı kişi olup olmadığı hakkında kesin bir bilgi vermek bugünkü şartlarda mümkün olamamaktadır.

Ahmed Edirnevî'nin Mevlid-i Nebevî'sinin bilinen tek nüshası vardır. Bu nedenle çalışmamızı Millî Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu 06 Mil Yz A 7426 arşiv numaralı tek nüsha üzerinden yaptık.

Eserin elimizde tek nüshası bulunduğundan eser üzerinde edisyon kritiği yapmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle eserin sadece çeviri metnine yer verilmiştir. İncelemiş olduğumuz eser Türk-İslam edebiyatında oldukça önemli bir yere sahip olan mevlid türünde verilmiş bir eserdir. Eser edebiyatımızdaki tüm manzum mevlidler gibi mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınmıştır. Bunun yanında anlatımı kuvvetlendirmek ve tekdüze gidişatı kırmak amacıyla eklenmiş gazel biçiminde kafiyelenmiş beş ayrı kısım da bulunmaktadır.

Eser kendi içerisinde iki bölümden oluşmaktadır. I. Kitap'ta Hz. Muhammed'in doğumu, Miraç hadisesi ve vefatı gibi önemli olayların yanı sıra Hikâye-yi Yahudi gibi manzum hikâyelere ve bölümün sonunda mensur bir duaya yer verilmiştir. II. Kitapta ise Hz. Muhammed'in doğumu, Hz. Hatice ile evlenmesi ve nübüvveti gibi önemli olayların yanı sıra, Bâhirâ Rahip ve Hikâye-yi Direk gibi manzum hikâyelere, Hz. Peygamber'in mucizelerine, fizikî özelliklerine, Dört Halife'ye dair anlatılara ve dua bölümlerine yer verilmiştir. Bu iki kitaptaki kısımlar birleştirildiğinde Mevlid-i Nebevî'de, klasik bir mevlidde bulunması gereken tüm bölümlerin bulunduğu görülmektedir.

Yazar, eserinde yalın ve açık bir dil kullanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini gösteren eserde kullanılan kelimelerin ağırlıklı olarak Türkçe olduğunu, dinî terminoloji için sıklıkla başvurulan Arapça ve Farsça sözcüklerin de günlük hayatın içerisinde kullanılan ve artık neredeyse Türkçeleşmiş kelimeler olduğunu söylemek mümkündür. Eserin içerisinde aynı kelimelerin yazımında dahi birçok imla farklılıkları bulunmaktadır. Gerek eklerin gerek sözcüklerin gerekse de harflerin yazımında karşılaşılan bu farklılıkların yazardan mı yoksa müstensihinden mi kaynaklandığını söylemek, elimizde başka nüsha bulunmaması sebebiyle mümkün olmamaktadır.

Eser Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olduğundan içerisinde birçok arkaik kelimeye rastlamak da mümkündür. Eserin içerisinde yer alan arkaik kelimeler ve anlamları çalışmamız içerisinde yer almaktadır.

Eserin dinî bir nitelik taşıması, dinî bilgiler vermek, Peygamber sevgisini anlatmak ve aşımak gibi dinî amaçlarla oluşturulmuş olması, şairi sanat kaygısından uzaklaştırmıştır.

Müellif aruzu kullanmak hususunda da kusursuz değildir. Metin içerisinde birçok aruz kusuru, eksik hece ya da sözcüğe rastlamak mümkündür.

KAYNAKLAR

- Akkuş, M. (2016). Vesîletü'n-Necât, *Mevlid Külliyyatı II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, ss. 79-105.
- Aksoy, H. (2007). Eski Türk Edebiyatında Mevlidler, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.5, s.9, s.323-332.
- Alyılmaz, S. (1999). Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, ss. 195-200,
- Ateş, A. (1942). Metin Tenkidi Hakkında, *Türkiyat Mecmuası*, C.VII-VIII, İstanbul s.253- 267.
- Bayram, Y., Mermer, A., Alıcı, L., Eflatun, M., ve Keskin, N. (2007). Eski Türk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 151.
- Ceyhan A. (2000). Süleyman Nahifi'nin Mevlidü'n-nebi Mesnevisi, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, s.89.
- Dilçin, C. (2004). Türk Şiir Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara.
- Gürlek, S. (2013). Âşık Nevruzî Mevlidi (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, ss. 3-15.
- Kemikli, B. (2016). Süleyman Çelebi ve Vesîletü'n-Necât, *Mevlid Külliyyatı*, DİB Yayınları, Ankara, ss. 15-26.
- Mazıoğlu, H. (1974). Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler, *Türkoloji Dergisi*, Cilt: 6 Sayı:1, İstanbul, ss. 031-062.
- Nom, M.T. (2013). Sinanoğlu Ümidü'l Müznibin Mevlidi (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, ss. 1-24.
- Pekolcay, N. (1950). Türkçe Mevlid Metinleri, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Pekolcay, N. (1954). Süleyman Çelebi Mevlidi Metni ve Menşei Meselesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul, 6 (6), 39-64,

Pekolcay, N. (2005). Süleyman Çelebi, Mevlid, Dergâh Yayınları, İstanbul, Erzurum Şahin, Hatice (2009). Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara.

Ünver, İ. (1993). Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, Türkoloji Dergisi, Ankara, 11(1):51-89.

Yakar, H.İ. (2010). Edirneli Şevki Divanı, Palet Yayınları, Konya.

[www.tdk.gov.tr//Tarama Sözlüğü](http://www.tdk.gov.tr//Tarama%20S%C3%B6zl%C3%99g%C3%96)

[www.tdk.gov.tr // Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü](http://www.tdk.gov.tr//T%C3%BCrkiye%20T%C3%BCrkcesi%20A%C4%9Fızları%20S%C3%B6zl%C3%99g%C3%96)

[www.tdk.gov.tr// Türkçe Sözlük](http://www.tdk.gov.tr//T%C3%BCrkçe%20S%C3%B6zl%C3%99k)

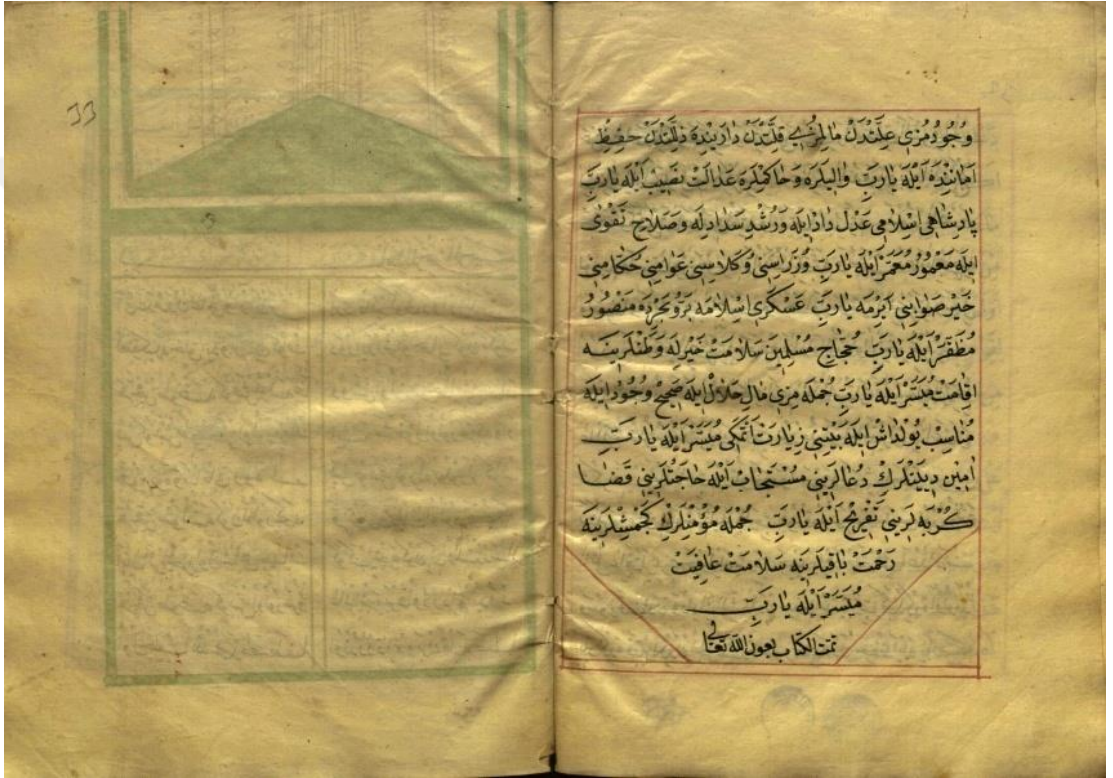

EKLER

Ek 1. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 1b-2a

Ek 2. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 32b-33a

Ek 3. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 33b-34a

Ek 4. Millî Kütüphane Nüshası sayfa 71b-72a

ÖZ GEÇMİŞ

Kahraman BALKAN, 1990 yılında Adana'da doğdu. Adana Millî Mensucat İlköğretim Okulunda başladığı ilköğrenimini 2003 yılında Gaziantep Aliye Ömer Battal İlköğretim Okulunda tamamladı. Orta öğrenimini 2003-2006 yılları arasında Gaziantep Hasan Ali Yücel Lisesinde tamamladı. 2008 yılında, Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı lisans programından 2012'de mezun oldu. Halen Gaziantep Dumlupınar Anadolu Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapan BALKAN, Emel Seval BALKAN'ın eşi ve İnci BALKAN'ın babasıdır.

VITAE

Kahraman BALKAN was born in Adana in 1990. He started his primary education at Adana Millî Mensucat Elementary School and completed at Gaziantep Aliye Ömer Battal Elementary School. He completed his secondary education at Gaziantep Hasan Ali Yücel High School during 2003-2006period. In 2008, he started his higher education at Gaziantep University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, and graduated in 2012. BALKAN, still working as Turkish Language and Literature teacher at Gaziantep Dumlupınar Anatolian High School, is the husband of Emel Seval BALKAN and the father of İnci BALKAN.